

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 42 · 2. februar
Sesjonen 2021–2022

Møte onsdag den 2. februar 2022 kl. 10

President: Ingrid Fiskaa

Dagsorden (nr. 42):

1. Muntlig spørretime
2. Ordinær spørretime
3. Referat

*Minnetale over tidlegare stortingsrepresentant
Marie Lovise Widnes*

Presidenten: Vyrde medrepresentantar!

Tidlegare stortingsrepresentant Marie Lovise Widnes gjekk bort 19. november, 91 år gamal. Med hennar bortgang har me mista ei varm og tydeleg stemme. Ho var ei engasjert og frittalande føregangskvinne som våga å stå fremst i rekka i ei tid då kvinnene gjerne heldt seg i bakgrunnen.

Widnes voks opp under enkle kår på Sunnmøre. I 1952 fekk ho gratis utdanning ved arbeidarrørsla sin folkehøgskule på Sørmarka. Denne utdanninga var den einaste ho tok utanom vanleg grunnskule.

Ho var leiar for SV si fylkestingsgruppe i Møre og Romsdal i tolv år før ho vart vald inn på Stortinget i 1989. Som medlem i sosialkomiteen var ho engasjert i saker som kunne gjera det lettare for kvinner å delta i samfunnslivet på lik linje med menn, som barnehageutbygging, eldreomsorg og funksjonshemma sine rettar i samfunnet. Ho var oppteken av nedrusting, asylpolitikk og menneskerettar i og utanfor landegrensene.

For eit breiare publikum var Widnes likevel mest kjent som lyrikar, kåsør og visesongar, ikkje minst for songen om «gangdøra heime», som vart ein gjengangar i Ønskekonserten.

Widnes mottok ei rekkje lokale kultur- og medieprisar, og i 2006 fekk ho både Kongens fortjenestemedalje i gull og æresmedlemskap i Noregs Mållag. Ho vil bli hugsa som ein frittalande kristensosialist som alltid kjempa dei svakaste si sak, ein folkevald som kunne utfordra på ein liketil måte med glimt i auget og stor hjartevarme. Ho var eit kvardagsmenneske og tusenkunstnar som spreidde optimisme og framtidstru der ho fór fram.

Med takk for innsatsen og kameratskapen gjennom mange år lyser me fred over minnet til Marie Lovise Widnes.

Representantane høyrde ståande på minnetalen til presidenten.

Presidenten: Representanten Andreas Sjalg Unneland vil setja fram eit representantforslag.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:03:43]: På vegne av representantene Kari Elisabeth Kaski, Marian Huss-

ein og meg selv fremmer jeg forslag om å bevare Bredtvetvetskogen.

Presidenten: Representanten Seher Aydar vil setja fram eit representantforslag.

Seher Aydar (R) [10:04:07]: På vegne av representantene Bård Hoksrud, Marian Hussein og meg selv vil jeg fremme forslag om å sikre at leger ikke kan ilegges overtredelsesgebyrer for feil forskrivning av blå resepter.

Presidenten: Forslaga vil bli handsama etter reglementet.

Sak nr. 1 [10:04:34]

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget fekk måndag melding frå Statsministerens kontor om at statsrådene Espen Barth Eide, Kjersti Toppe og Emilie Mehl vil møta til munnleg spørjetime.

Dei annonserte regjeringsmedlemene er til stades, og me er klare til å byrja den munnlege spørjetimen.

Me startar då med det fyrste hovudspørsmålet, som er frå representanten Ingunn Foss.

Ingunn Foss (H) [10:05:08]: Domstolsreformen har støtte i et samlet juridisk fagmiljø, og advarslene mot å reversere er mange. Reformen har ført til sterkere fagmiljø, mer effektiv saksflyt og bedre ressursutnyttelse. Antall ledere er redusert, noe som har frigjort mer tid til dømmende arbeid. Små tingretter som tidligere har fryktet for nedleggelse, opplever nå større trygghet og at de blir prioritert høyere. Ingen rettssteder er lagt ned, og ingen kompetansearbeidsplasser har forsvunnet fra distriktene. Dette er fakta.

Både dommere og domstolledere fra store og små tingretter og jordskifteretter sier: Stopp, la reformen virke! Det ser det dessverre ikke ut til at regjeringen vil lytte til. I stedet sendes det ut et høringsforslag med så mange vikarierende argumenter at man kunne undre seg over om Senterpartiet fortsatt er i valgkampmodus.

Regjeringen peker selv på, og jeg siterer: «Enhver domstolstruktur bør ha gode løsninger på utfordringer knyttet til sårbarhet, fleksibilitet og effektivitet.» Videre ønsker regjeringen «å iverksette tiltak for å legge til rette for bedre samarbeid mellom domstoler og for å redusere sårbarheten i mindre domstoler.»

Løsningen til regjeringen er altså å bryte ned igjen fagmiljøene og gjøre samarbeidet mellom domstolene vanskeligere og bruke både tid og penger på reversering ingen i sektoren vil ha. Så mitt spørsmål er: Ser ikke statsråden at regjeringens forslag vil forverre de utfordringene de selv peker på?

Statsråd Emilie Mehl [10:06:41]: Det er viktig for Senterpartiet og Arbeiderpartiet i denne regjeringen å sikre at vi har lokal tilstedeværelse av domstoler i hele Norge som er faglig sterke, som har forankring i sitt område, og som bidrar til at tilliten til domstolene – som er høy i Norge, og det er bra – kan opprettholdes også i framtiden. Derfor har vi nå gått i gang med å gjennomføre et av punktene fra Hurdalsplattformen, som handler om at vi ønsker å gjenopprette mange av de domstolene den forrige regjeringen, som Høyre var en del av, la ned. Det ble gjort om slik at domstoler som tidligere var selvstendige domstoler med egen rettskrets og egen ledelse, ble lagt ned og i stedet gjort til avdelingskontor i en større rettskrets med fjernledelse. Det mener jeg er en utvikling som er uheldig, og som over tid vil kunne føre til en nedbygging av de rettsstedene som står igjen.

Nå har vi sendt ut et forslag på høring. Der ber vi om tilbakemelding fra dem som mener noe om dette. I denne saken er det mange delte meninger. Det er nok representanten godt kjent med. Det har det vært helt siden den forrige regjeringen også begynte å foreslå at man skulle sentralisere domstolene. Jeg ser fram til at vi får gjennomført en god prosess, at vi får en høring hvor de ulike synene i denne saken kommer fram, og så vil vi ta stilling til den endelige strukturen etter det.

Jeg vil oppfordre representanten til ikke å forhåndskonkludere, men heller lytte til de innspillene som kommer i høringen, sånn som regjeringen vil gjøre. Det å lytte er noe den forrige regjeringen og Høyre har vært veldig dårlige på i denne saken hittil. Man har lagt ned mange domstoler mot lokal vilje. Derfor ønsker jeg å legge opp til en bedre prosess i denne omgangen.

Ingunn Foss (H) [10:08:44]: Utgangspunktet for høringsnotatet er full reversering, med en del argumenter som er ganske uforståelige. Man kan helt sikkert finne folk som er for en reversering, men de blir færre og færre. Hvis man hører på noen av dem som var sterkest motstander, f.eks. advokat Trude Wold og Olav Eriksen fra Finnsnes i Troms, sier de at etter at reformen er innført, har de snudd. I et intervju med Vesterålen Online påpeker Wold at de ikke ønsker noen reversering. Hun sier at det ble avdekket både fordeler og ulemper med reformen, og det var mye turbulens rundt uklarheter, men at de nå er ryddet av veien. Så hvorfor vil ikke statsråden gi domstolene og aktørene tid til å tilpasse seg den nye strukturen som allerede har gitt positive resultater, i stedet for å kaste den tredje statsmakten ut i en kaotisk prosess med ny usikkerhet?

Statsråd Emilie Mehl [10:09:37]: Høyre skapte et enormt kaos i denne saken med stadige forsøk på å sentralisere domstolene. Det ble avvist av Stortinget en gang før man har lyktes med å få med seg Fremskritt-

partiet på å gjennomføre den domstolsreformen som Høyre til slutt la opp til.

Mitt mål har vært å få ryddet opp i dette så raskt som mulig. Jeg ønsker en god og grundig prosess, og derfor har jeg lagt ut dette forslaget på høring i tre måneder. Etter det vil vi også foreta grundige avveininger før vi kommer med et endelig forslag. Men det er viktig for meg at vi kommer i mål med denne prosessen så raskt som det lar seg gjøre.

Presidenten: Det blir opna for oppfølgingsspørsmål – først Ingunn Foss.

Ingunn Foss (H) [10:10:21]: Kostnadene ved dette er et annet viktig spørsmål. I tråd med regjeringens forslag er utgangspunktet full reversering. Da blir kostnadene høye. Nye beregninger, som Domstoladministrasjonen har delt med departementet, viser at det kan bli 65 mill. kr i en engangskostnad, 50 mill. kr i årlige ekstrautgifter, og det blir umulig å ta ut effektiviseringspotensialet som Riksrevisjonen påpekte i sin rapport. Etter deres beregning utgjør dette omtrent 103 mill. kr i året, og det betyr en økning fra 35 mill. kr i året til potensielt rundt 150 mill. kr i året – penger som heller burde brukes på å styrke kvaliteten i domstolen.

Jeg har stilt skriftlig spørsmål om hvor mye det vil koste å reversere i tråd med regjeringens forslag, men statsråden vil ikke oppgi nye tall. Så mitt spørsmål er, når statsråden sitter på nye tall om hvor mye en reverseering i tråd med regjeringens forslag koster: Hvorfor vil hun ikke dele disse tallene med Stortinget? Kan det skyldes at statsråden ser at reverseringsfesten etter hvert begynner å koste mer enn den smaker?

Statsråd Emilie Mehl [10:11:23]: Jeg registrerer at Domstoladministrasjonen har oppdatert de kostnadsestimatene som de første ga til oss, og jeg har gitt opplysninger i tråd med de anslagene jeg har fått. Jeg vil understreke, som også omtalt i høringsnotatet, at dette er veldig usikre kostnadsanslag. Det er ennå ikke klart hvor mange som ønsker å gå tilbake til den gamle strukturen, og hva kostnadene vil bli. Det vil jo avhenge av hvordan det endelige forslaget vil se ut. Så dette er det for tidlig å konkludere med. Men jeg stiller også spørsmål ved hvordan man skal kunne ta ut det som ble omtalt som et effektiviseringspotensial, hvis man ikke skal flytte stillinger eller ta noen lokaler som i dag er i bruk, ut av bruk. For meg er det viktig at vi har en desentralisert domstolstruktur, og det mener jeg at det er verdt å bruke penger på, på samme måte som vi bruker penger på å ha f.eks. politi til stede i hele landet, som også er viktig for denne regjeringen.

Presidenten: Tage Pettersen – til oppfølgingsspørsmål.

Tage Pettersen (H) [10:12:38]: Rettsvesenet skal beskytte de aller mest sårbare blant oss, nemlig barna, og oppfølgingsspørsmålet går derfor til barne- og familie-ministeren.

Hensynet til barnets beste ble styrket da vi i fjor vedtok endringer i barnevernloven. I Grunnloven § 104, andre ledd, slås det fast at ved avgjørelser som gjelder barn, skal barnets beste være et grunnleggende hensyn. FNs barnekonvensjon artikkel 3 slår fast akkurat det samme. Dette gjelder selvfølgelig også for domstolenes behandling av saker som gjelder barn.

Regjeringen vil nå reversere domstolsreformen, som har gitt styrkede fagmiljøer og raskere saksbehandling. Stine Sofies Stiftelse var ute i VG i går og uttalte at reverseringen vil gå på bekostning av barns rettssikkerhet, og Barneombudet har også klart uttrykt det samme.

Hvordan kan barnas statsråd og den øverste ansvarlige for barnevernet i Norge stille seg bak en endring som åpenbart vil ramme barna aller mest?

Statsråd Kjersti Toppe [10:13:36]: Som statsråd for barna stiller eg meg bak forslaget til reversering, nettopp fordi reversering ikkje skal gå på kostnad av barna sin rettstryggleik. Dersom ein les høyringsutkastet, er det veldig klart presisert at den barnefaglege kunnskapen og kompetansen skal sikrast, og det er det som er det viktige. Det er heller ikkje slik at ein har dårleg barnefagleg kompetanse i domstolane som har vore, og at det har vore eit skilje mellom store og små. Det ser vi på EMD-dommane – ein del av dei kan gå tilbake til store tingrettar – så det er ei forenkling å setja eit skilje mellom store og små tingrettar.

Vi skal få til ein god barnefagleg kompetanse i dei tingrettane som vert etter denne reforma.

Presidenten: Tage Pettersen – til oppfølgingsspørsmål.

Tage Pettersen (H) [10:14:36]: Nettopp behovet for barnefaglig kompetanse i domstolene ble i 2019 framhevet som særlig viktig av bl.a. Barneombudet, Stine Sofies Stiftelse og Sentralenheten for fylkesnemndene for barnevern og sosiale saker, i høringsinnspillene til ny struktur. Barneombudet påpeker at barnesakene er veldig vanskelige og kompliserte, og at disse sakene krever et større fagmiljø ved domstolene. Norges institusjon for menneskerettigheter er klare på at det i større grad vil ivareta den praktiske gjennomføringen av hensynet til barnets beste og barns rett til å bli hørt, og at dommere i saker etter barneloven og barnevernloven innehar særlig barnefaglig kompetanse.

At Senterpartiet lider av denne reverseringsmanien, er for så vidt ikke noe nytt. Men som regjering bør man lytte til de fagmiljøene og faglige innspillene man får, og ingen har dårligere tid enn et barn som lever i en vanskelig familiesituasjon. Derfor lurer jeg igjen på: Er statsråden her mer opptatt av distriktshensynene eller Senterpartiets program enn av barnas rettssikkerhet, som faktisk er det viktige i denne saken?

Statsråd Kjersti Toppe [10:15:39]: Det vert jo vanskeleg å svare på spørsmålet dersom representanten ikkje lyttar til det eg har å seia. Dersom det hadde vore slik at ein automatisk kunne setja likskapsteikn mellom store tingrettar og eit godt fagmiljø, og små tingrettar og eit dårleg fagmiljø, ville saka ha vore ein annan – men det er jo ikkje slik. Vi må jobba for kvalitet og den barnefaglege kompetansen i den strukturen vi har, og som sagt har det vore eksempel på saker med dårlege barnefaglege vurderingar òg i dei store tingrettane. Så dette er ikkje så enkelt som Høgre liker å framstille det.

Det er ekstremt viktig for regjeringa å styrkja den barnefaglege kompetansen. Da kan vi òg sjå på utdanningane til dei som skal verta dommarar, at ein legg vekt på den barnefaglege kompetansen i heile løpet. Det er ei mykje større satsing enn berre struktur.

Presidenten: Tage Pettersen – til oppfølgingsspørsmål.

Tage Pettersen (H) [10:16:42]: Jeg lytter absolutt til svarene fra statsråden, men det interessante her er om statsråden og regjeringen lytter til innspillene de får fra fagmiljøene der ute. I dette replikkordskiftet har jeg allerede nevnt tre–fire av dem som er bekymret for nettopp kompetansen ved domstolene, og som nettopp framhever det positive med strukturen som er gjennomført, som fokuserer på barnets beste i disse vurderingene. Så det viktige og riktige spørsmålet her er om statsråden faktisk lytter til de fagmiljøene som her er bekymret for det regjeringen nå foretar seg.

Statsråd Kjersti Toppe [10:17:14]: Regjeringa har jo ikkje vedtatt ei ny reform enno. Vi har faktisk sendt ut eit høyringsforslag, og det er nettopp for å høyra på innspela. Det er klart at vi – og eg – kjem til å lytta og sjå på dei høyringsinnspela vi får inn, og då får alle òg igjen koma med fråsegnene sine. Men i det høyringsutkastet som er kome ut, synest eg heilt klart at det er veldig sterkt understreka at den barnefaglege kompetansen og kunnskapen skal sikrast og takast vare på i ein ny struktur. Det er heilt grunnleggjande, og særleg etter den erfaringa vi har med EMD-dommane i barnevernet, som òg inneheldt ein kritikk mot avgjerdsgrunnlaget i domstolane når det gjeld barnevernssaker. Det er

vi i gang med å styrkja, og det skal sjølvsagt ein ny tingrettsstruktur òg vareta.

Presidenten: Ingvild Wetrhus Thorsvik – til oppfølgingsspørsmål.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [10:18:28]: Mitt tilleggsspørsmål går til justisministeren.

Jeg tenkte nemlig at da høringsbrevet om reverse-ring av domstolsreformen kom, skulle jeg bli klokere med tanke på hvordan den beslutningsprosessen skulle foregå. Det ble jeg ikke. Vi vet fortsatt ikke om det er sånn at det er nok at én kommune legger ned veto, om én enkelt tillitsvalgt kan velte en hel rettskrets' ønske om å beholde reformen.

Så er det et problem i seg selv at kommunene skal være med og beslutte dette. Dette har ingenting å gjøre med det kommunale selvstyret, og det strider imot prinsippet om at domstolen skal være uavhengig av politisk makt. Kommuner er part i så mange saker for domstolene at man skal være svært varsom med å blande kommuner inn i en slik beslutning vedrørende domstolene.

Hvorfor mener ministeren at kommunene skal involveres i den prosessen, og ser hun at det kan være problematisk opp mot prinsippet om en uavhengig domstol?

Statsråd Emilie Mehl [10:19:29]: Til forskjell fra Venstre mener denne regjeringen at det er viktig å lytte til innspill fra ulike deler av samfunnet. Kommunene er også noen som vet mye om hvordan lokale forhold er og virker, og hvilken rolle domstolene spiller i det. Så vil jeg understreke at det er et politisk spørsmål å avgjøre hvordan domstolstrukturen skal være. Det er helt legitimt å vektlegge lokale interesser og å lytte til hva kommunene mener om det. Alle domstoler og alle dommere er uavhengige, slik det bl.a. går fram av Grunnloven. Det er noe annet enn det vi nå diskuterer. Nå diskuterer vi organiseringen av domstolene og domstolstruktur, og da må vi gjøre helhetlige vurderinger der også kommunene har uttalelsesrett. Det er en åpen høring, som betyr at hvem som helst kan uttale seg, og vi vil gå gjennom de svarene vi får på høringen, og gjøre helhetlige vurderinger på bakgrunn av det.

Presidenten: Vi går vidare til neste hovudspørsmål.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:20:53]: Mitt spørsmål går til justis- og beredskapsministeren.

EU-kommisjonen la i desember i fjor frem et nytt forslag til grenseforordning. Grenseforordningen regulerer medlemslandene i Schengens indre kontroll over egne grenser og Schengen-samarbeidets yttergrense. Det er særlig det nye forslaget regulerer av indre grensekontroll, nasjonalstatenes suverenitet over egne gren-

ser innen Schengen-samarbeidet, som representerer en ny kurs, i retning av svekket selvråderett for egne grenser for medlemslandene.

EU har i lengre tid vært negativ til medlemslandenes grensekontroller internt i Schengen. Et forslag som langt på vei ville ha fjernet denne muligheten, ble fremlagt av Kommisjonen i 2017, men det forslaget ble heldigvis nedstemt av Rådet. Det nye forslaget til forordning tar inn over seg dette nederlaget ved at forbudet er erstattet med prosedyre for intern grensekontroll, og det nye forslaget inneholder bl.a. strengere dokumentasjonskrav og krav om vurdering av alternative virkemidler. Det nye forslaget vil gjøre det mer tids- og arbeidskrevende for medlemslandene med indre grensekontroll og søker således å oppnå det samme målet som det tidligere nedstemte forslaget, men nå med andre virkemidler.

Ser statsråden at det nye forslaget til grenseforordning som Kommisjonen la frem i desember i fjor, og som nå er ute på høring, vil svekke Norges selvbestemmelsesrett over egne landegrenser ved å svekke muligheten til, eller gjøre det vanskeligere, å ha nasjonal grensekontroll overfor andre land i Schengen-samarbeidet?

Statsråd Emilie Mehl [10:23:02]: Ja, dette er et forslag som nå er på høring, som vi vurderer, og som det er mye diskusjon om i Europa. Min inngang til disse spørsmålene er at vi må bevare norsk handlingsrom over egne grenser. Det må Norge være tydelig på. Så er ikke dette et forslag som er endelig vedtatt, og vi må bruke de mulighetene vi har, til å påvirke forslaget endelige utforming i den retningen vi ønsker.

For denne regjeringen er det viktig at vi har et godt samarbeid med andre land, både i Europa og utenfor, og at vi har et Schengen-samarbeid som gjør at vi har kontroll på egne grenser i den utstrekning vi behøver det, som vi har i dag, og også at vi har trygghet for at yttergrensene til Schengen er ivaretatt på en sånn måte at vi ikke får negative konsekvenser ved f.eks. sekundær migrasjon innenfor Schengen-området.

Igjen: Dette er ting vi vil ta med inn i den videre prosessen rundt disse forslagene.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:24:18]: EU har lenge uttalt seg kritisk til medlemslandenes praktisering av indre grensekontroll. Slik indre grensekontroll skal ifølge EU bare forekomme helt unntaksvis, da grunn tanken for Schengen-samarbeidet er såkalt fri flyt på tvers av medlemslandenes grenser. Det er konstatert gjennom det første forslaget, som heldigvis ble nedstemt. Men nå er det, som også statsråden peker på, et nytt forslag, som – dersom det blir en realitet – vil begrense Norges selvråderett, noe jeg oppfatter at statsråden bekrefter. Kan statsråden derfor garantere at Norge ikke skal avgi en millimeter suverenitet hva gjelder

kontroll over nasjonens grenser, og vil hun derfor avvise det nye forslaget til grenseforordning, sånn som det ligger på bordet nå?

Statsråd Emilie Mehl [10:25:17]: Jeg mener ikke at forslaget, som det ligger på bordet nå, er godt, og det har jeg gitt uttrykk for på en sånn måte at det vil være vår inngang til den videre prosessen. Vi er bundet av Schengen-samarbeidet, så vi er jo avhengig av at man oppnår enighet om noe som er bedre. Mitt syn på dette er at Norge må ivareta nasjonalt handlingsrom og fremme det som et viktig moment inn i disse prosessene, og der opplever jeg at jeg har felles interesser med representanten. Vi må komme tilbake til dette når prosessen har kommet lenger. Dette er, som representanten har påpekt, et forslag som ble sendt ut på høring i desember, og som det nå jobbes med rundt i Europa, også fra norsk side.

Presidenten: Det blir opna for oppfølgingsspørsmål – først Per-Willy Amundsen.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:26:10]: Det har vært flere saker i den senere tid som har utfordret norsk selvråderett, og som har skapt debatt. Det handler om jernbane, det handler om post, det handler om energi – for å nevne noe. Det er særdeles kritisk at et land som Norge har kontroll og selvråderett over samfunnskritiske områder som energi og infrastruktur, og kontroll med landegrensen er i hvert fall ikke mindre viktig enn nettopp disse tingene. Det er kanskje det aller viktigste vi må ha nasjonal selvkontroll over. Sånn som jeg oppfatter statsråden, sier hun seg enig i at forslaget som ligger på bordet nå, utfordrer norsk suverenitet, men samtidig utelukker hun ikke at vi i Norge vil tilslutte oss denne forordningen, ta den inn over oss og praktisere den. Må vi med Senterpartiet i regjering nå være forberedt på at den nasjonale kontrollen på disse viktige områdene er i ferd med å svekkes, og at makten i større grad overlates til EU?

Statsråd Emilie Mehl [10:27:19]: Nei, ikke fordi Senterpartiet sitter i regjering. Som representanten er godt klar over, har også Fremskrittspartiet sittet i regjering i mange år hvor vi har vært bundet av Schengen-samarbeid, og vi har Dublin-samarbeid på migrasjonsområdet. Da er vår oppgave å ivareta norske posisjoner og sikre norsk handlingsrom i de diskusjonene som foregår om revisjon av de regelverkene vi allerede er bundet av. Det har jeg vært tydelig på, at vi ønsker løsninger som ivaretar norsk handlingsrom. Vi har sett de siste årene hvor viktig det har vært å kunne innføre grensekontroll, som vi har gjort. Vi har hatt det på grunn av pandemi. Det kan være aktuelt på grunn av andre typer

trusler mot samfunnet. Det er min ambisjon å bevare det også i framtiden.

Presidenten: Per-Willy Amundsen – til oppfølgingsspørsmål.

Per-Willy Amundsen (FrP) [10:28:14]: Jeg oppfatter at statsråden bekrefter min beskrivelse, nemlig at den nye grenseforordningen slik den ligger på bordet, vil svekke norsk selvråderett.

I perioden 2015–2022 gjorde vi bruk av adgangen til indre grensekontroll i Schengen-området ved flere anledninger. Dette var nødvendig for å ivareta norsk sikkerhet, med varierende trusselbilder som var gjeldende i den perioden. Det er derfor naturlig å spørre seg: Dersom det nye forslaget til forordning hadde vært gjeldende i denne perioden, ville det ha fratatt oss muligheten til å sikre det norske samfunnet og sikre norske borgere ved å ha kontroll på hva som passerer over våre egne landegrenser? Dersom det nye forslaget til forordning – som jeg frykter blir en realitet – hadde vært gjeldende i 2015–2022, mener statsråden at de nye reglene på noe tidspunkt ville ha hindret eller vanskeliggjort innføring eller forlengelse av nasjonal grensekontroll, som vi hadde ved flere anledninger i denne perioden?

Statsråd Emilie Mehl [10:29:23]: Det er et forslag, som det er for tidlig å ta endelig stilling til. Det er også veldig hypotetisk å prøve seg på en spådom om hvordan dette kunne ha virket, tilbake i tid. Det som er viktig nå, og som er i mitt fokus framover, er å bevare norsk handlingsrom og fremme et ønske om at vi vil det, i de foraene hvor det er riktig å gjøre. Det tenker jeg at representanten bør være glad for, og jeg håper og tror også at han selv hadde gjort det hvis det fortsatt var Fremskrittspartiet som satt i regjering.

Her er det snakk om en del internasjonale forpliktelser som det har vært oppslutning om i Norge uavhengig av hvem som sitter i regjeringslokalene. Nå som det er en regjering med Senterpartiet og Arbeiderpartiet, er norsk handlingsrom og det å kunne ha grensekontroll når det er nødvendig – det er viktig for meg.

Presidenten: Me går vidare til neste hovudspørsmål.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:30:45]: Mitt spørsmål går til justisministeren.

Det er åpenbart: Sex skal være frivillig. Er det ikke frivillig, er det en voldtekt. Det må lovverket vårt gjenspeile. Derfor var vi i SV glade da regjeringen skrev i Hurdalsplattformen at de ville fremme forslag om en samtykkelov.

Tiden er overmoden for at Norge melder seg inn i klubben av europeiske land som har en samtykkelov.

Trenden er klar: Land etter land endrer og oppdaterer voldtektslovgivningen sin, og det er ikke noe nytt. I 1999 innførte Canada en samtykkelov, i 2003 innførte England en samtykkelov, i 2009 innførte Skottland en samtykkelov, i 2017 vedtok Malta en samtykkelov, i 2018 vedtok Sverige og Island en samtykkelov, i 2019 vedtok Hellas og Kroatia en samtykkelov, i 2020 vedtok Danmark en samtykkelov, og i 2021 vedtok Slovenia en samtykkelov. Nå skriver vi 2022. Da vil jeg spørre ministeren:

Hvilket år må vi skrive før regjeringen kommer med et forslag til en samtykkelov?

Statsråd Emilie Mehl [10:32:04]: Og i 2021 gikk den nye regjeringen, med Senterpartiet og Arbeiderpartiet, inn for at vi skal få en samtykkelov i Norge. Men jeg er opptatt av at alle endringer i straffeloven, og spesielt det som handler om seksuallovbrudd, må gjøres på bakgrunn av et grundig lovarbeid. Det er både de som er tiltalt, og de som er ofre i disse sakene, tjent med, for det beskytter oss mot å gjøre endringer som kan få utilsiktede konsekvenser.

Jeg synes det er veldig bra at vi har kommet dit at vi har en regjering som ønsker å innføre en samtykkelov. Det har vært et stort engasjement for dette i offentligheten de siste årene, og jeg tenker at det er riktig at vi gjør det også. Samtidig kan vi ikke direkte sammenligne oss med alle de landene som representanten ramset opp. De har hatt litt ulik innretning på lovene sine før de oppdaterte dette og innførte det som nå blir betraktet som samtykkelover. Så vidt jeg vet hadde f.eks. ikke Sverige en kriminalisering av grov uaktsom voldtekt, som Norge har i dag, før de fikk en samtykkelov.

Når vi skal jobbe videre med dette, skal vi ikke bare se til det som handler om selve voldtektsbestemmelsen, som ofte blir omtalt. Vi ønsker også gå gjennom hele kapitlet om seksuallovbrudd i straffeloven. Derfor har Straffelovrådet fått et oppdrag om det. Det er viktig fordi mange av disse bestemmelsen henger sammen. Det kan være grensetilfeller i ulike saker. Det er viktig at vi får et lovverk som beskytter mot voldtekt, utnyttelse og andre former for seksuallovbrudd. De skal legge fram innstillingen sin den 15. desember, og så vil vi komme tilbake med et lovarbeid etter det.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:34:02]: Det er riktig, som ministeren sier, at dette er et stort samfunnsproblem. Det er så stort at det er vanskelig å fatte. I tall fra Nasjonalt kunnskapssenter for vold og traumatisk stress sin undersøkelse fra 2014 viser resultatet at én av ti norske kvinner blir utsatt for voldtekt i løpet av livet – nesten halvparten før de fyller 18 år. Det er så mange at det er vanskelig å sette ord på det. I Oslo utgjør det nærmere 35 000 mennesker. Det er flere mennesker enn det bor i byer som Hamar, Gjøvik og Molde.

Norge fikk allerede i 2012 kritikk av FNs kvinnekomité fordi vi ikke hadde en samtykkelov. Senterpartiet er et av få partier som ikke har programfestet et ønske om en samtykkelov.

Vil statsråden garantere at en samtykkelov vil bli prioritert av Justis- og beredskapsdepartementet når innstillingen fra Straffelovrådet kommer?

Statsråd Emilie Mehl [10:35:02]: Ja, det pågår som sagt allerede en gjennomgang av disse bestemmelsene. Så må vi se hva Straffelovrådet legger fram som en anbefaling, men det er klart at jeg vil prioritere arbeidet med å følge opp den anbefalingen i etterkant av det. Jeg synes det er en altfor stor utfordring med seksuelle overgrep i samfunnet, noe som jeg er sikker på at representanten er enig i, og som han har vist til. Det er mange som er fortvilet fordi de opplever at de ikke blir sett av systemet. Jeg ønsker å gjøre noe med dette, og både lovarbeid og en rekke andre ting er viktig for å forebygge seksuelle overgrep i samfunnet. Vi må også ha med oss at en endring av ordlyden i straffeloven ikke vil f.eks. gjøre noe med de strenge beviskravene som er i straffesaker. Det er en utfordring som vil vedvare.

Presidenten: Det blir opna for oppfølgingsspørsmål – først Andreas Sjalg Unneland.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:36:03]: Nå ble jeg ikke beroliget av ministerens svar, fordi folk forventer at regjeringen kommer med et forslag om dette. I Hurdalsplattformen står det at man skal utrede og fremme et forslag om en samtykkelov. Nå, og på tidligere spørsmål, har justisministeren svart at når utredningen kommer i desember 2022, vil regjeringen ha et godt grunnlag for «å vurdere» endringer i straffebudet om voldtekt. Så her må vi få ryddet all tvil av banen: Kommer regjeringen kun til å vurdere, eller kommer de faktisk til å fremme et forslag om en samtykkelov?

Statsråd Emilie Mehl [10:36:43]: Jeg tror det er helt riktig å avvente en utredning når vi har gitt et så viktig oppdrag til Straffelovrådet, som har veldig høy kompetanse på dette, før vi tar stilling til akkurat hvordan vi skal innrette veien videre. Men vi har lagt til grunn i Hurdalsplattformen at vi skal fremme forslag om en samtykkelov. Hittil har det også vært uenighet om hva som er en samtykkelov. Man kan noen ganger få inntrykk av at det er lov å ha sex med noen mot deres vilje, hvis man bare følger den offentlige debatten. Det er viktig for meg å få gjort det helt tydelig at det ikke er tilfellet. Det er kriminalisert i Norge i dag. Grov uaktsom voldtekt er kriminalisert, og vi må ikke skape et inntrykk av at ting som faktisk er ulovlig, er lovlig. Vi gjør en grundig jobb med dette, og det mener jeg er helt riktig, for dette skal jo

praktiseres i andre enden, og da må vi være sikre på at lovarbeidet er gjort på en skikkelig måte.

Presidenten: Andreas Sjalg Unneland – til oppfølgingsspørsmål.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:37:43]: Men folk er jo opptatt av at lovverket må bli tydeligere på dette området. I en undersøkelse som Amnesty gjennomførte, svarte 74 pst. av kvinnene at de mener at straffeloven må tydelig stadfeste at voldtekt er seksuell omgang uten samtykke. Samtidig som den undersøkelsen ble presentert, kommenterte den daværende representanten Enger Mehl forslaget om samtykkelov som ren symbolpolitikk, uforutsigbart, og at det kan slå uheldig ut. Men det har blitt vist til Sverige, der det etter innføringen av samtykkelov var 75 pst. flere som ble dømt, antall anmeldelser økte med 21 pst., og antall tiltaler økte med 80 pst. Mener justisministeren fremdeles at en samtykkelov er ren symbolpolitikk, eller har ministeren personlig endret oppfatning rundt behovet for en samtykkelov?

Statsråd Emilie Mehl [10:38:37]: Jeg står fortsatt ved at endringer i straffeloven må gjøres etter en grundig utredning. Derfor var det jo f.eks. ikke slik at jeg støttet et forslag som SV foreslo i Stortinget i forrige periode, fordi jeg mener det er feil å behandle lovendringer i straffeloven i Dokument 8-forslag, fremmet på den måten. Det er sikkert i den forbindelse jeg har kommet med de uttalelsene. Det er også derfor jeg mener det er viktig å gjøre et grundig lovarbeid før vi eventuelt gjør nye endringer. Den uenigheten som er mellom oss nå, går egentlig på tidsrammen. Jeg oppfatter representanten slik at man er utålmodig, og det forstår jeg, fordi det er et stort ønske om å få gjort disse endringene. Jeg mener det er riktig å la Straffelovrådet jobbe og komme med helhetlige endringer som også omfatter de andre bestemmelsene om seksuallovbrudd, slik at vi sikrer at det ikke blir rettstomme hull.

Presidenten: Andreas Sjalg Unneland – til oppfølgingsspørsmål.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [10:39:41]: Det er helt riktig at man er uenig når det gjelder tidsramme, og SV fremmet som et av sine første forslag i denne sesjonen nettopp at vi skulle få et forslag til samtykkelov i løpet av våren 2022. Men det er tydeligvis mer vi er uenige om, og som jeg skulle ønske at ministeren kunne svare tydelig på. Mener ministeren fremdeles at en samtykkelov er ren symbolpolitikk, eller har det noe faktisk å si for å sørge for – slik som det er i dag – at 99 av 100 voldtekter ikke fører til en straffereaksjon? Vil en sam-

tykkelov ha noe å si for å sørge for at voldtektsbestemmelsene i lovverket vil bli håndhevet bedre?

Statsråd Emilie Mehl [10:40:29]: Det er et av spørsmålene som jeg gleder meg til at Straffelovrådet vil belyse nærmere, hvilken effekt dette faktisk vil kunne ha. Det jeg har vært opptatt av fram til nå – og for så vidt fortsatt er – er at man ikke kan tro at ved å endre ordlyden i denne bestemmelsen forsvinner problemet med at det er vanskelig å få dom i voldtektssaker. Bevissituasjonen er ofte krevende og uoversiktlig. Veldig mange av disse sakene er dessverre festvoldtekter, hvor det gjerne er veldig unge mennesker, det er mye alkohol, det er ingen andre til stede, og hvor det er vanskelig å få oppnådd det beviskravet som – helt riktig – ligger i straffesaker for å sikre at man ikke dømmer noen som er uskyldige. De utfordringene er jeg også opptatt av at vi tar tak i, og der er f.eks. politiets forebyggende arbeid, å snakke med ungdom om grenser og grensesetting, å jobbe mot barn og unge, også veldig viktig. Så alt løser seg ikke med en lovendring.

Presidenten: Me går til neste hovedspørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:41:49]: I Dagsavisen var det for kort tid siden et intervju med Espen Barth Eide som var interessant. Det handlet om strømpriskrisen og statsrådets syn på både produksjon og distribusjon av energi. Tittelen handlet om at uforutsigbare strømpriser ikke er noe man kan trylle bort, og det er aldeles korrekt. Det er heller ikke svart magi, det som Rødt foreslår; det er politikk. Det er å gripe inn og regulere markedet med en makspris.

Bart Eide blir i intervjuet spurt om nettopp makspris på strøm. Da sier statsråden:

«(...) jeg tror det er viktig å ikke ta vekk insentiver til mer rasjonell bruk av strøm».

Og videre:

«Da er det viktig at vi bruker strømmen klokt og ikke sløser den bort.»

So far so good! Men i vinter gikk ikke strømforbruket ned til tross for skyhøye strømpriser. Det gikk opp. Grunnen til det er at strøm ikke er en luksusvare; det er en nødvendighet, som først og fremst varierer med temperatur. Blir det kaldt, går strømforbruket opp, fordi vi varmer opp boligene våre med strøm, stort sett, i landet vårt.

Jeg lurer på om statsråden kan utdype det han sa til Dagsavisen, hvor det antydes at en makspris vil ta vekk incentiver til en mer rasjonell bruk av strøm, all den tid det beviselig er slik at strømforbruket i Norge først og fremst varierer med temperaturen.

Statsråd Espen Barth Eide [10:43:32]: Jeg takker for et godt spørsmål fra representanten Moxnes, som jeg

synes har gjengitt meg på en forbilledlig måte. Jeg mener at det er både riktig og klokt sagt. Det er viktig at vi alle tar inn over oss at det aldri blir ubegrenset med strøm, og vi må lære oss å bruke den mest mulig effektivt. Derfor er jeg f.eks. glad for at Enova i dag annonserer enda et nytt tiltak for at det skal bli lettere for folk flest rundt omkring i landet å installere solcellepaneler og avansert strømstyring, og at man skal få betydelig støtte til det – noe som kan få ned strømforbruket uten at komforten på innsiden av huset går ned. Derfor er jeg også veldig glad for at kraftkrevende industri blir stadig flinkere til å utnytte strømmen på en rasjonell måte.

Hvis strømmen hadde vært gratis eller hadde kostet tilnærmet ingenting, ville ingen av de tiltakene skje. Derfor er det helt åpenbart riktig at det er viktig at man ikke sløser med strøm. Vi kommer til å trenge strøm til veldig mye. Selv i Norge er nesten halvparten av energibruken fortsatt fossil. Det tallet skal ned til null. Svaret på det er mer kraftproduksjon og mer rasjonell bruk av strøm.

Representanten Moxnes og jeg er helt enige om at de høye strømprisene, som har vært sjokkerende og dramatiske for veldig mange mennesker, må man gjøre noe med. Derfor er jeg veldig stolt av at regjeringen har kommet med et forslag som mange fagfolk har syntes var veldig godt, nemlig at man refunderer 80 pst. av kostnaden av strømmen når den overstiger 70 øre, etter den modellen som slår inn for fullt fra januar-regningen. Det mener jeg er et godt fordelingspolitisk svar på et problem som rent objektivt sett er der ute, nemlig at i en stadig mer fornybar energiverden vil råvareprisen på strøm gå både ned mot null og veldig høyt gjennom året, avhengig av skiftende værforhold. Det kan man være lei seg for, men man kan ikke trylle bort fysikken.

Bjørnar Moxnes (R) [10:45:37]: Jeg vil bare minne om at vi ikke går inn for en null-pris på strøm. Vi foreslo 35 øre per kilowatttime. Strømprisen lå vel i snitt på 33 øre per kilowatttime fra 2010 til 2020. Produksjonskostnaden er, som vi alle vet, 11,57 øre for 2022, ifølge departementet. Så vi legger maksprisen på tregangeren av det – ikke hundregangeren, slik det har vært eksempler på gjennom året.

Det jeg kan konstatere, er da at statsråden bekrefter at strømforbruket først og fremst varierer med temperaturen, og at det ikke er en luksusvare. Det er bra at vi er enige om det. Når det gjelder strømsparing, er det et problem at Enova ikke betaler ut alt det som tas inn til energieffektiviseringstiltak. Over 150 mill. kr som var avsatt til tiltak, gikk ikke ut til husholdningene i 2021.

Hvordan vil statsråden sørge for at alt som tas inn, også går ut igjen til tiltak for energisparing i husholdningene?

Statsråd Espen Barth Eide [10:46:44]: Jeg er glad for det spørsmålet også, for det er faktisk knyttet til mitt felt, mens det forrige spørsmålet var knyttet til olje- og energiministerens felt, men vi er godt samordnet på dette.

Når det gjelder Enova-tiltakene, var jeg i kontakt med Enova-sjefen, Nils Kristian Nakstad, så sent som i går. Vi snakket om disse tingene, bl.a. med lanseringen av denne ordningen, som jeg tror blir veldig bra for veldig mange mennesker. Den vil gjøre det mye mer tilgjengelig for alle mennesker som bor i hus eller som har tilgang til et litt større areal, å installere solceller og da få en både mer forutsigbar og lavere strømgjenging. Samtidig vil det redusere behovet for kraft, slik at kraft kan brukes til andre fornuftige ting, f.eks. kraftkrevende industri. Det er en del av svaret på det representanten Moxnes spør om.

Jeg synes at Enova bør bruke opp de pengene de får til fornuftige tiltak. Men siden dette er en langvarig bevilgning, er alle kronene fortsatt der. Det som folk ikke søkte om i fjor, er tilgjengelig i dag, på toppen av det som er bevilget for i år. Det betyr med andre ord at gladnyheten er at det er mer å hente fra Enova for forbrukerne.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Bjørnar Moxnes.

Bjørnar Moxnes (R) [10:47:51]: Jeg er glad for at statsråden besvarer flere spørsmål om strøm ettersom statsråden selv uttalte seg på interessant vis i Dagsavisen nettopp – om både strømproduksjon og distribusjonen av strøm og hva som skjer med strømprisene i et liberalisert, børsbasert og EU-regulert frihandelssystem for strøm. I den anledning og med bakgrunn i det intervjuet vil jeg driste meg til å utfordre statsråden til å gi sitt syn på det vi leser i dagens Klassekampen om et av de større lokallagene i Arbeiderpartiet i Trondheim. De har gjort vedtak om at regjeringen bør reforhandle avtalene med britene og EU, for å se på elektrifisering av sokkelen med kraft fra land på nytt og ikke minst redefinere energiproduksjon og -distribusjon som grunnleggende samfunnsmessig infrastruktur på linje med vei, vann og avløp. Har Barth Eide noe syn på det som er vedtatt i Nidaros av lokallaget i Arbeiderpartiet?

Statsråd Espen Barth Eide [10:48:58]: De avtalene representanten snakker om, er ikke med EU, selv om representanten Moxnes sikkert gjerne skulle sett at de var det. Det er avtaler som ble inngått med henholdsvis forbundsrepublikken Tyskland og Storbritannia, som jo som kjent ikke er medlem av EU. Dette er bilaterale avtaler mellom land. Grunnlaget for dem ble lagt av den rød-grønne regjeringen da Ola Borten Moe var energiminister, og basert på en svært bred enighet om

at vi skulle ha utvekslingssamarbeid med andre land. Når det gjelder innholdet i eventuelle forhandlinger om detaljer i de avtalene vi allerede har, mener jeg det er riktig at energiministeren besvarer det, men på generelt grunnlag vil jeg si at Norge har tjent godt på og stått seg godt på at vi har hatt utveksling – først i det nordiske og så i det nordeuropeiske samarbeidet – gjennom mange år. Hvis man ser dette gjennom den 30-årsperioden som er gått siden det ble innført i 1991, tror jeg summen er at dette i hovedsak har tjent oss riktig godt. Så må vi håndtere de toppene vi ser også.

Presidenten: Bjørnar Moxnes – til oppfølgings-spørsmål.

Bjørnar Moxnes (R) [10:50:07]: Det nye er jo påkoblingen på helt andre og mye større prisområder, nettopp England og Tyskland – noe helt annet enn det vi har hatt, også mye større kabler med større kapasitet enn vi har hatt tidligere. Det å bruke en situasjon med kraftutveksling til andre prisområder med lav kapasitet som argument for en situasjon med enorm eksportkapasitet til andre prisområder med langt høyere priser er en logisk brist som de fleste etter hvert har fått med seg.

Det er interessant at i brevet om kabelkonsesjon skrev departementet veldig tydelig at konsesjonsvedtak kan omgjøres hvis forutsetningene for vedtaket endrer seg vesentlig. Det kan altså begrunnes i allmenne hensyn, så her la Borten Moe og den forrige rød-grønne regjeringen inn en nyttig passasje i brevet om kablene, for å kunne sikre seg dersom det var store og viktige endringer i forutsetningene. Er statsråden enig i at dette fortsatt ligger til grunn, at man kan omgjøre det hvis betingelsene endrer seg vesentlig?

Presidenten: Presidenten merker seg at statsråden så langt har vore raus med å svare på spørsmål som er utenfor hans konstitusjonelle område, men statsråden skal få anledning til å svare dersom statsråden ønsker det.

Statsråd Espen Barth Eide [10:51:21]: Først vil jeg takke presidenten for den viktige påpekningen, for det er blitt en viss tradisjon for at når jeg kommer i denne spørretimen, får jeg spørsmål til en annen statsråd. Jeg vil oppfordre Moxnes til å ta de samme spørsmålene med olje- og energiministeren når hun måtte være her, for hun dukker jo også opp med jevne mellomrom i spørretimen.

Det som ligger i avtalene, ligger selvfølgelig i avtalene. Det vil naturlig være en del av arbeidet med å se på helhetene i dette også å se på innholdet i de avtalene som ble inngått for mange år siden, og som altså er fullstendig upåvirket av diskusjonene om EUs tredje markeds pakke. Det har ingen sammenheng med den, for

dette er bilaterale avtaler mellom de to statene som er nevnt. Det vil energiministeren helt åpenbart se på. Men det er rett og slett ikke helt riktig historiefremstilling at dette er kvalitativt nytt. Det er riktig når det gjelder Storbritannia. Derfor er jeg glad for at vi fikk stoppet North-Connect-kabelen – etter initiativ fra bl.a. Arbeiderpartiet i forrige periode – men tilknytning til kontinentet har vi hatt i lengre tid. Vi har hatt en kabel til Storbritannia og fire til Danmark, som igjen er tett koblet til Tyskland.

Presidenten: Ola Elvestuen – til oppfølgings-spørsmål.

Ola Elvestuen (V) [10:52:42]: De høye strømprisene nå må håndteres med målrettede tiltak for dem som har det vanskelig, samtidig som vi tenker langsiktig på hva som er nødvendig. Jeg må si, også knyttet til spørsmål tidligere i denne spørretimen, at jeg er veldig glad for det samarbeidet vi har med Europa når det gjelder klima og andre områder, og det EØS-samarbeidet vi har. Vi trenger å satse på enøktiltak, men vi trenger også å produsere mer fornybar energi. Da er flytende havvind og havvind en viktig del av dette, for å få ned utslippene på sokkelen, men også for å være med i et samarbeid inn mot Europa. Det mange sier, og som er en kjensgjerning, er at de utenlandskablene og også en ekstra hybridkabel vil ha lite å si for strømprisen i Norge, men det vil ha stor betydning for utvikling av norsk havvindindustri og for å ha muligheten til å få ned utslipp her og ikke minst også på sokkelen.

Da blir mitt spørsmål: Er statsråden enig i at vi må utvikle dette samarbeidet med Europa, med flere hybridkabler også for å nå både våre og deres klimamål?

Statsråd Espen Barth Eide [10:53:54]: Vi fortsetter altså i olje- og energiministerens ansvarsområde i dag. Regjeringen jobber akkurat nå med å komme med gode svar på spørsmålet om hvordan vi oppnår en rask og effektiv utbygging av havvind, både for å bygge en havvindindustri og for å sørge for at vi får mer kraft inn i kraftsystemet vårt – altså et kraftsystem som allerede i dag er både nordisk og nordeuropeisk integrert fra før, fra 30 år tilbake – og hvordan vi kan bruke en del av den ekstra kraften til å elektrifisere sokkelen.

Vi trenger å elektrifisere sokkelen for å få ned klimautslippene, men også fordi i den grad det fortsatt vil være et marked for gass, vil EU stille stadig strengere krav til hvordan den gassen er blitt til, med lavest mulig utslipp, og også det er et argument for å elektrifisere og ikke stjele strøm fra land som har mest mulig energi med vindkraft. Det er liksom hovedmålene, og så er spørsmålet om hva slags nettstruktur vi har, noe regjeringen vil komme tilbake til i nær framtid.

Presidenten: Neste hovedspørsmål er frå representanten Nikolai Astrup.

Nikolai Astrup (H) [10:55:16]: Statsråden sa at olje- og energiministeren er i spørretimen fra tid til annen. Vel, så vidt jeg vet, har hun ikke vært det, og det er kanskje årsaken til at statsråden får mange spørsmål som er i grenseland mellom de to porteføljene, for dette henger jo sammen.

Statsråden har ved flere anledninger trukket frem havvind som et viktig klimatilak, og det er derfor ikke unaturlig at også han får spørsmål om det. I et intervju med Energi og Klima 22. januar kan vi lese at klima- og miljøministeren er bekymret for at Norge ikke henger med når EU er opptatt av at klimaomstillingen skal kunne ut i satsinger på grønne arbeidsplasser, og statsråden nevner da spesielt havvind. Høyre deler denne bekymringen.

Solberg-regjeringens plan var å lyse ut areal på Ut-sira Nord ved årsskiftet 2021/2022 og i løpet av første kvartal for Sørlege Nordsjø II. Nå ser det ut til at uenighet mellom regjeringspartiene bidrar til at havvindsatsingen skyves ut i tid og skaleres ned, at det blir betydelig færre grønne arbeidsplasser, og at dette viktige klimatilaket som statsråden mange ganger har trukket frem, da svekkes.

I Politisk kvarter denne uken kunne vi høre statsråd Vestre si at regjeringen har gjort mer for havvind de siste 100 dagene enn den forrige regjeringen gjorde på 100 måneder. Spørsmålet til statsråden er da om statsråden kan oppklare hva regjeringen har gjort for havvind de siste 100 dagene, helt konkret, foruten å forsinke satsingen.

Statsråd Espen Barth Eide [10:56:46]: Jeg vil for det første uttrykke glede over at Stortinget følger så godt med på mine uttalelser i media og gjengir meg godt og riktig. Jeg er helt enig i at det for det første er imperativt for denne sal og oss som regjering å ta inn over oss kraften i den omstillingen som nå skjer i Europa. Europas grønne giv er rett og slett verdensledende i å konkretisere Parisavtalens målsetninger og ta dem inn i samtlige sektorer. Da snakker vi om alle samfunnssektorer; energi, industri, transport, landbruk og hele pakken. Vi kommer tilbake med ganske mange saker i årene som kommer på det spørsmålet.

Når det gjelder havvind, er det Vestre viste til i Politisk kvarter – hvor han holdt et glimrende foredrag om dette – at vi nå har jobbet fram til det som om svært kort tid blir presentert som svaret på de spørsmålene som både representanten Astrup og tidligere spørsmål i spørretimen har gått på: Hvordan kan vi nå raskt få på plass areal for havvindutbygging? Hvordan kan vi raskt få gode prosesser på å få det til i gode samordningsstrukturer mot andre voksende næringer til havs? Hvordan

kan vi sørge for at vi får nettverk som støtter opp om dette? Hvordan kan vi sørge for at dette blir brukt for å løfte fram norsk kraftkrevende industri? Hvordan får vi mer strøm i det norske strømsystemet?

Det vil altså olje- og energiministeren, som jeg må få lov til å vise til, komme tilbake til Stortinget med i nær framtid – og når jeg sier «nær framtid», så mener jeg i det alle vil forstå som nær framtid.

Nikolai Astrup (H) [10:58:24]: Jeg oppfatter vel at svaret til statsråden er at det er bygget videre på det arbeidet som den forrige regjeringen gjorde, og at man ikke har kommet med noe nytt og konkret de siste 100 dagene som topper det grunnlaget som ble lagt for havvindsatsingen under den forrige regjeringen, bl.a. utbygging av verdens største havvindpark, Hywind Tampen, flytende sådan, som er under bygging nå. Som sagt skulle arealet vært lyst ut allerede, etter vår plan.

Statsråden har også tidligere, da han var stortingsrepresentant, tatt til orde for at vi må koble oss til Europa gjennom kabler til andre land, og han fremmet et representantforslag sammen med nåværende statsminister, Jonas Gahr Støre, om det, hvor poenget var å kunne selge så mye kraft som mulig til Europa. Spørsmålet er: I lys av de diskusjonene som nå pågår mellom Senterpartiet og Arbeiderpartiet, er det noe statsråden står fast på?

Presidenten: Presidenten merkar seg at me stadig beveger oss i grenseland mellom ulike konstitusjonelle område, men vær så god, statsråd Barth Eide.

Statsråd Espen Barth Eide [10:59:36]: Jeg takker igjen for at presidenten bidrar til å minne om at vi har organisert regjeringen i ulike departementer med ulike konstitusjonelle ansvarsområder, og at vi kanskje spesielt i Stortinget med fordel holder oss relativt nær opp til dem.

Det er riktig, som representanten Astrup sier, at dette også henger sammen med de bredere klimaperspektivene, så derfor velger jeg likevel å si i hvert fall noe om det, men jeg har ikke tenkt å forskuttere det som olje- og energiministeren kommer til Stortinget med når det arbeidet som det nå jobbes på høygir med, er i mål. Det inkluderer nettopp det spørsmålet som omtrent samtlige spørreere nå har vært inne på, nemlig: Hva skjer på nettinfrastrukturen? Det er klart at det er et nøkkelspørsmål når man skal produsere havvind for å få kraft til land, til sokkelen og eventuelt til eksport, og når det gjelder hvordan vi skal løfte opp at vi får en hjemmeindustri for norsk havvind.

Så har jeg lyst til igjen å understreke at Norge er koblet til omverdenen – med eller uten nye kabler har vi altså 17–18 kabler som knytter oss til samtlige land rundt oss, bokstavelig talt, og mange av dem har vært

der i mange år. Så mer kraftproduksjon i Norge er uansett en del av det kraftsystemet som vi er dypt integrert i.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Nikolai Astrup.

Nikolai Astrup (H) [11:00:48]: Svaret til statsråden viser jo at den garantien som Senterpartiet har utstedt til sine velgere om at det ikke under noen omstendighet blir hybridkabler, kan vi avlyse, for dette er noe regjeringen skal utrede seg ut av. Er det riktig forstått, at det kan bli hybridkabler med denne regjeringen, selv om Senterpartiet har garantert til sine velgere at det ikke blir det?

Presidenten: Då er me vel heilt klart utanfor det konstitusjonelle ansvarområdet til statsråden, men statsråden skal få moglegheit til å svara.

Statsråd Espen Barth Eide [11:01:19]: Ja, jeg tror nesten jeg må si det. Jeg tror ikke representanten Astrup vil få et annet svar hvis han spør flere ganger om det samme. Jeg vil også advare alle parter, egentlig, i denne diskusjonen mot å gjøre det store spørsmålet om en av framtidens viktigste energikilder, som virkelig kan være en «game changer» når det gjelder å få fart på fornybar energi, og som kan gi et industrielt volum for verftene langs kysten som til nå har bygget olje- og gassrigger og -installasjoner, utelukkende til et spørsmål om hvilken vei kablene går, og når de går hvor, for dette er en del av et stort og helhetlig bilde. Jeg er veldig trygg på at min utmerkede kollega i Olje- og energidepartementet – støttet opp av en samlet regjering – kommer tilbake med gode svar på både disse spørsmålene og de spørsmålene Moxnes og en rekke andre var innom i denne runden av spørretimen, som jo burde vært forbeholdt en annen statsråd.

Presidenten: Me går vidare til neste hovudspørsmål.

Silje Hjemdal (FrP) [11:02:32]: Mitt spørsmål går til forbrukerministeren.

Strømprisen rammer mange forbrukere hardt, og strømmarkedet har over lang tid vært preget av at det eksisterer svært mange avtaler fra nærmere hundre strømleverandører. Ikke misforstå – konkurranse er bra. Det som imidlertid er problemet, er at mange forbrukere synes det er vanskelig å velge rett, og at man sitter med dårlige strømvtaler. Mange strømleverandører går også langt i å tilby forbrukerne det jeg kanskje vil karakterisere som elendige avtaler. Ett eksempel er hvordan Hafslund og Fjordkraft har gått til søksmål mot staten for å få fortsette å selge avtaler som NVE stempler som komplekse og uoversiktlige.

I går offentliggjorde Forbrukerrådet at de i 2021 hadde en tredobling i henvendelser om strøm. Det er tydelig at økt strømpris viser at strømmarkedet ikke er spesielt forbrukervennlig. I går svarte også statsråden meg på mitt skriftlige spørsmål om hva som skjer med Fremskrittspartiets gjennomslag for forenklinger for forbrukerne. Det var bra. Imidlertid står det i Hurdalsplattformen at regjeringen lover å utforme mer kraftfulle tiltak for å styrke forbrukerrettighetene. Da lurer jeg på: Hva vil statsråden gjøre for å styrke forbrukerrettighetene i strømmarkedet når det er tydelig at dette er et så stort problem for mange mennesker der ute i landet vårt?

Statsråd Kjersti Toppe [11:04:21]: Takk for spørsmålet. Det er eit problem som veldig mange er opptatt av, og som er ei viktig forbrukerpolitisk sak. Som representanten sa, slår regjeringa fast i Hurdalsplattforma at vi vil styrkja forbrukarrettane som eit tiltak i arbeidet med kraftmarknadspolitikken.

Når representanten spør kva regjeringa gjer, vil eg først visa til det arbeidet som Forbrukartilsynet har gjort. Dei har òg auka innsatsen opp mot straummarknaden. Dei har kravd endringar i avtalevilkåra til selskap, og dei har slått ned på marknadsføring. Det er ekstremt viktig at Forbrukartilsynet får gjera den jobben og får auka innsatsen – og det skal eg sørgja for at dei får.

Eg vil òg visa til Forbrukarrådet, som òg har gjort ein stor innsats med å få fram desse dårlege avtalane. Vi gjer ein jobb i departementet, som eg òg skreiv i det skriftlege svaret til representanten, bl.a. på bakgrunn av dei vedtaka som vart gjorde i Stortinget i vår. Det skjer no eit arbeid i samarbeid mellom mitt departement og Olje- og energidepartementet, saman med Reguleringsmyndigheten for energi og Forbrukartilsynet, for å koma opp med dei konkrete forskriftsendringane som skal til for at vi får eit lettare system for forbrukarane å halda seg til når det gjeld strømvtaler og prissamanlikning. Dette er eit prioritert arbeid i departementet, og dei høge strømkostnadene har gjort at det vert ekstra viktig å få dette fortast mogeleg på plass.

Silje Hjemdal (FrP) [11:06:28]: Takk for svaret. Det er fint at ministeren trekker fram tilsynet, men når forbrukerne ikke er enige med strømleverandøren, kan de bringe inn en klage for Elklagenemnda. Forbrukerklagenemndene er viktige for å sikre at forbrukerne kan få behandlet en klage og bli hørt. I Norge er det vel rundt 20 nemnder som behandler rundt 20 000 klager i året og gir forbrukerne et gratis utenomrettslig klagetilbud. Men nemndene har ofte lang ventetid, de har ulike saksbehandlingssystemer, usikre finansieringskilder osv., og det er grunn til å tro at strømkrisen nå også kan gi ekstra press på f.eks. Elklagenemnda. Vil statsråden

foreta seg noe for å sikre forbrukerne klagenemnder som fungerer etter hensikten?

Statsråd Kjersti Toppe [11:07:23]: Det er klart at klageordningane må fungera, og eg kan svara ja på spørsmålet – det vil eg sjå til. Vi er nok heilt einige om at dette er viktig, og kanskje særleg i denne situasjonen, der ein vil kunna gå ut frå at det kan verta fleire klager, og at denne klageordninga da må fungera godt.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – først Silje Hjemdal.

Silje Hjemdal (FrP) [11:07:51]: Jeg takker igjen for svaret.

Når strømprisene nå øker, får imidlertid flere og flere vansker med å betale strømregningen sin, og med de strømprisene vi har sett i vinter, er det dessverre sannsynlig at dette vil ramme flere. Noen må rett og slett velge mellom klær til barna, mat på bordet eller strøm. Samtidig vet vi at nettselskapene har en lovlig mulighet til å stenge strømmen til folk som ikke betaler. Det skal riktignok ikke skje om vinteren, men det er likevel et svært inngripende tiltak. Til sammenligning kan f.eks. ikke kommunene stenge vannet dersom folk ikke betaler, men må sikre betaling på andre måter.

Så da lurer jeg på: Vil statsråden vurdere å fjerne nettselskapenes anledning til å stenge strømmen for husholdninger med betalingsproblemer?

Statsråd Kjersti Toppe [11:08:51]: Takk igjen for spørsmålet.

No har regjeringa gjort veldig mange tiltak nettopp for å hindra den risikoen som er, bl.a. med den auka straumstønad til hushald, og ein har redusert elavgifta, auka bustønad og overført meir pengar til kommunane for å sikra sosialhjelp osv. Men til spørsmålet som handla om at straumselskapa kan kutta straumen: Eg og olje- og energiministeren har hatt møte med straumselskapa om akkurat dette, og av samarbeidet med dei har vi fått ei god forståing av at det er noko som ikkje skal skje, og at i dei tilfella der det ikkje er betalingsevne, må ein ha eit veldig godt samarbeid med Nav. Det er på den måten ein skal unngå at nokon opplever det, og det har vi tatt opp på møte med straumselskapa.

Presidenten: Silje Hjemdal – til oppfølgingsspørsmål.

Silje Hjemdal (FrP) [11:09:58]: Takk for det. Jeg skal prøve ikke å krysse over i andre områder, slik mange andre har gjort, men det er ingen tvil om at forbrukerministerens kollega i regjering som nå skal nedsette en energikommisjon for å kartlegge energibehovene og foreslå økt energiproduksjon, med mål om at Norge fort-

satt skal ha en overskuddsproduksjon av kraft, også har en viktig rolle her. Det er åpenbart at folk flest også må høres i denne kommisjonen. Norske hus og hjem er i stor grad avhengige av nettopp strøm, og norske familier er sårbare for de svingningene og de høye strømprisene som vi nå ser.

Som ansvarlig for forbrukerpolitikk: Vil statsråden sørge for at forbrukerinteressene blir en del av målet til energikommisjonen, og at forbrukerinteressene blir representert i kommisjonen?

Statsråd Kjersti Toppe [11:10:58]: Energikommisjonen er jo ikkje mitt ansvar, så eg har ikkje så lyst til å svara på det. Men eg vil alltid sjå til at stemma til forbrukarinteressene kjem fram i eit slikt arbeid, og uansett vil òg ei slik NOU koma på høyring. Så i den prosessen som er – og straummarknaden og energi er eit viktig forbrukarpolitisk ansvar – kan eg lova representanten at eg skal følgja med og sjå til at stemma til forbrukarinteressene vert høyrd og vert med i det arbeidet.

Presidenten: Vi går til det siste hovudspørsmålet.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:12:01]: De høye strømprisene i vinter er til stor bekymring. De rammer veldig skeivt, og vi ser at det er mange som sliter. Regjeringa har kommet med ulike ordninger, men selv etter dem sliter mange husholdninger, frivillige organisasjoner og bedrifter. Regjeringa har sagt nei til å tilbakebetale penger til frivillige organisasjoner som av ulike grunner har valgt å organisere seg som f.eks. et AS, eller til folkehøyskoler, friskoler, Den norske kirke, små og mellomstore bedrifter – og sånn kunne jeg ha fortsatt.

Kristelig Folkeparti har fremmet forslag om en midlertidig makspris på 50 øre per kWh gjennom vinteren. Det ville truffet absolutt alle, og en ville unngått at de ulike husholdningene eller organisasjoner og bedrifter som nå sliter, hadde hatt det så tøft. I tillegg ville vi også demmet opp mot den økende skepsisen til klimatiltak.

Norge har ambisiøse mål om å kutte klimautslippene med opptil 55 pst. innen 2030. Da må vi gjennomføre mange ulike kutt, også flere krevende. Det vil innebære at både vi og landene rundt oss må fortsette å legge til rette for fornybar energi. Det vil koste. Særlig ser vi det når store land går i gang og været ikke akkurat spiller helt på lag, som denne vinteren.

Staten Norge tjener store summer på de høye strømprisene dette gir, mens folk opplever at de må ta regningen for det grønne skiftet. Jeg la også merke til klimaministerens uttalelse i Dagsavisen om at en viss høy pris er nødvendig for at folk skal spare strøm. Jeg er for øvrig uenig i det utsagnet; med f.eks. en makspris på 50 øre, og inkludert ulike avgifter, vil det være mange insentiver til

fortsatt å spare strøm. Ser klimaministeren at manglende tiltak mot strømkrisen kan medføre at motstanden mot å gjennomføre helt nødvendige klimatiltak vil svekkes?

Statsråd Espen Barth Eide [11:14:11]: Som jeg har vist til i diverse tidligere svar, mener jeg at strømprisene har vært ekstremt høye denne vinteren, og det er veldig viktig at man har gode fordelingspolitiske svar i den akutte situasjonen vi står i. Jeg mener regjeringen har kvittert ut det og bruker mange milliarder kroner – som helt riktig hentes fra det overskuddet vi får fordi vi selger energi, og veldig mye av den energien, eller praktisk talt alt, er statlig eller kommunalt eid – gjennom en ordning hvor man får tilbake 80 pst. av det overskytende over 70 øre.

Mitt utsagn var på generelt grunnlag. Det var ikke et utsagn om et bestemt riktig prisnivå, det var bare en påminnelse om at det er greit i denne debatten å minne om at strømmen helst ikke bør være gratis heller, fordi det faktisk er sånn at vi må evne å prioritere. Det kan markedet hjelpe oss med, men så må også storsamfunnet og fellesskapet sørge for å dempe toppene, spesielt hva angår forbrukere og ikke minst frivillige organisasjoner og spesielt berørte. Der er det en rekke forskjellige ordninger som i hvert fall ikke er mitt konstitusjonelle ansvarsområde, men som de ulike statsrådene har ansvar for, i tillegg til det olje- og energiministeren har, nettopp for å møte det.

Det langsiktige svaret er altså ikke å forsinke det grønne skiftet, men å gjøre det raskere. Det er heldigvis også den holdningen de aller fleste av både mine og olje- og energiministerens kolleger i øvrige nordiske og europeiske land har. Vi må redusere vår avhengighet av fossil energi fortere, for det vi nå ser, er at som en funksjon også av den spente situasjonen i Europa på geopolitisk nivå, er gassprisene høye på grunn av begrenset tilgang til gass som kunne vært i markedet. Alle vet hvor den kunne kommet fra. Det er et eksempel på at avhengigheten av fossile kilder for å produsere kraft er for høy, ikke for lav, og derfor må man gjøre noe med det gjennom å produsere mer og økonomisere mer.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:16:17]: Jeg er ikke uenig i den langsiktige analysen eller for så vidt analysen av situasjonen i dag, men jeg vil advare klimaministeren mot å tenke at dette ikke påvirker folks holdninger til å gjennomføre klimatiltak. En ser ulike facebookgrupper, aksjoner osv. der enten husholdninger er frustrerte over veldig høye strømpriser, eller f.eks. frivillige organisasjoner og ulike bedrifter sliter fordi det ikke er kommet strømstøtte.

Jeg skal ikke bore videre på et område som ikke nødvendigvis er klimaministerens ansvarsområde, men det

som er ansvaret til trosministeren, gjelder Den norske kirke. Det er ulike trossamfunn som er blitt varslet om at de skal få støtte, men om Den norske kirke har det blitt uttalt at de ikke skal få støtte. Så mitt spørsmål er ganske enkelt: Hvorfor skal ikke Den norske kirke få støtte når de andre trossamfunnene skal få det?

Statsråd Kjersti Toppe [11:17:09]: Som eg trur representanten veit godt, har vi fått ei trus- og livssynssamfunnslov i Noreg som slår fast at det er kommunane som har ansvaret for drift av Den norske kyrkja, altså har det økonomiske ansvaret for kyrkjebygg og kyrkjeleg administrasjon. Eg synest det er uheldig om ein gir eit inntrykk av at ikkje kommunane har det ansvaret. Eg har sett nokre oppslag som representanten har vore ute med. Det er viktig at etter lova skal kommunane ha det økonomiske ansvaret, og det gjeld òg når prisane er høge.

Kommunane har fått midlar til å kunna ta det auka ansvaret med dei auka prisane. Når det gjeld dei andre trus- og livssynssamfunna, kjem dei inn under ordninga som gjeld frivilligheita.

Presidenten: Då er den munnlege spørjetimen omme, og me går til den ordinære spørjetimen.

Sak nr. 2 [11:18:30]

Ordinær spørretime

Presidenten: Det blir nokre endringar i den oppsette spørsmålslista, og presidenten viser i den samanhangen til den elektroniske spørsmålslista i salappen.

Endringane var desse:

Spørsmål 2, frå representanten Morten Stordalen til finansministeren, er overført til samferdselsministeren som rette vedkomande.

Spørsmåla 4 og 5, frå høvesvis representantane Marius Arion Nilsen og Sylvi Listhaug til finansministeren, er overførte til olje- og energiministeren som rette vedkomande.

Spørsmål 6, frå representanten Olve Grotle til fiskeri- og havministeren, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 7, frå representanten Lene Westgaard-Halle til utviklingsministeren, er overført til utanriksministeren som rette vedkomande. Spørsmålet må utsetjast til neste spørjetime, då utanriksministeren har sjukdomsforfall.

Spørsmål 8, frå representanten Ingjerd Schou til utviklingsministeren, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden er bortreist.

Spørsmål 9, frå representanten Ingjerd Schou til utanriksministeren, vil bli svara på av klima- og miljø-

ministeren på vegner av utanriksministeren, som har sjukdomsforfall.

Spørsmål 11, frå representanten Turid Kristensen til barne- og familieministerens, er trekt tilbake.

Spørsmål 14, frå representanten Trond Helleland til samferdselsministerens, er trekt tilbake.

Spørsmål 17, frå representanten Tone Wilhelmsen Trøen til helse- og omsorgsministerens, er trekt tilbake.

Spørsmål 24, frå representanten Roy Steffensen til landbruks- og matministerens, må utsetjast til neste spørjetime, då statsråden har sjukdomsforfall.

Spørsmål 26, frå representanten Tobias Drevland Lund til justis- og beredskapsministerens, er trekt tilbake.

Spørsmål 1

Presidenten: Dette spørsmålet er frå representanten Helge André Njåstad til finansministerens. Presidenten kan ikkje sjå at finansministerens er til stades i salen – der er finansministerens på plass, og då gjev presidenten ordet til representanten Helge André Njåstad.

Helge André Njåstad (FrP) [11:19:30]: Det er hyggeleg at finansministerens er på plass for å svara på eit viktig spørsmål om ei sak som opptek mange om dagen, nemleg kraftprisar og ønsket om å byggja ut meir kraft. Spørsmålet mitt er som følgjer:

«Norge bør bygge ut mer vannkraft og sikre at eksisterende vannkraft kan gi større produksjon. Da er det viktig at skatteregimet motiverer for dette. I dag er det slik at om vannkraftproduksjonen overskrider 10 MW, må kraftverket betale grunnrenteskatt. I dag er det 17 vannkraftverk som har lagt seg rett under denne grenseverdien.

Er det aktuelt for statsråden å se på ordninger for skattlegging av vannkraft, slik at økt produksjon ikke får negative skattemessige konsekvenser for kraftproducentene?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:20:18]: Jeg hørte ikke klokken ringe da jeg satt på et kontor. Jeg fulgte med på tv-skjermen, og så hørte jeg plutselig at presidenten sa at den muntlige spørretimen var over. Da tenkte jeg at jeg får løpe litt, så da løp jeg. Det er sikkert godt å få litt energi gjennom å løpe i Stortingets ganger også.

La meg først gjøre det veldig klart at strøm er et fellesgode i Norge. Over tid har politikken som har vært ført, gitt oss lav strømpris, det har vært den norske tradisjonen, til glede for folk og næringsliv som bruker kraft. Norge er kaldt og mørkt, og vi er avhengig av strøm. Det er et mål for denne regjeringen at vi også framover skal ha rimelig norsk kraft. Det har også regjeringen uttalt, i

motsetning til den forrige regjeringen, som i starten av sin regjeringssperiode uttalte at det var et mål med høye strømpris, som tidligere statsråd Tord Lien ga uttrykk for gjennom media – han var bekymret for at strømprisene var for lave.

Situasjonen i kraftmarkedet er ekstraordinær, både i Norge og i landene rundt oss. Strømprisene har økt til svært høye nivåer, og det har gitt en betydelig økning i strømutgiftene for både husholdningene, frivillige organisasjoner og næringsdrivende. Regjeringen har gjennomført omfattende tiltak for å avhjelpe den akutte situasjonen med ekstraordinært høye strømpriser denne vinteren. I tillegg til den midlertidige sikringsordningen til husholdningene har vi redusert elavgiften med 47 pst. – etter at den var på rekordhøye nivåer etter at Fremskrittspartiet hadde styrt avgiftspolitikken i åtte år. Vi har økt bostøtten, økt støtten til studenter, økt støtten til kommunene for å dekke økt utbetaling av sosialhjelp og økt støtten til enøktiltak gjennom Enova. Vi har også foreslått egne støtteordninger for jordbruks- og veksthusnæringen og frivillige organisasjoner.

På lengre sikt må vi ha mange flere tiltak. Denne regjeringen har vært tydelig på at vi ikke vil bygge noen nye mellomlandsforbindelser, i motsetning til den forrige regjeringen, som endret loven for å kunne bygge flere mellomlandsforbindelser. Vi har også varslet flere tiltak, bl.a. at vi setter ned en energikommisjon, og vi vil jobbe aktivt for mer utbygging av lønnsom kraftproduksjon. Vi mener at det er viktig. Regjeringen vil øke norsk vannkraftproduksjon, bl.a. gjennom å legge til rette for bedre vedlikehold, oppgradering og fornyelse av eksisterende vannkraftanlegg. I Hurdalsplattformen sier vi at regjeringens partiene også vil legge til rette for mer småkraft, og i denne omgangen kraftverk med installert effekt under 10 MW.

Jeg kan forsikre om at regjeringen legger stor vekt på tilgang til ren og rimelig kraft. Dette arbeidet er høyt prioritert. Vi ønsker å legge til rette for mer kraftproduksjon, bl.a. for å dempe virkningen av høye strømpriser i Norge. Regjeringen vil komme tilbake til dette spørsmålet i kommende statsbudsjetter. Skattlegging av vannkraft er en av tingene vi vil gå grundig inn i og se på hva man kan gjøre for å få enda mer utbygging.

Helge André Njåstad (FrP) [11:23:08]: Når ein hørde svaret frå statsråden, kunne ein nesten tru at spørsmålet mitt var om han kunne fortelja om alt han ikkje likte med den førre regjeringa. Det verka som om han tok feil flak opp av lomma og las opp ting som den førre regjeringa har gjort. Eg stilte ingen spørsmål om kva som ligg bak oss i tid, eg retta blikket framover – for å få produsert meir vasskraft, leggja til rette for at skatteregimet for vasskraft er laga sånn at me får produsert

potensialet. Når me ser at heile 17 prosjekt legg seg tett oppunder grensa, fortel det at dei kunne produsert meir viss grensa for kva tid grunnrenteskatten slår inn, hadde vore lagd på eit høgare nivå.

Spørsmålet mitt var konkret om statsråden ser på dette, og eg fekk to og eit halvt minutt om kva førre regjering gjorde og ikkje gjorde, og så fekk eg beskjed om at elles viser ein til statsbudsjettet. Så eg spør igjen: Er dette noko statsråden jobbar med, og noko han har til hensikt å leggja til rette for – at ein skal få eit betre skatteregime for små vasskraftverk?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:24:09]: Jeg skjønner godt at representanten Helge André Njåstad fra Fremskrittspartiet ikke ønsker at vi skal snakke om hva Fremskrittspartiet gjorde i de åtte årene de satt med makten, for det var utelukkende grep for å få strømprisene opp og ikke grep for å få strømprisene ned. Derfor er det så bra at vi har fått en ny regjering og en ny olje- og energiminister som har et annet mål, nettopp å få strømprisene ned. Det trenger vi etter en politikk som har hatt motsatt målsetting.

Når det gjelder terskelverdier, at det ikke er grunnrenteskatt under 10 MW, ble det endret, fra 5 til 10 MW. Det viser på en måte hele problemstillingen – med enhver ny terskel får man den typen tilpasninger. Det å komme seg rundt det er ganske vanskelig hvis man ønsker å ha et bunnfradrag, som Stortinget har ønsket og sluttet seg til, og som både Fremskrittspartiet og Senterpartiet også har sluttet seg til. Det er dilemmaet: Hvis vi setter en lavere eller en høyere terskel, hvilke tilpasninger gjør man da? Selvfølgelig må vi hele tiden se på om det er muligheter for å klare å utløse den kraften, selv om man har den typen terskler som ligger på 10 MW.

Helge André Njåstad (FrP) [11:25:15]: Nok ein gong snakkar finansministeren meir om kva som har skjedd tidlegare. Det blir som at ein kaptein på ein båt set ut ein kurs, og så siglar ein mot eit skjer. Då er det den kapteinen som sit på brua, som har ansvaret for å justera kursen. Eg opplever at ein er meir oppteken av å skulda på han som plotta inn kursen på kartet tidlegare, enn av faktisk å justera kursen. Det er no, på denne regjeringa si vakt, me opplever desse straumprisane, det er på denne regjeringa si vakt me opplever denne situasjonen, og det er på denne regjeringa si vakt me opplever at me har eit større potensial når det gjeld vasskraft, enn det me klarar å henta ut.

No beskrev statsråden at det alltid er utfordringar med terskelverdier, men det er klart at ein får produsert meir kraft av å løfta dei terskelverdiane. Det er det me tek til orde for: å få meir vasskraft, meir småvasskraft, og rett og slett produsera meir. Eg oppfattar ikkje at statsråden seier at dette er noko ein jobbar med, så eg spør nok

ein gong: Er det ein idé som statsråden synest er god, at ein ser på å få produsert endå meir småvasskraft ved å heva denne terskelen?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:26:17]: Jeg merker meg at representanten Njåstad beskriver den kursen som Fremskrittspartiet hadde staket ut for båten sin: å gå rett på et skjær. Jeg er egentlig enig i at det var den kursen Fremskrittspartiet hadde staket ut. Det er den vi nå prøver å styre rundt og gjøre nye grep, men det er ganske tunge grep som må gjøres, etter at forrige regjering plottet inn feil kurs på kartet – rett mot et skjær. Det var Njåstads egen beskrivelse av sin politikk.

Når det gjelder terskelverdier: I en situasjon med høye kraftpriser er ikke regjeringens hovedmål å gi skatteuttak til kraftbransjen. Det er ikke et mål for oss. Målet vårt er å gi skatte- og avgiftskutt til folk flest. Så det er ikke sånn at nå, når strømprisene er spesielt høye, er det enda viktigere å gi skatteuttak til deler av kraftbransjen. Hvis det kommer på anlegg over 10 MW, er det også anlegg som veldig ofte er i mange hundremillionersklassen når det gjelder investering, og det er ikke dit skatteuttakene skal gå. Derfor prioriterte vi, da vi skulle gi skatteuttak, å kutte i elavgiften. Vi reduserte den med 47 pst., og det kommer alle til gode.

Spørsmål 2

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Morten Stordalen til finansministeren, er overført til samferdsleministeren som rette vedkomande.

Morten Stordalen (FrP) [11:27:34]: «Gjennom hele pandemien har Stortinget med Fremskrittspartiet i spissen gang på gang sørget for å kompensere de ikke-statlige lufthavnene Sandefjord lufthavn Torp og Haugesund lufthavn for tapte inntekter som følge av pandemien. I ettertid har ESA satt store begrensninger for utbetaling som følge av at de ser enkeltbevilgninger isolert til de forskjellige periodene og ikke året under ett.

Vil statsråden følge opp Stortingets vilje og utfordre ESA ved å se på om handlingsrommet er større enn i ESAs tolkning?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:28:13]: Stordalens spørsmål gjelder bevilgninger for 2020. Det var en samlet komité som sto bak bevilgningen som ble avsatt for å kompensere de ikke-statlige lufthavnene for inntektsbortfallet som fulgte av pandemiltakene.

Støtten til det ikke-statlige operatørselskapet ved Haugesund lufthavn ble i 2020 administrert av Avinor og tildelt over Avinors budsjett. Det henger sammen med at det statseide selskapet Avinor eier flyplassen,

men hadde satt bort driften til det private selskapet Luft-havndrift AS. Støtten til Haugesund var dermed helt uavhengig av Stortingets periodiserte bevilgninger.

For Torps del kom bevilgningene direkte over statsbudsjettet. Stortinget allokerte sine bevilgninger til bestemte perioder. 90 mill. kr ble bevilget for perioden mars–september, og 30 mill. kr ble bevilget for perioden oktober–desember.

Norske myndigheter kan ikke gi mer støtte enn det som er lovlig, og må selvfølgelig forholde seg til ESAs føringer for hvordan tildelinger skal avregnes i ettertid. På denne måten skal støtteregele og ESA sikre like rammer for konkurransevilkår mellom foretak og næringer.

Slik representanten nå stiller spørsmålet, kan man få et inntrykk av at regjeringen ikke gjør noe for å følge opp den støtten som ble avgrenset til de to periodene, at det kan avregnes under ett, på lik linje med det Avinor har gjort for Haugesund. Jeg kjenner meg ikke igjen i det, for vi har dialog med ESA om dette, og vi gjør selvfølgelig det som er mulig for å sikre at handlingsrommet innenfor statsstøtteregele blir utnyttet i tråd med regjeringens og Stortingets prioriteringer.

Morten Stordalen (FrP) [11:30:02]: Jeg hører svaret til statsråden, men så er det nå engang slik at det til slutt var et enstemmig storting, etter at Fremskrittspartiet var pådriver, nettopp fordi Solberg-regjeringen ikke leverte på det som egentlig var intensjonene. Det er helt klart at det er to forskjellige beløp som er gitt i to forskjellige omganger. Både Arbeiderpartiet og Senterpartiet – særlig Senterpartiet – har vært veldig tydelige, også nå som regjeringens partier, på at man må kunne utfordre ESA mye oftere og mye mer. Sett i lys av tilfellet før jul, der finansministeren mente noe om hva som var terskler for hvor mye man kunne gi i lønnsstøtte, er det tydelig at man kan utfordre ESA mer. Det er det mitt spørsmål handler om, om ministeren faktisk vil prøve å utfordre dette mer, istedenfor å si at det er dette som er sannheten.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:30:57]: Jeg vet ikke om Stordalen fikk med seg hva jeg sa, men jeg sa at jeg kjenner meg ikke igjen i den beskrivelsen som gis. Vi er i dialog med ESA om dette, og vi gjør det som er mulig for å sikre at handlingsrommet innenfor statsstøtteregele blir utnyttet, i tråd med regjeringens og Stortingets prioriteringer.

Morten Stordalen (FrP) [11:31:14]: Om samferdselsministeren ikke kjenner seg igjen i det – dette er nettopp på grunnlag av også flere skriftlige spørsmål som har kommet til samferdselsministeren om akkurat denne saken. Da er det veldig spesielt, når flere røster tar til orde for og mener at handlingsrommet er mye

større. Det er jo det jeg spør om og ikke får svar på – om statsråden vil utfordre og se på om handlingsrommet kan være større, og ikke si at dette på en måte er det som er sannheten.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [11:31:42]: Ja, jeg kan da gjenta at vi er i dialog med ESA om dette, og vi skal gjøre det som er mulig for å sikre at vi får utnyttet handlingsrommet innenfor statsstøtteregele.

Spørsmål 3

Presidenten: Dette spørsmålet, frå representanten Hans Andreas Limi til finansministeren, vil bli teke opp av representanten Terje Halleland.

Terje Halleland (FrP) [11:32:17]: «I vedtatt statsbudsjett for 2022 valgte regjeringen å øke drivstoffprisene ved en økt CO₂-avgift, og prisen på bensin har allerede nådd 20 kr per liter. Staten har nå store ekstrainntekter som følge av høye energipriser, og samtidig er så mye som 60 pst. av drivstoffprisen knyttet til avgifter.

Vil statsråden i revidert nasjonalbudsjett ta initiativ til å redusere avgiftsnivået på bensin og diesel og samtidig gi en garanti for at det samlede avgiftsnivået på drivstoff ikke vil økes i kommende statsbudsjett?»

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:33:01]: Det var behagelig å kunne komme til talerstolen uten å løpe dit, som jeg gjorde i stad.

I statsbudsjettet for 2022 foreslo Solberg-regjeringen, som Fremskrittspartiet støttet, å øke CO₂-avgiften med 28 pst. utover prisjusteringen uten å kompensere bilistene med reduksjoner i veibruksavgiften. Den avgiftsøkningen avlyste denne regjeringen. Denne regjeringen ville ha en sosialt og geografisk rettferdig klimapolitikk, og vi kompenserer derfor bilistene for halvparten av økningen i CO₂-avgiften gjennom reduksjoner i veibruksavgiften. Pumpeprisen på bensin blir dermed 22 øre lavere, og på diesel blir den 25 øre lavere enn det som var Solberg-regjeringens forslag.

Hovedårsakene til at drivstoffprisene er høye nå, er knyttet til råvareprisene i markedet og kan ikke knyttes direkte opp til denne regjeringens budsjett.

Hurdalsplattformen er den politiske plattformen for regjeringen. Plattformen gjelder for hele perioden 2021–2025. I Hurdalsplattformen står det at regjeringen vil « redusere avgifter som rammer folk flest, som for eksempel elavgift og drivstoffavgifter ». Regjeringen vurderer endringer i skatte- og avgiftsregler i arbeidet med statsbudsjettet, herunder endringer i avgifter når det gjelder strøm, drivstoff og andre typer avgifter. Regjeringen vil komme tilbake med forslag om avgiftssatser for

2023 i statsbudsjettet for 2023, men jeg kan være tydelig på at denne regjeringen har som mål å gjøre hverdagen enklere for folk, ikke vanskeligere. Vi anerkjenner at folk i et land som Norge, meg selv inkludert, mange steder er fullstendig avhengig av bil, og det vil man også være i framtiden.

Svein Harberg hadde her overtatt presidentplassen.

Terje Halleland (FrP) [11:34:48]: Jeg hører at tonen er vesentlig endret siden før valget. Da var det virkelig viktig å prioritere lavere pris, og en ønsket ikke å være en del av en regjering med et samfunn der bensinprisen var på 20 kr literen. Pollestad tok i Dagsnytt 18 til orde for at en bensinpris på 20 kr er altfor høyt og viste til regjeringsplattformen – at prisene skal ned. Videre sa Pollestad at Senterpartiet jobber for lavere avgifter, og at bensinavgiftene skal ned. Da kan jeg følge opp med et veldig enkelt spørsmål. Ved årsskiftet 31. desember 2021 til 1. januar 2022 – gikk bensinavgiftene opp, eller gikk de ned?

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:35:41]: Vi kan ta noen eksempler for å forstå sammenhengene i prissetting på drivstoff. En av de store endringene som ble gjort da Fremskrittspartiet styrte, var at man økte innblandingskravet for biodrivstoff fra 3,5 pst. i 2014 til 24,5 pst. i 2021. Det kom ikke fram på noe avgiftsregnskap hvordan det slo ut, men man vet at biodrivstoff er mye dyrere enn annet drivstoff, så det har ført til at drivstoffprisene har gått opp. Man har også økt avgiftene på biodrivstoff. Da vi overtok regjeringsmakten i fjor høst, var vi opptatt av den delen der det har blitt presset på fra drivstoffselskapene om at man skulle blande mer inn, at den skulle bli billigere. Derfor satte vi ned avgiftene på f.eks. innblanding av biodiesel med 57 øre per liter, for å dempe en del av utslagene med høyere innblandingskrav. Noe av hovedgrunnen til at det nå er høyere pumpepris for folk, er selvfølgelig kronekursen og at det er høye olje- og gasspriser. Det var priser på over 20 kr også i fjor høst, før dette budsjettet ble vedtatt.

Terje Halleland (FrP) [11:36:50]: Vi hører at det er gode forklaringer på hvorfor prisene er høye. Jeg kan ikke huske at dette noen gang var argumenter i valgkampen – at man tok visse forbehold om når 20 kr var for mye, eller forbehold om at en høy kronekurs eller utslag på tidligere regjeringers avgifter hadde noen betydning for det.

Representanten Arnstad har, som jeg har nevnt tidligere, sagt at det er uaktuelt å sitte i en regjering som har en bensinpris på over 20 kr. I sitt svar har representanten Pollestad uttalt at dette handler mer om CO₂-avgift,

eller at det handler om bensinavgiftene, og at han ville jobbe for at CO₂-avgiften ikke skulle påvirke prisen i så stor grad. Jeg har ikke forstått noe annet enn at regjeringen kommer til å jobbe for at prisen skal være 2 000 kr (presidenten klubber) også i 2030. Er det ikke sånn at hvordan Senterpartiet kompenserer avgiftene ... (Presidenten avbryter.)

Presidenten: Tiden er ute. Vi må respektere klokken.

Statsråd Trygve Slagsvold Vedum [11:38:04]: Senterpartiet er opptatt av at det å ha bil i Norge ikke skal bli dyrere. Vi satte f.eks. ned trafikkforsikringsavgiften for 2022 sånn at det skulle bli lavere grunnkostnad for å ha bil. En av de viktigste sakene som vi løftet fram i hele valgkampen, var at hvis man f.eks. i forbindelse med jobb var avhengig av å bruke bil aktivt og har mye reising, skal kostnadene gå ned. For eksempel vil en pendler fra anslagsvis der jeg selv bor – rundt Hamar og Stange – som pendler med bil til Oslo, få økte fradrag med over 20 000 kr og mye lavere kostnader ved bruk av bil i år enn han hadde i fjor. De som er avhengig av bil og bruker bil mye, kommer til å oppleve at kostnadene går ned fordi vi har gjort helhetlige skattegrep når det gjelder både trafikkforsikringsavgift, det at vi reduserte de avgiftsøkningene som Solberg-regjeringen foreslo, og at vi styrker pendlerfradraget. Det gjør at i sum vil veldig mange bilister oppleve at de kommer mye bedre ut av året i år enn det de gjorde da Fremskrittspartiet var med og vedtok budsjettet.

Spørsmål 4

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Marius Arion Nilsen til finansministeren, vil bli besvart av olje- og energiministerens rette vedkommende.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:39:32]: «I dagens situasjon med skyhøye strømpriser, kaldt vær og rekordlav vannmagasinfylling mener Fremskrittspartiet at allmenne hensyn krever at vi tar i bruk § 12 i Statnetts konsesjoner for kraftutveksling med Tyskland og Storbritannia, for å regulere og begrense krafteksporten. Dette har vi fremmet representantforslag om. Finansministeren virker å ha en annen oppfatning enn at allmenne hensyn skal gjøres gjeldende, senest i Politisk kvarter 27. januar 2022.

Hvor mye mer kritisk må situasjonen være før statsråden mener at allmenne hensyn kan gjøres gjeldende og krafteksporten begrenses?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:40:16]: Statnetts konsesjoner for utenlandsforbindelser inneholder vil-

kår om at departementet forbeholder seg retten til å endre vilkårene i konsesjonen dersom «allmenne hensyn» gjør dette nødvendig. Hva som ligger i dette, må vurderes ut fra formålet med konsesjonsordningen, og jeg mener derfor at hensyn som bl.a. forsyningssikkerhet, ressursforvaltning og miljø vil være relevante. Samtidig vil forholdet til internasjonale forpliktelser måtte vektlegges i en slik vurdering. Her setter EØS-avtalen og avtaleverket med Storbritannia begrensninger på hvilke endringer som kan foretas, dersom disse innebærer handelsrestriksjoner.

I en bredere vurdering må det også legges vekt på at vi kan komme i en situasjon der vi selv har behov for å importere kraft fra utlandet. Om norske myndigheter nå griper inn i de etablerte spillereglene for hvordan krafthandelen organiseres, vil dette kunne slå tilbake på oss i en slik situasjon.

EØS-avtalen har et generelt forbud mot å innføre kvantitative restriksjoner på eksport av varer, og det omfatter også handel med strøm. En tilsvarende bestemmelse finnes i frihandelsavtalen mellom Storbritannia og EØS-landene. Samtidig finnes det unntaksregler, slik som bestemmelsene om beskyttelsestiltak i EØS-avtalen. Terskelen for å bruke slike unntak er imidlertid svært høy.

Selv om vi opplever ekstraordinært høye strømpriser og lavere fyllingsgrad i magasinene enn normalt, er vi ikke nå i en situasjon med utfordringer for forsyningssikkerheten. Statnett vurderer at tilgangen på kraft gjennom vinteren er trygg. Energimyndighetene følger situasjonen nøye.

Regjeringen tar årets kraftsituasjon på stort alvor. Derfor innførte vi raskt kraftfulle tiltak for å avhjelpe situasjonen. Vi vil også se grundig på årsakene til de høye strømprisene og virkningene dette har hatt – slik at vi framover unngår å komme i samme situasjon som vi har gjort denne høsten og vinteren.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:42:16]: England er jo ikke engang med i EU, jeg hører statsråden nevner frihandelsavtaler. Men jeg vil spørre ministeren om hvorfor regjeringspartiene til stadighet hevder at kraftkonsesjonene ikke tillater endringer, mens det i dokumenter fra OED da konsesjonene ble gitt, står eksplisitt at konsesjonsvedtaket kan omgjøres dersom forutsetningene for vedtaket endrer seg vesentlig. Omgjøring etter ulovfestede regler kan f.eks. være aktuelt å vurdere dersom særlig tungtveiende hensyn knyttet til framtidig organisering av kraftutveksling mot utlandet skulle tilsi det.

Det står også i disse konsesjonssøknadene at Statnett er ansvarlig for en samfunnsøkonomisk lønnsom utbygging og drift av forbindelsen. Det er ikke sam-

funnsøkonomisk lønnsomt å sitte stille og se næringslivet gå konkurs, flagge ut eller at folk blir ruinert. Det mest illustrerende eksemplet på endring av kraftutveksling er Tysklands lite gjennomtenkte nedlegging av kjernekraftverk nå i vinter. Mener ministeren at kraftkonsesjonene ikke kan endres uansett hvilken energipolitikk som føres i utvekslingslandene, og uansett hvor negative konsekvensene blir for Norge?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:43:24]: Vi har god dialog med våre naboland – både de nordiske landene, Storbritannia og Tyskland – om denne situasjonen. Men dersom Norge skulle begrense handelen når det gjelder utenlandsforbindelsene i et forsøk på å påvirke kraftprisen, ville det være i strid med våre forpliktelser og de avtalene som ble inngått bl.a. da Fremskrittspartiet satt i regjering. Englandskabelen blir nevnt, og det er det jo slik at Storbritannia ikke er medlem av EU. Avtalen mellom Statnett og National Grid er en privatrettslig avtale for bygging og drift av strømkabelen, og den ble utarbeidet før det ble kjent at Storbritannia kunne komme til å tre ut av EU. For da å sikre et forutsigbart rammeverk for North Sea Link-prosjektet og eventuelle fremtidige kabler mellom Norge og Storbritannia, ble det inngått en egen krafthandelsavtale med Storbritannia, og den slår fast at de overordnede prinsippene er i tråd med dem som EØS-avtalen har.

Marius Arion Nilsen (FrP) [11:44:31]: Med tanke på at både Senterpartiet og SV i mediene høylytt har tatt til orde for reforhandling av kraftutvekslingsavtalene, antar jeg at dette i det minste diskuteres grundig i regjeringen i disse dager, og egentlig at forslag om handling kommer snarlig – og som vi har sett før i denne pandemien, gjerne gjennom forslag som Fremskrittspartiet allerede har fremmet, som har blitt nedstemt, og hvor regjeringspartiene tar en ganske lik blåkopi av disse og fremmer det selv.

Kan ministeren avklare om regjeringen har hatt noen som helst kontakt med nabolandene og diskutert strømkablene og vilkårene for kraftutveksling i dagens situasjon? Kan ministeren i tillegg utdype påstandene om at EØS-avtalen ikke tillater restriksjoner på kraftutveksling, og peke på hvor det står?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:45:18]: Vi har dialog med våre naboland i de kanalene som vi har, om dette. Det er også det vi er nødt til å gjøre. EØS-avtalen slår ganske tydelig fast at elektrisk kraft defineres som en vare i EØS-avtalen og frihandelsavtalen og derfor omfattes av avtalens bestemmelser om varehandelsrestriksjoner, EØS-avtalen artikkel 12. Det innebærer et forbud mot å innføre kvantitative restriksjoner på eksport av strøm som en vare. En tilsvarende bestemmelse

finnes i frihandelsavtalen artikkel 2-12 mellom EØS-landene og Storbritannia, altså en avtale som ble inngått under den forrige regjering. Den dialogen vi skal ha, må selvfølgelig handle om at vi skal få ned kraftprisene i Norge. Denne regjeringen vil heller ikke inngå nye mellomlandsforbindelser som kan påvirke prisen i så negativ retning som det her er snakk om.

Spørsmål 5

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Sylvi Listhaug til finansministeren, vil bli besvart av olje- og energiministeren som rette vedkommende.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:46:29]: «Det er vanlige folks tur til å bli flådd på denne regjeringens vakt. Prisen på mat øker, renten er på vei opp, det er rekordhøye bensinpriser og strømpriser som smadrer mange sin økonomi. Staten flommer over av penger, 30–40 mrd. kr i ekstrainntekter på strøavgifter, og staten håver inn flere hundre milliarder kroner i gassinntekter hver dag.

Hvorfor er statsråden imot en makspris som gjør at folk greier seg selv, heller enn at man deler ut almisser, og hvordan har regjeringen tenkt å sikre at bedrifter som sliter med høye strømpriser, ikke går over ende?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:47:09]: Her var det jo to spørsmål. Jeg deler representanten Listhaugs bekymring for at høye strømpriser gjør at husholdningene ikke skal klare å betale strømregningen denne vinteren. Det er nettopp derfor regjeringen har lagt fram en treffsikker og målrettet tiltakspakke som bl.a. inneholder en støtteordning for husholdningene. For januarforbruket vil staten betale 80 pst. av kraftprisen over 70 øre per kilowattime. Dette vil også gjelde for februar og mars.

I realiteten fungerer regjeringens ordning, som Stortinget har sluttet seg til, som et tak på prisen. Når kraftprisen når 70 øre, griper staten inn og sikrer husholdningene mot toppene.

Videre har vi redusert elavgiften med 48 pst. i vintermånedene januar–mars og 9 pst. i de øvrige månedene. Her er det verdt å minne om at regjeringen Solberg, hvor representanten Listhaug var olje- og energiminister, satte opp elavgiften – et grep som isolert sett førte til økte strømpriser for vanlige folk. Den gjennomsnittlige kraftprisen i Sør-Norge ble omtrent 140 øre per kilowattime i januar. En husholdning som brukte f.eks. 4 000 kilowattimer, får da en støtte på 3 200 kr.

Så til representantens andre spørsmål: Mange aktører i norsk kraftkrevende industri har i lang tid hatt en stabil kraftforsyning med jevne priser på grunn av lang-

siktige kraftkjøpsavtaler. De er derfor ikke eksponert for svingningene i kraftmarkedet på samme måte som forbrukere. Næringsministeren har understreket betydningen av at flere bedrifter innen kraftkrevende, eksportrettet industri vurderer å inngå slike langsiktige avtaler i fremtiden. Det er særlig viktig for bedrifter som har billig strøm som et av sine konkurransefortrinn, og derfor er særlig utsatt for svingninger i strømprisen.

For veksthusnæringen og jordbruket har vi innført en kompensasjonsordning tilsvarende den for forbrukere. Forskjellen er at taket på støtten for jordbruk settes ved 20 000 kilowattimer i måneden, i tråd med innspillene fra næringen. For veksthusnæringen er det ingen forbrukstak.

Kraftinntektene kommer fellesskapet til gode. Det aller meste av norske kraftverk er eid av staten og kommunene. Store overskudd gir – gjennom utbytter, ordinære skatter og høye særskatter på vannkraft – store inntekter til det offentlige. Disse pengene går til vår felles velferd. Representanten Listhaugs forslag om å kutte i disse inntektene til fellesskapet vil bety at kommuner må kutte i sine tilbud til innbyggerne. Det kan bety færre sykehjemsplasser, sykepleiere og dårligere utdannings-tilbud til barna våre.

Situasjonen vi står i, er ekstraordinær og må behandles deretter. I etterkant av denne vinteren skal regjeringen evaluere hvordan vi havnet her, og jobbe for at vi aldri havner i en slik situasjon igjen. Akkurat nå må vi unngå korttenkte tiltak som kan virke mot sin hensikt i det lange løp.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:50:03]: Det vi hører, er en minister som står og rettferdiggjør noe som i praksis er en enorm ekstra skattlegging av folk, og at folk skal sitte og klappe for at vi betaler inn mange titalls ekstra milliarder kroner i strøm til det offentlige. Fremskrittspartiet er helt uenig i at det er noe å feire. Tvert imot mener vi at staten skal ta inn mindre, og at folk skal beholde mer selv.

Dette er en situasjon som kan vedvare i mange år, og derfor er man nødt til å treffe flere tiltak enn å innføre noen almisser som ikke strekker til. Jeg hører at statsråden sier det er en treffsikker og målrettet ordning. Vel, faktum er at svært mange får mer enn dobbelt så høye utgifter til tross for denne treffsikre støtteordningen.

Det ble ikke svart på spørsmålet mitt. Hva gjør man for bakerier, rensier – kraftkrevende industri? Elkem var nylig ute og sa at de vil flagge ut dersom man ikke tar tak i situasjonen. Spørsmålet er: Hva har man tenkt å gjøre for bedriftene i dette landet for at arbeidsplasser ikke skal gå tapt?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:51:11]: Høye priser er negativt for forbrukere og annet næringsliv enn

kraftbransjen; det er det ingen tvil om. Generell prisregulering er et lite målrettet tiltak, og prisreguleringene kan også ha utilsiktede konsekvenser.

Jeg har lyst til å referere fra Debatten, da vi snakket om maksprisforslaget og representanten Frank Edvard Sve sa: Vårt forslag er nøyaktig det samme som regjeringens forslag. Vi sier 50 øre i makspris og vil dekke alt over det, regjeringen sier 70 øre og skal dekke 80 pst. over det, men vi rører ikke ved markedsmekanismene.

Derfor synes jeg det er oppsiktsvekkende at man tilsynelatende ønsker å rokke så voldsomt ved markedsmekanismene, for i kraftmarkedet fastsettes prisen ved hjelp av tilbud og etterspørsel, og det er avgjørende for å sikre balanse i et komplisert og sammensatt kraftmarked fra dag til dag og fra time til time. Jeg har allerede svart på spørsmålet knyttet til det som dreier seg om næringsliv.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:52:13]: Å sammenligne en makspris på 50 øre med det forslaget som regjeringen har fått vedtatt i Stortinget, tror jeg alle ser at ikke stemmer. Jeg tror heller ikke det var intensjonen til representanten Sve.

Vi sitter og står her nok en gang med ubesvarte spørsmål. Vi kan da tolke det dithen at denne regjeringen ikke har tenkt å løfte en eneste finger for å hjelpe alle bedriftene som nå sliter – bakerier som får hundretusenvis av kroner i utgifter, det samme gjelder renserier – med seks ganger så høye strømregninger som normalt. Vi står også i fare for å få bedrifter som flagger ut.

Her skyver man også EU foran seg. Frankrike, som er medlem i EU, ønsker å innføre makspris for både små og mellomstore bedrifter, mens denne regjeringen altså er så EU-lojal at man er mer opptatt av EU enn av å beskytte norske arbeidsplasser. Hvorfor er det slik?

Statsråd Marte Mjøs Persen [11:53:19]: Denne regjeringen følger tett den situasjonen som gjelder for næringslivet og både små, mellomstore og store bedrifter. Jeg er også opptatt av at vi skal klare å få situasjonen tilbake til en mer normal situasjon, sånn at vi kan sikre industrien for framtiden. Det å ha rikelig og rimelig tilgang til ren fornybar kraft er et konkurransefortrinn for norsk industri, og det skal være det også i fortsettelsen.

Blant annet vil en tredjedel av elavgiftskuttet på 2,9 mrd. kr fra nyttår komme næringslivet til gode. Kraftforedlende industri fikk i fjor 8,2 mrd. kr i støtte gjennom fritak og redusert sats i elavgiften, og industrien i år vil få 2,8 mrd. kr i CO₂-kompensasjon. Det kommer i tillegg til det jeg nevnte allerede i mitt første svar, og så følger vi denne situasjonen tett. Denne regjeringen stiller opp både for vanlige folk og for industri og næringsliv.

Spørsmål 6

Fra representanten Olve Grotle til fiskeri- og havministeren:

«Sjømatrådet og Fiskeri- og havbruksnæringens forskningsfinansiering er statlege aksjeselskap. Dei er eigde av Nærings- og fiskeridepartementet, men blir begge finansierte fullt ut gjennom avgift på eksport av norsk sjømat. Det er derfor viktig at næringa sjølv er representert i styra i selskapa, og dertil får høve til å påverke samansetninga før styra blir oppnemnde av departementet. Den førre regjeringa tok initiativ til å rådføre seg med næringsorganisasjonane før oppnemning av nye styre.

Vil statsråden følge opp dette og rådføre seg med organisasjonane?»

Presidenten: Dette spørsmålet må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 7

Fra representanten Lene Westgaard-Halle til utviklingsministeren:

«I år har Norge formannskapet i Nordisk ministerråd. Den nordiske dimensjonen er blant de viktigste for Norge innen områder som transport, klima, kultur og næringsliv. Den siste tiden har vi sett store sikkerhetspolitiske spenninger i våre nærområder, tydeligst og mest akutt ved russisk styrkemobilisering på grensen mot Ukraina.

I lys av denne utviklingen, akter regjeringen å benytte Norges formannskap til å løfte sikkerhetspolitisk samarbeid i Norden og med Baltikum?»

Presidenten: Dette spørsmålet er overført til utenriksministeren som rette vedkommende. Spørsmålet må imidlertid utsettes til neste spørretime, da utenriksministeren har sykdomsforfall.

Spørsmål 8

Fra representanten Ingrid Schou til utviklingsministeren:

«Under Noradkonferansen 25. januar i år, annonserte utviklingsministeren en stor satsing på matsikkerhet fremover fra regjeringens side. Men hun konkretiserte ikke hva satsingen vil bestå i.

Kan statsråden forklare dette litt nærmere?»

Presidenten: Dette spørsmålet må utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 9

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Ingjerd Schou til utenriksministeren, vil bli besvart av klima- og miljøministeren på vegne av utenriksministeren, som har sykdomsforfall.

Ingjerd Schou (H) [11:54:38]: Da kan jeg glede statsråden med at han nå skal få svare på et spørsmål som er planlagt til en annen statsråd – med henvisning til den muntlige spørretimen i dag!

Så til spørsmålet:

«Regjeringen varslet 11. januar at Norge skal bevilge 100 mill. kr til FNs responsplaner for Afghanistan. FN estimerer at det trengs nærmere 44 mrd. kr for å hindre en humanitær katastrofe i landet.

Hvordan vurderer utenriksministeren den politiske situasjonen i Afghanistan og muligheten til å bidra for å avhjelpe en kommende humanitær katastrofe?»

Statsråd Espen Barth Eide (A) [11:55:20]: Som representanten Schou helt riktig påpeker, står Afghanistan foran en omfattende humanitær krise. Etter hele 40 år med krig opplevde landet i 2021 den verste tørken på 27 år, eskalert konfliktnivå, pandemi og så Talibans maktovertakelse. Over halvparten av befolkningen trenger humanitær bistand i 2022. Nesten 23 millioner mennesker lever på sultegrensen, og en million barn står i fare for å dø av sult.

Det er derfor svært nødvendig å snakke med dem som faktisk sitter med makten i Afghanistan, for å ansvarliggjøre dem og for å hjelpe det afghanske folk, som lider. Det er bakgrunnen for at vi inviterte Taliban til Norge. Vi forstår jo at den invitasjonen vekker sterke følelser, og det har vært store dilemmaer, men for oss veier det tyngst å forhindre en enda større katastrofe.

Møtene i Oslo bidrar til å holde presset oppe på Taliban. De må gjøre langt mer for å hindre at den humanitære katastrofen blir verre, respektere menneskerettighetene, legge til rette for et mer representativt styre og forhindre terrorisme.

FNs responsplan for 2022 er den største noensinne for et land. Dette viser alvoret i den humanitære krisen. Norge er faktisk en av de få giverne som allerede nå har forpliktet seg til et beløp på 100 mill. kr. Beløpet kommer i tillegg til kjernestøtte til FN og støtte til norske og internasjonale partnere.

Regjeringen vil opprettholde et høyt nivå på den humanitære bistanden til Afghanistan, men humanitær innsats er ikke nok. Vi må bidra til å opprettholde grunnleggende tjenester til det afghanske folket og sikre levebrødet til familier og lokalsamfunn. All bistand til afghanske myndigheter er stanset, men Norge viderefører også utviklingsbistand via multilaterale og ikke-stat-

lige organisasjoner i skjæringsfeltet mot humanitær innsats. Vi er i gang med å planlegge hvordan vi kan øke vår innsats både humanitært og gjennom langsiktig utviklingsbistand.

Norge var en pådriver da Sikkerhetsrådet før jul i fjor slo fast at humanitær assistanse og aktiviteter som støtter grunnleggende menneskelige behov, ikke er i strid med FNs sanksjonsregime. Vi oppfordrer hele det internasjonale samfunnet til å benytte dette handlingsrommet til beste for sivilbefolkningen. Taliban på sin side må gi uhindret og betingelsesløs tilgang for humanitære aktører, noe som også ble understreket i møtene i Oslo.

I månedene som kommer, vil Norge som pennefører i Sikkerhetsrådet arbeide for at FN får et så bredt og så robust mandat for sine aktiviteter i Afghanistan som mulig når dette kommer opp til behandling i mars.

Ingjerd Schou (H) [11:57:59]: Utenriksminister Anniken Huitfeldt forklarte at Taliban ble møtt med tydelige krav om at skolene i Afghanistan må åpnes for jenter over tolv år, at det gis humanitær tilgang og at folk i hele landet får tilgang til mat, medisiner og menneskerettigheter, og et mer inkluderende styresett. Har regjeringen stilt dette som kriterier for økt norsk støtte til Afghanistan?

Statsråd Espen Barth Eide [11:58:26]: For det første stemmer det helt at alle disse kravene ble stilt, med ettertrykk, i de samtalene som var i Oslo. Så er det jo imperativt for måloppnåelsen at man får denne humanitære tilgangen. Samtidig kan man ikke la det multilaterale humanitære arbeidet betinges av Talibans oppførsel, så man må jo, så langt det er mulig, sørge for – for de kvinner, barn og menn i Afghanistan som lider, lider jo likevel – å skape et humanitært rom, den adgangen og det handlingsrommet for de aktørene som skal jobbe på siden av afghanske myndigheter. Vi vil f.eks. ikke at afghanske myndigheter skal betale ut lønn til lærere med våre penger, men vi vil at lærere skal få lønn, slik at både gutter og jenter kan gå på skole. Hvordan man løser det dilemmaet, er en av de virkelig store utfordringene i den høyst beklagelige situasjonen som vi nå står overfor i Afghanistan.

Ingjerd Schou (H) [11:59:31]: Statsminister Støre sa til VG 24. januar i år at «Afghanistan er på randen av kollaps, og muligheten for en massiv flyktningbølge, og at terror igjen får fotfeste».

Hvordan ser regjeringen på utsiktene for en flyktningbølge mot Europa i år med opphav i Afghanistan?

Statsråd Espen Barth Eide [11:59:55]: Igjen: Dette er jo en betydelig risiko, og det er stor uro for dette,

både for konsekvensene av en flyktningbølge mot Europa og også rett og slett for de årsakene som eventuelt kunne drive den fram. Det er derfor man har et ønske om å prøve å lindre den verste nøden i et hardt prøvet land i den fasen vi er i nå, med de myndigheter som nå engang har etablert seg i Afghanistan etter det som skjedde i høst. Så det ser vi på med stor bekymring, og jeg opplever at det er mye av motivasjonen for at man nettopp gjør disse tiltakene. Det er både hva vi gjør og også hva vi som pennefører i Sikkerhetsrådet for Afghanistan har ansvar for og tar ansvar for opp mot å sørge for at FNs mandat blir robust nok til at man når dem som lider og som trenger det mest, uten at det samtidig bidrar til noen form for legitimering eller styrking av Talibans status i Afghanistan.

Spørsmål 10

Hårek Elvenes (H) [12:01:12]: «I september sendte Forsvarsdepartementet Tilleggsavtalen om forsvarssamarbeid mellom Norge og USA (SDCA) på høring, med høringsfrist 8. desember. Avtalen er omtalt i Prop. 1 S (2021–2022): «Etter gjennomføring av alminnelig høring vil avtala leggjast fram for behandling i Stortinget gjennom ein Prop. S. Parallelt vil det bli lagt fram ein Prop. L om tilhørende lovendringar.»

Regjeringen har så langt ikke kommunisert noe om verken avtalen eller høringen. Vil avtalen bli lagt frem for stortingsbehandling i vårsesjonen?»

Det var litt som på Ivar Aasens målføre, men jeg håper at ministeren fikk med seg innledningen.

Presidenten: Statsrådene har jo spørsmålet skriftlig, så jeg tror det går bra med fremføringen.

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:02:18]: Ivar Aasens målføre er godt forståelig, så det går greit.

Det er helt riktig, som representanten påpeker, at høringsfristen var satt til 8. desember 2021. Det har vært et betydelig antall høringsuttalelser som skulle ha vært bearbeidet, og som er bearbeidet, fra regjeringens side. Denne avtalen vil være folkerettslig bindende, og den skal etter Grunnloven § 26 godkjennes av Stortinget før den trer i kraft. Regjeringen vil legge denne fram for Stortinget så snart som mulig. Samtykkeproposisjonen fra UD og lovproposisjonen fra Forsvarsdepartementet sendes til Stortinget før påske, slik at det skal være mulig å få den behandlet i vårsesjonen. Det er regjeringens klare ambisjon, som vi følger opp.

Hårek Elvenes (H) [12:03:12]: Jeg takker for svaret.

Norge har et 70 år langt sikkerhetspolitisk samarbeid med USA. USA er vår nærmeste allierte, og sikker-

hetsgarantien gjennom NATO er helt avgjørende for vår sikkerhet og vår trygghet. Dette sikkerhetspolitiske samarbeidet har vært basert på et sett av avtaler, med den bilaterale avtalen fra 1950 som selve hovedfundamentet, og dette sikkerhetspolitiske samarbeidet har vært mulig å gjennomføre innenfor rammen av norsk basepolitikk. Men så ser man i forbindelse med den tilleggsavtalen som Stortinget nå skal behandle, at enkelte kritikere av denne avtalen mener at den er et brudd på norsk basepolitikk. Det var også et oppslag i Stavanger Aftenblad om dette i går.

Hvordan ser forsvarsministeren på en slik kritikk og en slik innfallsvinkel til denne tilleggsavtalen?

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:04:16]: Det er en god oppsummering som blir gjort av representanten Elvenes om de avtaler som Norge har hatt med USA gjennom et langvarig – 70 år langt – samarbeid på det forsvarspolitiske området.

Denne nye avtalen er en modernisering av tidligere inngåtte avtaler som slår fast at norsk basepolitikk ligger fast, som den har gjort tidligere. Vi må også ha med oss at dette er en global avtale som USA har framforhandlet med mange andre land, hvor man har en noe annen innretning, hvor man har permanente amerikanske styrker til stede i de landene man har inngått avtale med. Det gjør ikke Norge. Norge har en annen avtale som tilsier at basepolitikken ligger fast, og at vi ikke skal ha amerikanske styrker på norsk jord i fredstid.

Hårek Elvenes (H) [12:05:07]: Som ministeren nevnte, skal denne tilleggsavtalen behandles i Stortinget nå i vårsesjonen. Så mitt enkle spørsmål er: Hvis Stortinget mot formodning ikke skulle bifalle denne avtalen, hvilke alternativer har da Norge sikkerhetspolitisk, og hvilke konsekvenser vil et bortfall av denne tilleggsavtalen kunne ha?

Statsråd Odd Roger Enoksen [12:05:34]: Det er selvsagt sider ved avtalen som man kunne ønske annerledes, men slik er det alltid når man skal inngå en avtale og føre forhandlinger med andre. Da er det å gi og ta, og man må komme fram til et kompromiss som begge kan leve med. Det mener jeg man har gjort i dette tilfellet: Man har kommet fram til et godt kompromiss hvor norske interesser blir ivarettatt på en god måte. Skulle Stortinget mot formodning velge å si nei til denne avtalen, vil det innebære at det vil bli vanskeligere å få bistand fra USA, som er vår viktigste allierte, når vi skulle trenge det. Det kan bli vanskeligere å øve sammen, og vi må innrette forsvarspolitikken vår på en annen måte enn det som ligger til grunn både i langtidsplaner og i det forsvarspolitiske konseptet som vi har bygd på.

Spørsmål 11

Fra representanten Turid Kristensen til barne- og familieministeren:

«Den ekstraordinære situasjonen i strømmarkedet gjør det ekstra viktig at forbrukerne får god informasjon om pris og avtaleforhold. Regjeringen Solberg ga Reguleringsmyndigheten for energi og Forbrukertilsynet i oppdrag å nedsette en arbeidsgruppe for å vurdere tiltak og eventuelt fremme forslag til regelendringer for å sikre et mer velfungerende strømmarked for forbrukerne. Arbeidsgruppen leverte sine anbefalinger til Barne- og familiedepartementet 23. juni 2021.

Kan statsråden redegjøre for hvordan dette arbeidet er fulgt opp?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 12

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:06:45]: «Den 16. november i 2021 stilte jeg statsråden skriftlig spørsmål om hvordan han ville sikre Avinor finansiell trygghet i en tid med usikkerhet i luftfarten slik at ny flyplass i Bodø kunne ferdigstilles som planlagt i 2027. Vi har nettopp fått sjokkbeskjeden om en kraftig utsettelse av prosjektet med ferdigstilling nærmere 2030, i beste fall. Dette er uakseptabelt.

Hvordan vil statsråden følge opp at Avinor ferdiggjør flyplassen som forutsatt av Stortinget og hindrer at Nord-Norges viktigste utviklingsprosjekt stopper opp?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:07:25]: I budsjettproposisjonen fra Samferdselsdepartementet er det vist til at departementet vil vurdere ytterligere tiltak overfor Avinor. Jeg vil følge situasjonen ved Avinor tett. Dette gjelder den økonomiske situasjonen i selskapet generelt og saken om flytting av Bodø lufthavn.

Regjeringen har fortsatt et mål om at Stortingets vedtak om bygging av flyplass skal følges opp, og at ny flyplass skal realiseres. Jeg vil komme tilbake til Stortinget med disse sakene på en egnet måte.

En flytting av Bodø lufthavn vil bidra til å frigjøre viktige arealer til byutvikling, og målet med prosjektet er å bidra til positiv byutvikling og styrke den regionale utviklingen. Som kjent skal den nye lufthavnen finansieres av Avinor, staten og lokale bidrag. I statsbudsjettet for 2022 har Stortinget bevilget 200 mill. kr til Avinor til videre planlegging og vedtatt en kostnadsramme for den nye lufthavnen. I budsjettproposisjonen fra Samferdselsdepartementet er det også presentert en finansieringsplan og en fordeling av kostnadsrisiko for den nye lufthavnen. Kostnadsrammen, finansieringsplanen og

risikodelingen bygger på en ekstern kvalitetssikring, såkalt KS2, utført på oppdrag av Finansdepartementet og Samferdselsdepartementet, og det var da igangsatt av regjeringen Solberg.

I budsjettproposisjonen er det redegjort for Avinors økonomiske situasjon som følge av pandemien, og det er vist til at det er Avinor som skal fatte det endelige utbyggingsvedtaket for den nye lufthavnen. Som representanten var inne på, kunngjorde Avinor den 20. januar 2022 at beslutningen om utbyggingsvedtak er utsatt med 12 måneder. Grunnlaget for beslutningen var Avinors økonomiske situasjon og usikkerhet rundt framtiden som følge av pandemien.

Avinor er organisert som et aksjeselskap, og i et aksjeselskap er det styret som er ansvarlig for å avgjøre hvor mye det skal investeres. Som følge av pandemien har Avinor effektivisert driften og redusert og utsatt en rekke investeringsprosjekter i hele landet. Vi har likevel måttet åpne for at selskapet kan avvike fra egenkapitalkravet i vedtektene fram til 31. mars i år.

I Hurdalsplattformen har regjeringen vist til at den vil videreføre og styrke Avinor-modellen for å drifte og videreutvikle flyplasser i hele landet. Og da gjentar jeg i grunnen det jeg sa innledningsvis: at regjeringen har som mål at Stortingets vedtak om bygging av flyplass skal følges opp, og at ny flyplass skal realiseres.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:10:05]: Akkurat da det siste F-16 hadde forlatt flybyen Bodø, kom altså denne sjokkbeskjeden fra Avinor. Som bodøværing kan jeg ikke uttrykke tydelig nok hvordan vi føler det i hele regionen, uten å bli klubbet ned for uparlamentarisk språk.

Men statsråden uttalte altså til Avisa Nordland og til NRK at «vi fikk ingen forhåndsvarsel» om denne utsettelsen. Kan statsråden nå meddele til Stortinget om det stemmer – det er et enkelt ja/nei-spørsmål – at eieren av Avinor ikke fikk beskjed om en så dramatisk utsettelse som handlet om tre år til ferdigstilling, og som strider med den framdriftsplanen som Stortinget hele tiden har forutsatt?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:11:08]: Jeg er innforstått med at det er stor utålmodighet knyttet til prosjektet, og jeg vet hvor viktig prosjektet er for regionen og for Bodø. Så vi ønsker selvfølgelig å bidra til at vi får realisert prosjektet, også fra Samferdselsdepartementets ståsted.

Den nevnte avisartikkelen er nok litt upresis; i hvert fall er jeg i så fall sitert litt upresist. Vi fikk selvfølgelig kort tid før budskapet gikk ut beskjed om hva Avinor så for seg. Ut over det har jeg ikke noe kunnskap eller hatt noen mulighet til å håndtere det.

Bård Ludvig Thorheim (H) [12:11:39]: Det var svært klargjørende, siden det altså er to mediebedrifter som siterte statsråden på det, så nå har vi ny informasjon.

Men da gjenstår altså spørsmålet om hvorvidt statsråden nå vil bruke eierstyring for å sikre at Avinor får den finansielle tryggheten til å fatte en investeringsbeslutning i god tid før revidert nasjonalbudsjett i vår. Og ser statsråden noe som helst som er problematisk med selve prosjektet, for at ikke Avinor skal gjøre en slik beslutning.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:12:31]: For å ta det siste først: Jeg har ingen andre synspunkter på det prosjektet enn det regjeringen og Stortinget har lagt til grunn. Det er et prosjekt som er ønsket nasjonalt, regionalt og lokalt, og det betyr at vi tar det som det viktigste signalet for å kunne få realisert prosjektet. Så er jeg selvfølgelig i dialog med Avinor om dette, men jeg har ikke noe mer å meddele konkret om framdriften i prosjektet her og nå, ut over det jeg sa i det første innlegget.

Spørsmål 13

Mari Holm Lønseth (H) [12:13:11]: Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Statsråden svarer 24. januar på skriftlig spørsmål fra meg at MS «Vetlefjord» ikke vil omfattes av ordningen med gratis ferge. Den 25. januar sier Hallgeir Grøntvedt fra Senterpartiet, hovedutvalgsleder for vei i Trøndelag, til avisa Hitra–Frøya at hele sambandet, inkludert MS «Vetlefjord», vil bli gratis i løpet av året. Han sier at dette er avklart med regjeringspartiene i Stortinget.

Kan statsråden oppklare hva som er korrekt?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:13:50]: Representanten Lønseth viste til at hun har tatt opp spørsmålet om redusert takst for en båt- og fergerute i Trøndelag i et skriftlig spørsmål tidligere. Som opplyst i svaret gjorde Stortinget våren 2020 et anmodningsvedtak, der regjeringen ble bedt om en forpliktende plan for halvering av fergetakstene. Av Hurdalsplattformen går det fram at regjeringen vil halvere prisene på riksveiferges og fylkesveiferges i løpet av fireårsperioden. I budsjettet for 2022 er det satt av midler som gjør at fergetakstene for trafikantene 1. januar i år kunne reduseres med 30 pst. sammenliknet med takstene 1. januar 2021. Regjeringen er altså godt i gang med å oppfylle målsettingen om halvering av fergetakstene.

Både det nevnte anmodningsvedtaket og Hurdalsplattformen gjelder fergetakster, og heller ikke Solberg-regjeringen tok opp spørsmålet om takster på hurtigbåter i oppfølgingen av anmodningsvedtaket.

Av Hurdalsplattformen går det også fram at regjeringen ønsker å innføre gratis ferge i trafikksvake samband til øyer og samfunn uten veiforbindelse. I budsjettet for 2022 er det satt av 30 mill. kr til gratis ferge i trafikksvake samband, samband med under 100 000 passasjerer, og regjeringen har varslet Stortinget om at det vil bli forelagt et opplegg med innretning om bruk av disse midlene for andre halvår 2022. Jeg vil da komme tilbake til Stortinget med forslag til hvordan midlene skal brukes ved revisjon av statsbudsjettet for 2022 i mai.

Videre jobber vi også nå med å følge opp hvordan båter som frakter både biler og passasjerer, såkalte kombibåter, skal omfattes av nedtrekket i billettprisene, jf. flertallspartiernes merknad i forbindelse med budsjett.

De aktuelle rutene i Trøndelag er av Trøndelag fylkeskommune vurdert som én ferge og én båtrute. Fylkeskommunen har rapportert den aktuelle ruten inn som en båtrute i kriteriedata som blir brukt av Kommunal- og distriktsdepartementet for å regne ut rammetilskudd gjennom inntektssystemet til fylkeskommunene.

Jeg vil til sist minne om at ansvarsdelingen mellom stat og fylkeskommune ligger fast. Fylkeskommunene har ansvar for lokale båt- og fergeruter og også fastsettning av takster. Det er derfor opp til den enkelte fylkeskommune å avgjøre om båtruten skal gjøres gratis eller ikke.

Mari Holm Lønseth (H) [12:16:31]: Det er, som Hallgeir Grøntvedt også sier i den saken jeg nevnte fra avisen Hitra–Frøya, at man egentlig venter på klarsignal fra regjeringen. Men det som er stridens kjerne, er jo hvorvidt den såkalte MS «Vetlefjord» skal regnes som en hurtigbåt eller som en ferge siden det også er en bilførende hurtigbåt.

Jeg opplever at jeg egentlig ikke får et veldig klart svar ut over at man egentlig ikke lover å gjøre noe med hurtigbåtene, noe som eventuelt vil føre til at de som velger å ta det som regnes som en ferge store deler av strekningen, vil kunne få den gratis, mens de som velger å ta den samme strekningen med en hurtigbåt, ikke vil få det gratis.

Jeg har også et annet spørsmål i forlengelsen av det, for statsråden nevner også merknaden som står i statsbudsjettet. Der sier man at man legger til grunn at regjeringen sikrer at også kjøretøy som bruker bilførende hurtigbåter, får den varslede reduksjonen i fergepris. Er det sånn å forstå at det bare er kjøretøy som får den reduksjonen, og ikke passasjerene og f.eks. gods?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:17:33]: Jeg har redegjort greit for det som er Hurdalsplattformens føringer, og det som er føringene i statsbudsjettet for å redusere prisene på ferger. Og det er ganske riktig sånn at i storingsbehandlingen ble det flertall for en merknad som

sa at vi skulle følge opp de såkalte kombibåtene, som har plass til å frakte både passasjerer og biler.

Hvordan Stortinget har tenkt når man har formulert seg, det er ikke jeg den rette til å svare på, men jeg har i hvert fall fått oppdraget med å fortolke og komme tilbake til Stortinget med å svare det ut – og det skal jeg gjøre.

Mari Holm Lønseth (H) [12:18:13]: Da venter jeg spent på å få tilbakemelding på hvordan statsråden forstår det flertallet har skrevet. Det som har kommet fra regjeringspartiene og SV, er nettopp at det er kjøretøy som bruker bilførende hurtigbåter, som skal få en reduksjon. Det framstår uklart hvorvidt passasjerer, som bruker disse framkomstmidlene, skal få den samme reduksjonen som det bilene får. Det er også slik at mange av de øyene dette gjelder, som jeg tipper også gjelder flere andre øyer i Norge, er veiløse samfunn, så det er ikke mulig ta bilen dit. Og finansminister Trygve Slagsvold Vedum, da han skulle legge fram dette i høst, sa til VG at bl.a. de minste øysamfunnene i Trøndelag kom til å nyte veldig godt av dette med gratis ferge. Jeg registrerer at det framstår noe mer ut i det blå. Ser statsråden at det er noe paradoksalt at det som ble trukket fram av finansministeren, kanskje ikke likevel vil få den støtten som det står om i regjeringsplattformen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:19:17]: Jeg tenker at vi må ikke miste målet av synet, og heller ikke politikken av syne. Det har vært en økning i fergeprisene over tid under den foregående regjeringen. Riktignok ble det også gjort noen justeringer etter forhandlinger i Stortinget sist, men nå er det faktisk sånn at vi har en regjering som har tatt kraftfulle grep for å redusere fergeprisene – i motsetning til det Solberg-regjeringen foreslo i sitt siste budsjettopplegg. Vi er opptatt av å redusere fergeprisene for vanlige folk og kommer til å gå videre med det i de kommende statsbudsjettene.

Spørsmål 14

Fra representanten Trond Helleland til samferdselsministeren:

«Forrige uke kunne vi lese i Aftenposten at Vy har tilbudt seg å kjøre togene rundt Oslo for 600 mill. kr mindre i året enn de gjør i dag.

Tror statsråden Vy hadde kunnet underby seg selv på denne måten hvis de ikke var redde for å miste hele anbudet til andre?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket.

Spørsmål 15

Erlend Larsen (H) [12:19:58]: «I Nasjonal transportplan legges det opp til at nytt togmateriell skal fases inn i 2025–2026. Ifølge Norske tog er de første 30 togene erstatning for eksisterende materiell. For at man skal kunne levere materiell ut over dette og sikre halvtimes avganger på Vestfoldbanen, må det bevilgninger til, senest i statsbudsjettet for 2023.

Hvordan vil statsråden følge opp dette?»

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:20:25]: Det pågår en formidabel satsing på jernbane. I Nasjonal transportplan 2022–2033 utgjør den totale rammen for jernbaneinvesteringer i overkant av 200 mrd. kr. Om lag 50 av disse er satt av i den første seksårsperioden til å fullføre eller starte opp utbyggingsprosjekter på de fire intercitystrekningene på Østlandet.

Bygging av ny dobbeltsporparcell på strekningen Drammen–Kobbervikdalen og Nykirke–Barkåker har startet opp og skal etter planen være slutført sommeren 2025. Etter ferdigstillelse vil det være dobbeltspor på hele strekningen Oslo–Tønsberg, og økt infrastrukturkapasitet gir altså da heldigvis bedre togtilbud på strekningen. I tillegg forventes det at reisetiden mellom Drammen og Tønsberg blir redusert med 10–15 minutter.

Jernbanedirektoratet har utredet ulike rutealternativer/rutemodeller og har lagt til grunn en etablering av tilnærmet 15 minutters frekvens for togtilbudet mellom Oslo og Tønsberg fra ruteterminskiftet i desember 2025.

Som en del av arbeidet med ny trafikkavtale på Østlandet gjennomføres det nå en oppdatert vurdering av kjøretøybehov for de ulike linjene, altså tog. Det inkluderer estimatet for transportbehov per avgang i den nye normalen etter at pandemien er over.

Det er jo sånn at det er Jernbanedirektoratet som er ansvarlig for å sikre et helhetlig og koordinert tilbud og en utvikling av jernbanen, og direktoratets vurdering er at det vil være nok tog til å kjøre de planlagte rutene.

Erlend Larsen (H) [12:22:02]: For ti dager siden gikk det av en aldri så liten mediebombe i Vestfold, da en av samferdselsministerens partivenner hadde snakket med direktøren for Norske tog, som kunne fortelle at de bare kunne glemme fire tog i timen på Vestfoldbanen fra det nye dobbeltsporet står ferdig i 2025. I artikkelen ble det hevdet at det ikke er aktuelt å starte en prosess for å kjøpe inn tog før 2026. Budskap som dette setter sinnene i kok blant mennesker som har valgt å bosette seg slik at de aktivt kan bruke tog.

Statsråden svarte på et skriftlig spørsmål fra meg om dette temaet:

«Det er inngått kontrakt om å anskaffe 30 lokal-tog type 77 som skal erstatte eldre materiell på Øst-

foldbanen. Kontrakten inkluderer en opsjon på å kjøpe ytterligere 170 tog.»

Er det aktuelt å sette inn lokaltog som går i en lavere hastighet og har dårligere sittekomfort enn regiontog på Vestfoldbanen?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:22:58]: Det er riktig som representanten nå viser til, både med anskaffelsen av lokaltog og også da denne muligheten for opsjon. Den opsjonen vil bli utløst trinnvis, og regjeringen vurderer behov for å utløse første del av den opsjonen tidsnok til at nye tog kan leveres så snart den første bestillingen på 30 tog er ferdigstilt. Flere nye tog må eventuelt bestilles senest i 2024 for å kunne leveres i 2026. Det vil si at restverdigaranti må besluttes senest i forbindelse med behandlingen av statsbudsjettet for 2024. Forventet levering av ytterligere tog er tidlig i 2026, og i opsjon 1 er det tatt høyde for kjøretøy som kan benyttes på strekningen Dal–Drammen–Tønsberg – regiontog – og det foreligger også en reserveløsning for en overgangsperiode hvor det vurderes å gå i dialog med Flytoget for sammen å se på de mulighetene.

Erlend Larsen (H) [12:23:53]: Da er det altså en viss mulighet for at det kan være lokaltog en viss periode.

Statsråden sa i sitt første svar at Nasjonal transportplan beskriver en ambisjon om å sette av 200 mrd. kr for hele NTP-perioden, og at 50 av disse milliardene skal settes av i den første seksårsperioden for å fullføre eller starte opp utbyggingsprosjekter på de fire intercitystrekningene i Østlandsområdet. Nasjonal transportplan uttrykker en ambisjon og forplikter ikke den til enhver tid sittende regjering til å følge opp i de årlige budsjettene. Kan statsråden bekrefte at det blir satt av tilstrekkelig med midler til å følge opp intensjonen i Nasjonal transportplan i statsbudsjettet for 2023?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [12:24:30]: Når det gjelder det enkelte statsbudsjett, kommer selvfølgelig regjeringen tilbake til det når vi legger det fram. Det vil være helt uriktig av meg å gå inn på enkeltheter i det nå. Men ambisjonene i Nasjonal transportplan oppfatter jeg at det i stor grad er tverrpolitisk tilslutning til, og sånn sett er det førende for det vi holder på med.

Det er ganske tydelig at det i dette svaret har oppstått et eller annet, jeg vet ikke hvordan, men i alle fall er det sånn at det er tog tilgjengelig sånn at vi kan få ut den effekten som oppstår når infrastrukturen er på plass.

Spørsmål 16

Frank Edvard Sve (FrP) [12:25:26]: «NVE skriv i flere rapportar at elektrifiseringstiltak i Noreg og elek-

trifisering av norsk sokkel vil få konsekvensar for kraftsystemet og behovet for kraft. Equinor har sagt at selskapet vil trenge 10–12 terawattimar landstrøm til elektrifisering av sokkelen.

Kva blir det berekna auka kraftforbruket, og kva blir kostnadane med utbygging av nødvendig linjenett på land slik NVE beskriv ved elektrifiseringstiltaka på land og for sokkelen?»

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:26:07]: Uten elektrifisering av samfunnet vårt når vi ikke klimamålene våre. I 2020 utarbeidet NVE en rapport om elektrifiseringstiltak og konsekvenser for kraftsystemet på oppdrag fra den daværende regjeringen. Rapporten så på elektrifiseringstiltak innenfor transport, landbaserte industrianlegg og på sokkelen. De samlede elektrifiseringstiltakene som NVE studerte, ble anslått til å øke det årlige kraftforbruket i Norge med opp mot 23 TWh, utover annen forbruksvekst.

Elektrifiseringstiltakene NVE studerte, vil kreve investeringer i kraftnettet. Nettinvesteringene som må være på plass før elektrifiseringstiltakene i rapporten skal kunne gjennomføres, ble anslått til mellom 9 mrd. kr og 16 mrd. kr. Norge har et godt utgangspunkt for elektrifisering. Vi har et kraftoverskudd på om lag 20 TWh i et normalår. NVE forventer i sin langsiktige markedsanalyse fra 2021 at Norge vil ha et kraftoverskudd også i 2030 og 2040, selv med en omfattende elektrifisering. Samtidig må vi nå ruste oss for at kraftterspørselen kan øke mye i årene som kommer. Regjeringen vil legge til rette for mer kraftproduksjon, slik at vi også står godt rustet til å møte framtidens kraftbehov. Vi er også opptatt av at kapasiteten i kraftnettet forsterkes og utbygges i hele landet.

Regjeringens mål er at havvind skal være en viktig bidragsyter i elektrifiseringen av oljevirkosomhet på norsk sokkel. Likevel er det behov for strøm fra land, særlig i en startfase, for å sikre tilgang på elektrisitet også når det ikke blåser. Det norske kraftnettet finansieres gjennom et spleiselag. Når vi skal elektrifisere deler av norsk sokkel med landstrøm, skjer det gjennom at oljeselskapene er med på å betale for infrastrukturen. Disse anleggsbidragene er med på å bygge ut norsk infrastruktur på en måte som også kommer husholdningene til gode.

Regjeringen har ambisiøse klimamål. For å nå klimamålene er det avgjørende å få på plass tiltak for raske utslippskutt. Det må etableres ny, grønn industri som kan bidra med løsninger på veien fram mot en klimanøytral verden innen 2050.

Utviklingen av den langsiktige kraftforsyningen er ikke uten dilemmaer, og det er behov for å se de ulike delene av energipolitikken i sammenheng. Spørsmålet representanten Sve stiller, går inn i det som er et av ho-

vedspørsmålene i kraftpolitikken framover: Hvordan tette gapet mellom forventet forbruksvekst og planlagt kraftproduksjon? Derfor er det synd at den forrige regjeringen gjorde så lite for å forberede oss for nettopp en slik situasjon.

Denne regjeringen tar framtidens kraftsituasjon på alvor. Derfor vil vi om kort tid sette ned en energikommisjon som skal vurdere behovet for energi framover. Vi vil også legge fram en tilleggs melding til Solberg-regjeringens melding Energi til arbeid, som viser hvordan denne regjeringen vil følge opp viktige tema i energipolitikken framover.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:29:05]: Straumpolitikk og alt rundt det med kraftproduksjon og behov for kraft er komplisert. Når ein no får svar frå statsråden om at ein må ha meir straum frå land, og NVE og Equinor seier det same, må det meir straum til, for systemet i dag er slik at straumen reiser dit straumen meiner det er best å reise. Han er ikkje råd å styre, han går i dei leidningane som har best kapasitet. Då er grunnlaget: Kven skal betale for den auka produksjonen som må skje på grunn av at ein skal elektrifisere sokkelen, og alt det omfattande linjenettet som faktisk må byggjast? For ein kan risikere å måtte byggje mykje, mykje meir enn det ein treng for elektrifisering av sokkelen, fordi straumen som sagt går dit straumen vil – viss det då ikkje er likestraumskablar.

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:30:01]: Jeg er litt usikker på hva som var det konkrete oppfølgingsspørsmålet, men det er klart at vi er nødt til å bygge ut mer kraft for å møte den forventede forbruksveksten vi har. Vi er også nødt til å forbedre overføringsnettet vårt for at vi skal kunne få kraften fram dit vi trenger den. Det er klart at i alle elektrifiseringstiltak, når hele samfunnet skal elektrifiseres slik at vi når klimanøytralitet innen 2050, er det et stort kraftbehov. Når det gjelder elektrifisering av nye kraft fra land-prosjekter innen 2030, også supplert med havvind, er det ansett til å være 6,5 TWh, 10 TWh til økt landbasert industri og 5,8 TWh til elektrifisering av transport. Dette er betydelig og vil gjøre at hvis vi ikke tar kraftfulle grep, vil det også redusere det gapet som nå er mellom forbruksvekst og produksjon.

Frank Edvard Sve (FrP) [12:31:03]: For å vere veldig tydeleg: Det gjeld kven som skal betale for dei ekstra kablane som må byggjast på land, altså det nettet som må byggjast på land for å elektrifisere sokkelen, og den auka kraftproduksjonen som må til for å elektrifisere sokkelen. Det vil verte auka nettleige, og det vil verte auka straumpris – det er tilbakemeldingane frå NVE. Tilbakemeldingane er veldig tydelege på at ein forventar auka prisar, auka nettleige i ein situasjon der prisane

no går rett opp, for å seie det på ein fin måte, og ein kan forvente at det varar ved vidare viss gassprisen varar ved i Europa. Så kven skal betale den store rekninga? Er det forbrukarane i Noreg som skal betale for at Noreg på ein måte skal vere eit batteri for Europa?

Statsråd Marte Mjøs Persen [12:32:02]: Når det gjelder elektrifisering av sokkelen, handler det om å få ned Norges klimagassutslipp og ikke om å gi eksportkapasitet til utlandet, som her er karakterisert som å være et batteri for Europa. Det er slik at mye av den elektrifiseringen som foregår når det gjelder forsterkninger i nettet, kommer ved anleggsbidrag. Så for å være veldig konkret når det gjelder f.eks. hva elektrifiseringen av sokkelen innebærer: Det er gjort med anleggsbidrag fra bl.a. oljeselskaper og rettighetshaverne til det konkrete prosjektet, som da betaler for dette.

Spørsmål 17

Fra representanten Tone Wilhelmsen Trøen til helse- og omsorgsministeren:

«Lovisenberg Diakonale Sykehus og Diakonhjemmet Sykehus har langsiktige driftsavtaler med Helse Sør-Øst. Begge sykehus har i pandemien bidratt sterkt med å avlaste andre sykehus, noe som har medført nedtrekk i planlagt aktivitet, og sykehusene går mot store underskudd for 2021. I sin sykehusstale ga statsråden lovnad om at de offentlige sykehusene skulle kompenseres for sine kostnader og mindreinntekter knyttet til koronapandemien.

Kan statsråden garantere at Lovisenberg og Diakonhjemmet blir kompensert på samme måte, og at dette skjer raskt?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trukket tilbake.

Spørsmål 18

Sandra Bruflot (H) [12:33:02]: «Tilbakemeldingen fra dem som jobber med spiseforstyrrelser, etter to år med pandemi er urovekkende. De som tar kontakt for å få hjelp, er yngre enn før, sykere enn før og de er flere enn før. Høyre foreslo derfor 10 mill. kr til økt kapasitet i lavterskeltilbud og behandling av spiseforstyrrelser. Det er derimot ikke en del av regjeringens enighet med SV.

Hva vil statsråden gjøre for å snu utviklingen, og vurderte statsråden ekstramidler til hjelp med spiseforstyrrelser i regjeringens krisepakke?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:33:05]: Jeg deler representanten Bruflots bekymring for økningen i omfanget

av spiseforstyrrelser under pandemien, spesielt hos barn og unge.

Koordineringsgruppen for sårbare barn og unge under pandemien, som ledes av Bufdir, har ved flere anledninger siden desember 2020 varslet om økt press på helsetjenesten som følge av psykiske problemer og lidelser hos barn og unge, herunder også spiseforstyrrelser. Regjeringen Solberg hadde således god anledning til å fremme ønskede forslag, bl.a. i sitt ordinære budsjettfor- slag for 2022, og det gjorde de ikke.

Psykisk helse er et satsingsområde for vår regjering, og vi har planer både på kort og lang sikt. Dette er klart markert både i Hurdalsplattformen og i budsjettet for 2022.

Styrking av psykisk helse og tverrfaglig spesialisert rusbehandling, såkalt TSB, er ett av tre hovedmål i oppdragsdokumentet til helseregionene for 2022. Tjenester til barn og unge er et område som er særlig prioritert.

I årets budsjett foreslo vi å øke grunnfinansieringen i sykehusene med 350 mill. kr i årets budsjett, slik at det kan legges til rette for økt behandling i psykisk helsevern og tverrfaglig spesialisert behandling. Det er også avsatt 350 mill. kr til lavterskel helsetiltak, deriblant nye samarbeidsteam av ulike slag, vi har FACT-, ACT- og FACT Ung-team, kompetanseutvikling, hjelpetelefoner og Rådgivning om spiseforstyrrelser. Barn og unge er altså et prioritert område for denne regjeringen.

Regjeringen ser at det er behov for en mer langsiktig og systematisk satsing på psykisk helse. Derfor har vi varslet en ny opptrappingsplan for psykisk helse, og det arbeidet er i gang. Jeg kan love at barn og unge vil få en solid plass i denne planen, som vil omfatte både forebygging, lavterskeltiltak og spesialiserte tjenester.

Sandra Bruflot (H) [12:35:53]: Det er jo flere fagfolk som også sier at de er overrasket over den raske økningen. Så er det heller ingen tvil om at når pandemien blir lengre, blir også utfordringene større. Årsakene til spiseforstyrrelser er riktignok sammensatte, men man kan jo tenke seg selv at når man ikke har kontroll over hverdagen, ikke har kontroll over når ting blir som vanlig, ja, så tar man kontroll over det man kan, og i dette tilfellet er det mat.

Men hvis jeg forstår statsråden riktig, er det altså ikke slik at man setter inn konkrete tiltak akkurat mot spiseforstyrrelser. Jeg mener heller ikke at jeg fikk noe svar på om statsråden vurderte ekstramidler til hjelp med spiseforstyrrelser i forbindelse med krisepakkene som ble vedtatt av Stortinget.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:36:42]: Vi er nok helt enige om dette utfordringsbildet, men jeg forstår representanten fra Høyre dithen at det er disse 10 millionene til økt kapasitet i lavterskeltilbud som er Høyres svar.

Der er jeg nok ikke helt enig. Vi mener det må en styrking til av psykisk helsevern, og det har vi levert både i kroner og øre gjennom tilleggsbevilgningen, også gjennom den kriseproposisjonen som har gått gjennom Stortinget nå, med 1,5 mrd. kr mer til sykehusene, og også gjennom oppdragsbrev, med tanke på å styrke psykisk helsevern og gi alle som møter barne- og ungdomspsykiatrien, en vurderingssamtale, som også er veldig viktig.

Så har vi også en økt satsing både i kroner og øre og gjennom forventninger og tilskuddsordningen til lavterskeltilbud.

Sandra Bruflot (H) [12:37:42]: 10 mill. kr er jo et strakstiltak i en krisepakke som gjaldt akkurat nå, fordi pandemien ble enda litt lengre, og fordi det ble enda litt flere nedstengninger enn man trodde, og vi er nok helt enige om at det må mer til, og at det må flere langsiktige tiltak til. Men psykisk helsevern er jo stort, det er sammensatt, det er så utrolig mange grupper, og så tar vi inn rus også. Det er jo grenser for hvor mange ganger vi kan bruke de samme pengene om igjen – og si at alle disse tingene skal gå til denne gruppen og denne gruppen og denne gruppen. Men jeg hører likevel ikke noen konkrete tiltak som går på lavterskeltilbud for dem med spiseforstyrrelser, og på å få unna køene som nå øker. I tillegg vet vi at man ønsker å fjerne ordningen med fritt behandlingsvalg uten at vi vet hva det skal erstattes med.

For min del er jeg ikke betrygget på at det settes inn konkrete tiltak akkurat mot denne gruppen av unge mennesker med spiseforstyrrelser, og det synes jeg heller ikke at jeg får noe svar på som tilsvarer noe annet.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:38:43]: Jeg er litt usikker på hva representanten egentlig spør om, for jeg hører man ut fra Høyres prioriteringer ønsker å bruke 10 mill. kr på lavterskeltilbud som skal hjelpe dem som har spiseforstyrrelser. Men utfordringsbildet er jo litt slik at vi ser en økning blant dem som har et alvorlig forløp, og da mener jeg det er viktig å styrke psykisk helsevern, slik at man får riktig hjelp til dem som er alvorlig syke. Så har denne regjeringen prioritert store midler til lavterskeltilbud, også til spiseforstyrrelser, slik at de som har den type utfordringer, kan få lavterskelhjelp. Men jeg mener det er viktig å sikre barne- og ungdomspsykiatrien kompetanse og ressurser til å møte dem som også har mer alvorlige forløp og trenger hjelp i sykehusene.

Spørsmål 19

Bård Hoksrud (FrP) [12:40:02]: «Helseministeren var en del av den forrige helse- og omsorgskomiteen,

som enstemmig gikk inn for følgende merknad: «Komiteen mener at regjeringen bør vurdere at pasienter med type 2-diabetes som behandles med insulin, får tilgang til sensorteknologi til monitorering av glukoseverdier gjennom folketrygden raskest mulig, og senest innen utgang av 2021».

Hvorfor vil ikke statsråden følge opp flertallsmerknaden og sørge for at man med nye metoder gjør en vurdering av tildeling av CGM for pasienter med type 2-diabetes som bruker insulin?»

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:40:37]: Målet vårt er at alle med diabetes skal ha god behandling og oppfølging i den offentlige helsetjenesten. Det skal være tilpasset pasientens behov og mestringsnivå. Pasienter med diabetes, både de med type 1 og de med type 2, som er to ulike sykdommer, møter mange felles utfordringer i hverdagen. Det er likevel forskjell mellom disse to gruppene når det gjelder oppfølging.

For pasienter med diabetes type 1 ligger behandlingsansvaret i spesialisthelsetjenesten, og da er det helseregionene som vurderer om disse pasientene har behov for utstyr med sensorteknologi for å måle blodsukkeret, og dermed skal få utgiftene dekket av helseforetaket.

Pasienter med diabetes type 2 har vanligvis et annet forløp, og sykdommen debutterer ofte senere i livet enn diabetes type 1 gjør. Pasienter med diabetes type 2 behandles i hovedsak hos fastlegen, og de får nødvendige legemidler og forbruksmateriell til glukosemåling på blå resept. Det hender at pasienter med type 2-diabetes også henvises til spesialisthelsetjenesten hvis fastlegen ikke kommer i mål med behandlingen og ved mistanke om komplikasjoner som følge av dårlig regulert blodsukker over lengre tid.

I nasjonale retningslinjer anbefales det at pasienter med diabetes type 1 som behandles med insulin, som er helt avhengig av insulin, og som kontrollerer blodsukkeret sitt selv, kan ha nytte av sensorteknologi, og da får de det. Dette er en behandling som også kan være aktuell for type 2-diabetespasienter som også bruker insulin. Da gjøres det gjennom en individuell vurdering. De regionale helseforetakene har opplyst om at det er den enkelte helsetilstand som avgjør dette behovet. Det er også riktig ut fra det fastlegen vurderer. Det er ikke alle med type 2 som har nytte av en kontinuerlig blodsuktermåler, men de som har det, skal få det.

Bård Hoksrud (FrP) [12:42:55]: Jeg kjenner at det bruser litt inni meg når jeg hører på statsråden – jeg blir litt gira, for å si det sånn. I spørretimen den 10. november 2021 sa statsråden:

«(...) type 2-diabetespasienter som har nytte av kontinuerlig blodsuktermåling, både har fått det av sitt regionale helseforetak og bør få det.»

Det har nylig vært to medieoppslag som viser til pasienter som ikke får innvilget CGM, sensor for kontinuerlig glukosemåling, av sykehuset, selv om de må stikke seg i fingeren flere ganger om dagen. Eva Pedersen er en av disse pasientene. Hun er 69 år, jobber som sauebonde, og har hatt type 2-diabetes i 30 år. Hun lever med ustabil blodsukker og må stikke seg i fingeren mange ganger om dagen. Hun sa til Nationen:

«Jeg måler og måler og måler. Fingrene mine er så oppstukket at jeg nesten ikke får blodskvetten ut av dem, så jeg må jo stikke på nye plasser hele tiden.»

Da må helseministeren forklare hvorfor pasienter med type 2-diabetes som åpenbart trenger en kontinuerlig glukosemåler, ikke får det dekket av sykehuset, all den tid helseministeren selv har uttalt at de bør få det.

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:43:54]: Jeg har ikke snakket med Eva Pedersen, og jeg forutsetter at hennes fastlege henviser henne til sykehuset når hun har behov for spesialisert oppfølging. Det høres ut som om det ville vært en lettelse for henne å ha fått en kontinuerlig glukosemåler og slippe å stikke seg i fingeren. Men pasienter skal ikke være nødt til å gå til en statsråd eller en stortingsrepresentant for å få den behandlingen de har krav på. Det er et ansvar vi overlater til helsetjenesten. Det er andre pasienter som har fått kontinuerlig glukosemåler gjennom sitt lokalsykehus etter en individuell vurdering, fordi det har vært riktig for dem.

Det som det er fristende å spørre representanten Hoksrud om, er om han mener at vi burde overført ansvaret for type 2-diabetespasientene til noen andre enn fastlegen og tatt det bort fra blåreseptforskriften. Det ville også ha ført til noen problemer for type 2-pasientene.

Bård Hoksrud (FrP) [12:45:00]: Det jeg og Fremskrittspartiet er opptatt av, er at pasientene skal få den behandlingen og de hjelpemidlene som vil være bra for pasientenes liv. Pasienter med type 2-diabetes skal følges opp i primærhelsetjenesten, som statsråden var inne på, men tildelingen av CGM er det spesialisthelsetjenesten som gjør. De ser på de regionale helseforetakenes budsjetter, og det fører til skjønnsmessige vurderinger, med store regionale forskjeller i Norge. Det betyr at pasientene ikke nødvendigvis får det tilbudet de har rett på og burde ha fått – det avhenger av hvor de bor i landet. Denne regjeringen har sagt at de er opptatt av at uavhengig av hvor man bor i landet, skal man få lik behandling.

Kan helseministeren svare på hvorfor pasienter med type 2-diabetes som henvises av sin fastlege for tildeling av kontinuerlig glukosemåler, blir avvist av sykehusene? Tenker ikke helseministeren da at det er fastlegen som er nærmest til å vurdere pasientens behov og

hvilke hjelpemidler pasienten trenger, og dermed burde fått muligheten til å kunne gi pasienten dette?

Statsråd Ingvild Kjerkol [12:46:01]: Jeg mener vi må løse utfordringene for pasientene. Det gjør vi gjennom at de får en individuell vurdering. Det er et ansvar fastlegen har. Hvis man har et komplisert sykdomsbilde og ville hatt nytte av CGM, en kontinuerlig blodsuktermåler, er det med det systemet vi har i dag, spesialisthelsetjenesten som tildeler det.

Det er en fristende tanke å se om ikke det kunne vært gjort over blåreseptforskriften også. Det koster mye penger å ha slike sticks og enklere måter å måle blodsukkeret på, gjennom stikk i fingeren og bruk av strips, så det er noe man kan se på. Men det å overføre ansvaret til spesialisthelsetjenesten vil skape store, nye utfordringer for type 2-pasientene. De får god oppfølging av fastlegen, for veldig mange av dem har ikke behov for en kontinuerlig blodsuktermåler.

Spørsmål 20

Tage Pettersen (H) [12:47:13]: «I den helt ekstraordinære situasjon i strømmarkedet er det nødvendig at staten stiller opp for de små bedriftene, og helt konkret tenker jeg på de mange atelierene, galleriene og små håndverkslokalerne. I desember fremmet Høyre forslag om at regjeringen måtte komme tilbake med eventuelle tiltak for å avhjelpe situasjonen. For mange av disse bedriftene er strøm en avgjørende innsatsfaktor som utgjør en betydelig del av kostnadsbasen.

Har statsråden vurdert en ordning for kompensasjon av ekstraordinære strømavgifter for kulturnæringen?»

Statsråd Anette Trettebergstuen [12:47:49]: At veldig mange nå er frustrert over de høye strømprisene, er fullt forståelig. Regjeringen har iverksatt avhjelpende tiltak for om lag 15 mrd. kr for å hjelpe folk med høye strømregninger. Spesifikt for min sektor har vi også lagt fram en egen strømpakke for idrettslag og frivilligheten, som er dugnadsbasert og har liten økonomi.

Kulturlivet er veldig ulikt. Det består av ulike aktører som er organisert på ulike måter, og som har ulike behov. Noen har langsiktige fastprisavtaler for strøm. Hvem som finansierer driften av hver enkelt institusjon, er også forskjellig. Noen kulturaktører driver sin virksomhet fra hjemmet sitt, og da blir det dekket av den strømkompensasjonsordningen som gjelder husstandene, mens andre er etablert, som representanten sier, i egne verksteder eller atelierer. Noen er å regne som bedrifter og er å anse som næringsliv og havner da under næringsministerens ansvarsområde. De større aktørene,

som f.eks. kulturinstitusjonene og museene, har andre utfordringer.

Jeg er i dialog med aktørene på kulturfeltet hele tiden, bl.a. Norske Kunsthåndverkere, Norske Billedkunstnere, Norges museumsforbund, osv., for å være orientert om situasjonen for dem som hører hjemme hos meg. Regjeringen følger også situasjonen med strømprisene kontinuerlig. Men det er ikke nødvendigvis enkelt å lage én ordning som skal treffe det brede spekteret av kulturaktører. De har ulike behov, noen har heller ikke behov.

Når det kommer til den ordningen for dem som defineres som bedrifter, som representanten viste til at Høyre har foreslått, er det heller ikke noe som sorterer under mitt departement, men det er noe som næringsministeren har svart ut at han følger nøye og ser på.

Tage Pettersen (H) [12:49:56]: Jeg tror ikke det beroliger så veldig mange at statsråden sier at hun følger med på strømprisene. Det tror jeg vi alle sammen gjør. Statsråden har nå holdt et godt foredrag om «lappeteppeøkonomien» og de store ulikhetene som er i en veldig variert kulturbransje. Nettopp det burde vært bakteppet for at man kanskje allerede skulle ha startet et arbeid med å se på hvordan man kan møte denne utfordringen.

Jeg er også orientert om at bransjen selv har løftet dette i møte med statsråden, senest i forrige uke, hvor de nærmest ble avleid med at det var så gode koronatiltak at man ikke hadde prioritert å se på dette.

Spørsmålet mitt blir om kulturministeren har utfordret sitt eget embetsverk til å vurdere ulike ordninger over kulturbudsjettet, gitt den store variasjonen hun selv nå har gjort rede for, eller om hun har spilt dette inn til regjeringskollegaer – hun har allerede nevnt et par andre statsråder – for å komme opp med noen kortsiktige tiltak for å avhjelpe den kritiske situasjonen veldig mange står midt oppi.

Statsråd Anette Trettebergstuen [12:50:58]: Høyre i opposisjon har heller ikke forslått en ordning som treffer det mylderet av ulike kulturaktører med ulike behov. Det som Høyre har foreslått, er en ordning for småbedrifter. Det kan treffe noen, men på langt nær alle av dem også representanten her er opptatt av, eller dem jeg nevnte.

På grunn av den ekstraordinære strømkrisen og de skyhøye prisene har regjeringen prioritert å hjelpe husstandene. Vi har i tillegg laget en spesiell ordning for frivilligheten og idretten. Dette er lag og foreninger som drives på dugnad, hvis eneste alternativ er å skru opp prisene eller la færre barn og unge delta. Utover det har vi ikke laget andre strømkompensasjonsordninger en-

nå, men næringsministeren har sagt at han følger situasjonen nøye.

Det er heller ikke slik at vi har begynt å se på en egen ordning for dem som ikke defineres som bedrifter, men som rene kulturaktører, men når vi lager statsbudsjett eller tenker på revidert statsbudsjett, vet jeg meget godt hvilke institusjoner og hvilke grupper jeg har ansvaret for, og som nå har det ekstra tøft.

Tagge Pettersen (H) [12:52:08]: Det er helt riktig at Høyre den 16. desember fremmet et forslag og ba regjeringen komme tilbake til Stortinget – noe man ikke har gjort. Men på mandag besøkte jeg et kunstnerkollektiv her i Oslo. De to unge kunstnerne jeg besøkte, betaler normalt 45 000 kr i strøm; nå frykter de en tre- til fire-dobling av det. Vi vet at pandemien i utgangspunktet har skapt stor økonomisk usikkerhet, og så kommer dette på toppen. De kreative hodene deres er i stedet fylt opp med bekymringer for hvordan de skal få endene til å møtes.

Kulturministerens mantra har blitt at kunstnere er arbeidsfolk, men for Høyre er arbeidsfolk i denne bransjen også veldig ofte sin egen arbeidsgiver. Så regjeringen må, hvis de skal hjelpe dem, komme med gode ordninger som avlaster nettopp små og mellomstore bedrifter, som var utgangspunktet for forslaget vårt i desember.

Statsråden vet at mange kunstnere er sin egen arbeidsgiver, som jeg nå har sagt, og er hun ikke da opptatt av det også må komme ordninger som treffer disse små-bedriftene – og ikke gjemme seg bak at hun ser på dem som arbeidsfolk?

Statsråd Anette Trettebergstuen [12:53:10]: Jeg gjemmer meg ikke bak noe som helst. Jeg er fullstendig klar over de utfordringene som mange kunstnere – enten de er selvstendig næringsdrivende, frilansere eller ansatt av institusjoner – nå står i. Men, som representanten selv påpeker, dette er et mylder av ulike behov og ulike organisasjonsformer. Og heller ikke den ordningen som Høyre i opposisjon har foreslått at regjeringen skulle lage, ville truffet disse. Dette er svært komplisert. Næringsministeren, som har ansvaret for næringslivet, har også sagt at man vurderer situasjonen nøye med hensyn til hvorvidt man skal komme tilbake med en ordning som treffer dem som definerer seg som små-bedrifter.

Jeg følger situasjonen for dem jeg har ansvaret for, nøye. For få dager siden kom vi også med 300 mill. kr til tiltak som skal treffe enkeltkunstnere direkte gjennom eksisterende virkemidler. Det hjelper også på denne situasjonen. Men jeg er fullstendig klar over at mange nå er i en skvis, også fordi de ikke har hatt muligheten til (presidenten klubber) å inngå langsiktige strømvtaler, f.eks.

Presidenten: Taletiden må respekteres og var godt og vel ute nå.

Spørsmål 21

Ingvild Wettrhus Thorsvik (V) [12:54:41]: «I fjor satte Venstre og den blå-grønne regjeringen av en halv milliard kroner til sommerskoletilbud i kommunene, men nåværende regjering har så langt ikke signalisert at de vil komme med brede ordninger eller krisepakker som treffer elever flest. Venstre har i sitt alternative budsjett satt av 300 mill. kr til ekstra sommerskoletilbud også for 2022.

Vil regjeringen sørge for at elever som har blitt negativt rammet av smitteverntiltak, faglig og sosialt, får et tilsvarende sommerskoletilbud i år som de fikk i 2021?»

Statsråd Tonje Brenna [12:55:14]: Jeg vil starte med å takke for spørsmålet.

Da situasjonen igjen ble alvorlig mot slutten av 2021, satte regjeringen inn smitteverntiltak for å få kontroll over pandemien. Regjeringen har i sin koronahåndtering lagt vekt på å skjerme barn og unge så langt som mulig og på å sikre mest mulig og best mulig faglig og sosial læring for elevene.

Det viktigste vi kan gjøre, er selvfølgelig å holde skoler, barnehager og fritidsaktiviteter åpne her og nå, så langt det er smittevernfaglig forsvarlig. Derfor prioriterer vi, i motsetning til forrige regjering, lærerne i vaksineringen. Derfor ga vi lærerne unntak fra karantenereregler for nærkontakter, og derfor sørget vi også for at det skulle bli enklere for pensjonister og studenter å jobbe. Når vi nå vurderer om vi skal avlyse eller opprettholde eksamen, er spørsmålet igjen hvordan vi i den situasjonen vi er i, kan bidra til best mulig og mest mulig faglig og sosial læring for elevene i det som er igjen av skoleåret.

Jeg er klar over at mange barn og unge er rammet av pandemien og tiltakene som er iverksatt. Vi vet at pandemien har rammet skjevt, og at storbyene og sårbare barn og unge rammes spesielt hardt. Derfor lytter jeg til rådene fra en bredt sammensatt arbeidsgruppe ledet av utdanningsdirektør Grete Hovde Parr hos Statsforvalteren i Oslo og Viken. Gruppen leverte sommeren 2021 en rapport med anbefalinger om tiltak som kan bøte på konsekvensene av pandemien for barn og unge i skole og fagopplæring, og gi dem muligheten til å ta igjen tapt faglig og sosial læring.

Arbeidsgruppen pekte på to hovedutfordringer. Den første er at elever opplever mangel på tilhørighet i det faglige og sosiale læringsfellesskapet. Den andre er at noen elever og elevgrupper har blitt ekstra hardt rammet av pandemien. Arbeidsgruppen foreslår tiltak for å sikre at alle elever inkluderes i gode skole- og læringsfellesskap.

De foreslår også tiltak for å identifisere og følge opp elever med stort faglig og sosialt læringstap og tiltak for å kompensere for tapt læring og progresjon for alle elever.

Mange av tiltakene i rapporten fra arbeidsgruppen handler om å øke kapasiteten og kompetansen i allerede eksisterende strukturer i skolen. Det kan være f.eks. å styrke laget rundt eleven, ekstra timer for elever som har behov for det, gode vikarordninger og skjerming av ressurser for tilrettelegging. De anbefaler i mindre grad nye strukturer og skriver at sommerskoletilbudet, som for mange er en ny struktur, var det minst brukte tilbudet i 2020 og 2021. I rapporten heter det:

«Skolene var allerede i gang med sommerferie da tilskuddet ble utbetalt, og derfor ble det vanskelig å sette i stand sommerskole på så kort varsel.»

Jeg mener absolutt at sommerskole kan være et godt tiltak, men erfaringene fra tidligere år tilsier at sommerskoletilbudet ikke bør fjernstyres fra departementet, og heller bør settes i gang ut fra en lokal vurdering om hvordan kommunene kan følge opp tapt faglig og sosial læring.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [12:58:15]: Det som jeg lurte mest på, var jo dette som gikk på sommerskole. Et av hovedmålene med sommerskole er at det skal kompensere for noen av de utfordringene som statsråden trekker fram knyttet til faglige og sosiale følger av det siste året med pandemi for barn og ungdom. I min hjemkommune, Lindesnes, som fikk 2,7 mill. kr til sommerskole, beskriver kommunens ansatte at sommerskolen har vært et svært behøvd tilbud for barn og ungdom etter månedsvis med smitteverntiltak og nedstenging. Også politiet beskriver at det har hatt positive virkninger i form av mindre kriminalitet og rus blant ungdom i sommermånedene. Ikke minst har det hatt gode ringvirkninger for lag og foreninger og for idretten, som også har blitt inkludert i mange kommuner, og som kjent også har blitt påvirket sterkt av pandemien.

Vi vet at det er mange andre kommuner også som underveis har uttrykt at de har vært positive til virkningene av sommerskoletilbudet, og jeg tenker at det vil være naturlig å evaluere. Har statsråden brukt tiden fra i fjor på å evaluere sommerskoletiltakene og tiltak i høstferien?

Statsråd Tonje Brenna [12:59:22]: Så vidt jeg vet, er ikke tiltaket med sommerskole i fjor evaluert spesielt. Jeg vil allikevel si at alt det vi lærer og erfarer fra tiltak vi setter inn, må vurderes og evalueres og følges tett videre. Når det er sagt, står jo Lindesnes fullt ut fritt til å gjøre også dette i året som kommer. De kan ha sommerskole hvis de mener at det er det viktigste og riktigste i deres kommune.

Jeg er opptatt av at vi klarer å lage tiltak vi både vet virker, og som virker for de rette elevene på rett sted til rett tid. Derfor har jeg bedt Utdanningsdirektoratet se på virkningen av forskjellige tiltak som er satt inn overfor barn og unge for å kompensere for tapt faglig og sosial læring og utvikling.

I tillegg har denne regjeringen styrket kommuneøkonomien betraktelig, og det skulle tilsi at flere kommuner har anledning til å sette inn tiltak, f.eks. som sommerskole, dersom de skulle ønske det.

Ingvild Wetrhus Thorsvik (V) [13:00:21]: Nå ser vi at dette skoleåret også er sterkt preget av pandemien og omikron. Det har vært både gult og rødt nivå på skolene, og det har fått store følger for elevene i deres skolehverdag og fritid. Det er fortsatt mange som har behov for oppfølging på grunn av den belastningen som nedstengingene har vært for dem, både i form av faglige og kulturelle aktiviteter og i form av faglig påfyll. Sommerskoletilbudet sikrer alt dette, som et supplement til den ordinære skolen. Det er fint at kommunene kan gjøre dette selv, men det fordrer jo at det er en kommune som har økonomi til å kunne gjøre det. Og som statsråden var inne på i stad, må jo kommunene ha tid til å kunne planlegge dersom man skal kunne gjennomføre tiltak som dette, og likevel har ikke regjeringen signalisert så langt at de vil komme med ordninger. Ser statsråden noen andre tiltak som treffer de samme behovene som sommerskolen gjorde?

Nils T. Bjørke hadde her teke over presidentplassen.

Statsråd Tonje Brenna [13:01:26]: Jeg tror vi skal være ydmyke for at vi vet ikke helt hva som fungerer best alle steder. Vi vet at pandemien har rammet skjevt både geografisk, sosialt og med tanke på alder, og vi vet at det har hatt veldig mye å si hvor mye støtte den enkelte elev har kunnet hente hjemmefra i perioder hvor man rett og slett har vært mer hjemme.

Derfor har jeg bedt Utdanningsdirektoratet gjøre fire grep i det videre, for jeg tror ikke dette er over med at smitteverntiltakene nå letter – jeg tror vi må følge det over lang tid. Det første jeg har bedt dem om, er å se på konsekvensene av pandemiltakene for de yngste elevene og begynneropplæringen. Det andre jeg har bedt dem se på, er konsekvensene av tiltakene for ungdomstrinnet. Jeg har bedt dem se spesielt på sårbare og utsatte barn og unge, og – ikke minst – jeg har bedt dem vurdere virkningen av de tiltakene som er satt inn så langt, slik at vi kan trekke erfaringer fra det og gjøre det enda bedre neste gang vi bestemmer hvilke tiltak vi skal ha i det videre.

Spørsmål 22

Abid Raja (V) [13:02:38]: «Venstre og Solberg-regjeringen innførte kompetansekrav og videreutdanning for lærere i 2015, noe som har gitt 50 000 lærere et tilbud om etter- og videreutdanning. Nå skal regjeringen Støre skrote kompetansekravene for lærere utdannet før 2014, og med det forsvinner et viktig insentiv for skoleeier for å gi sine ansatte videreutdanning.

Hvordan vil statsråden og regjeringen sørge for at lærere får det videreutdanningstilbudet de skal ha, når det ikke lenger finnes krav overfor kommunene?»

Statsråd Tonje Brenna [13:03:11]: Det viktigste for barn og unges læring, mestring og trivsel er at de møter kvalifiserte lærere som har tid til å se den enkelte elev. Lærere som er utdannet før 2014, har opparbeidet seg lang undervisningserfaring som ikke nødvendigvis gjenspeiles i formell kompetanse, og som det er viktig for regjeringen å anerkjenne. Derfor vil vi at lærere som er utdannet før 2014, skal fritas fra kravet om et visst antall studiepoeng i fagene de underviser i. Vi avlyser med andre ord avskiltingen av mange erfarne lærere.

Jeg vil gjerne også minne representanten om at det var Stoltenberg II-regjeringen som i utgangspunktet innførte kompetansekrav for nyutdannede lærere. Regjeringens mål er å holde flest mulig av våre lærere i skolen og fylle på med kompetanse der det er behov for det. Skoleeiers behov, elevenes behov og den enkelte lærers ønske om faglig påfyll er relevant å ta hensyn til når det gjelder hvilke områder videreutdanningen skal gis innenfor. Vi vil sikre at skoler har bredde i kompetansen, og vi skal ha god dialog med partene om hvordan innretningen blir best mulig for en skole i utvikling.

Videreutdanning er faglig påfyll som mange lærere ønsker seg og har behov for. Mer enn 11 000 lærere søkte i fjor på videreutdanningstilbudene, til tross for at mange av dem sto i en krevende situasjon på grunn av pandemien. Lærere som tok videreutdanning i fjor, var fornøyd med tilbudet. Fra deltakerundersøkelsene ser vi også at de fleste som tar videreutdanning, er motivert av andre ting enn kompetansekravene. Flest oppgir som motivasjon for å ta videreutdanning: fordi jeg ønsket å utvikle meg som lærer, og fordi jeg var interessert i å lære mer om faget.

Lærerne har også søkt og fått innvilget videreutdanning i fag der det ikke har vært kompetansekrav. Halvparten av søknadene skoleeierne godkjente i fjor, var i andre fag enn i de prioriterte fagene. I tillegg gjelder fortsatt kompetansekravene for lærere som er utdannet etter 2014. Det vil derfor fortsatt være behov for videreutdanning for lærere som følge av kompetansekravene. De endringene regjeringen gjør i kompetansekravene, vil gi rom for å omprioritere innenfor videreutdanningsord-

ningen, slik at tilbudet kan utvides i flere fag og i større grad tilpasses lokale ønsker og behov. Som en start på dette vil vi legge til rette for at flere får tilbud om videreutdanning i praktiske og estetiske fag i 2022. Videre vil det være viktig å se på sektorens behov ut fra nye læreplaner.

Universiteter og høyskoler, direktoratet og departementet vil naturligvis fortsatt jobbe aktivt med rekruttering til videreutdanning, men jeg har stor tillit til at skoleeiere også ønsker lærere med faglig fordypning, og at de sørger for at lærerne får det videreutdanningstilbudet de trenger, selv om kompetansekravene endres. Jeg har også stor tillit til at lærerne selv er opptatt av å lære og utvikle seg, og at de kommer til å søke etter- og videreutdanning selv om kravene nå endres.

Abid Raja (V) [13:06:13]: Jeg takker statsråden for svaret. Det er riktig at også den forrige rød-grønne regjeringen var opptatt av dette, selv om vi vet at tallene under den forrige borgerlige regjeringen viste at det ble et historisk høyt antall som fikk tilbud om etter- og videreutdanning – 47 000, opp mot 50 000. Derfor er det, med tanke på det statsråden sier, litt rart at regjeringen nå likevel vil skrote kompetansekravet for lærere utdannet før 2014, og dermed forsvinner også et viktig insentiv for skoleeiere. Ikke bare for Venstre, men for samfunnet som helhet er det viktig at det satses på kompetanse hos lærerne. Arbeiderpartiet og Senterpartiets løsning betyr jo at elever i to ellers like klasser kan få undervisning av lærere med nokså forskjellig kompetanse. Det bør være bekymringsfullt også for statsråden, for jeg vet at hun er veldig opptatt av en god skole for alle barn.

Spørsmålet mitt til statsråden blir da: Når man tar bort denne muligheten med at mange lærere ikke får dette kravet om etter- og videreutdanning, blir ikke da statsråden bekymret for hvordan dette kan bli seende ut i praksis?

Statsråd Tonje Brenna [13:07:22]: Undertegnede er alltid bekymret for om vi lykkes godt nok med å tilby elevene våre god nok utdanning. Samtidig er denne omleggingen og utbreddingen av hvilke fag man kan ta etter- og videreutdanning innenfor, et uttrykk for tillit – tillit til at den enkelte lærer selv vet hva en har behov for, tillit overfor den enkelte skoleleder, som vet om behovet på sin skole, og tillit overfor kommunene, som vet noe om sitt samlede kompetansebehov.

Så vil jeg si at den forrige regjeringens satsing på etter- og videreutdanning var god. Den satsingen fortsetter også vi, fordi det er bra at man fyller på med kompetanse gjennom et arbeidsliv, og det er bra at man oppdaterer kunnskapen sin.

Men læring skjer i alle fag og på tvers av fag. Derfor har regjeringen en bredere tilnærming til kunnskap enn

det den forrige regjeringen hadde. Vi vil at videre- og etterutdanning skal skje i flere fag, fordi læring skjer i flere fag, og de fagene må virke sammen til beste for elevene.

Abid Raja (V) [13:08:24]: Det er godt å høre at statsråden er bekymret, for det har man all grunn til å være. Samtidig underslår man det faktum at lærerne selv har vært ganske fornøyd med hvordan dette videreutdanningstilbudet har vært. Vi i Venstre mener at samfunnets viktigste kunnskapsarbeidere bør få muligheten til å fordype seg og videreutdanne seg i løpet av karrieren. Det er helt normalt ellers i samfunnet, andre yrker har jo slike krav og muligheter. Uten videreutdanning av lærere som ble utdannet etter gamle krav, vil det fort kunne bli et kompetansegap mellom nye og tidligere utdannede lærere, og det er det vi er bekymret for. For det er slik som jeg nevner, at evalueringen av videreutdanning viser at også lærere mener at undervisningen blir bedre etter fullført videreutdanning. Da bør det være et paradoks for statsråden at denne regjeringen fjerner en ordning som lærere selv mener gjør undervisningen bedre.

Spørsmålet blir da: Hva er det statsråden skjønner, som ikke lærerne skjønner?

Statsråd Tonje Brenna [13:09:21]: Jeg skjønnte i hvert fall ikke innretningen på det spørsmålet, hvis poenget til representanten er etter- og videreutdanningen, for satsingen vår er jo tilsvarende det den forrige regjeringen hadde.

Jeg gjentar en gang til: Den regjeringen som satt før oss, hadde en god satsing på etter- og videreutdanning. Den fortsetter vi, men vi sier ikke at vi detaljstyrer fra mitt kontor i Kunnskapsdepartementet hvilke fag den enkelte lærer skal ta etter- og videreutdanning innenfor. Det må også være opp til den enkelte lærer selv. Jeg håper og tror at lærere også i fremtiden selv vil ha klare formeninger om hvilke fag de ønsker seg påfyll innenfor, og at de også i fremtiden vil søke etter- og videreutdanning, men jeg har tillit til at de selv vurderer det.

Jeg tror vel ikke at Laila Hovstad, som ble intervjuet i Bergens Tidende i 2018 etter å ha jobbet i 19 år i skolen og ha opplevd å bli avskiltet og stemplet som en ukvalifisert lærer, opplevde at det var akkurat tillit den regjeringen utstrålte da de ba henne sette seg på skolebenken i et eksplisitt fag de hadde pekt på. Jeg tror lærerne selv har god og riktig oppfatning av hva de trenger av påfyll av.

Spørsmål 23

Guri Melby (V) [13:10:39]: «Det røde nivået i skolen den siste tiden har gått ut over elevers motivasjon og sosiale tilhørighet. Den blå-grønne regjeringen fore-

slo å bruke 240 mill. kr på å ta igjen tapt læring, mens den nåværende regjeringen sammen med SV kuttet 10 pst. i dette tiltaket.

Hvordan har statsråden planlagt å kompensere for ekstrabelastningen elever har hatt som følge av omikron-nedstengingen, og har regjeringen tenkt å reversere kuttet på 24 mill. kr de gjorde i tilskuddene for å ta igjen tapt læring?»

Statsråd Tonje Brenna [13:11:11]: Koronapandemien har vært en stor belastning for mange barn og unge, og storting og regjering og barnehage- og skoleeiere har et stort ansvar for å følge med på og kompensere for faglige eller sosiale læringstap.

Det viktigste tiltaket vi kan gjøre for å sikre faglig og sosial læring under en pandemi, er å holde barnehager og skoler åpne. Før jul tok vi kontroll over en situasjon der stadig flere ville stenge barnehager og skoler ved å innføre nasjonale tiltak og reintrodusere trafikklysmo-dellen. Vi prioriterte, i motsetning til forrige regjering, lærerne i vaksinekøen, og til protester fra opposisjonen ga vi lærerne fritak fra karantene-reglene. Vi har, i motsetning til den forrige regjeringen, også gjort det mulig for studenter og pensjonister å arbeide i skolen uten at de taper stipend eller pensjon. Regjeringen dekker kom-munesektorens merutgifter til pandemihåndteringen, f.eks. til vikarer, overtidsarbeid og ekstra renhold. En ny avtale minst fordobler betalingen for overtid i barnehage og skole i perioden fra desember 2021 til april 2022. Alt dette bidrar til å holde skoler og barnehager åpne og til at elever ikke får ytterligere tapt faglig og sosial læring.

Kunnskapen vi har om konsekvensene av pandemien, peker på at noen geografiske områder og grupper har blitt rammet spesielt. Derfor kreves ulike tiltak for-skjellige steder og for ulike grupper. Dette var også et av funnene til arbeidsgruppen ledet av Grethe Hovde Parr i 2021, som representanten nok kjenner godt til. Tiltake-ne arbeidsgruppen foreslår, handler i hovedsak om å styrke og utfylle eksisterende arbeid i skolen, f.eks. styr-king av laget rundt eleven, ekstra timer for elever som har behov for det, å legge til rette for mestring, motiva-sjon og fellesskap, og skjerming av ressurser for tilrette-legging.

Vi vet dessverre fra andre sektorer at selv med sjene-røse kompensasjonsordninger har ikke kompensasio-nen truffet spesielt godt. Nettopp på denne bakgrunn valgte vi, i motsetning til den forrige regjeringen, å mål-rette midlene til tapt faglig og sosial læring til de mest smitteutsatte områdene.

For å treffe enda bedre i oppfølgingen av Parr-utval-gets rapport har jeg gitt Utdanningsdirektoratet i opp-drag å innhente mer forskning om konsekvensene av pandemien og hvilke tiltak som virker. Dette er viktig

for at vi skal kunne følge opp elevene også på lengre sikt. Så jobber regjeringen med å følge opp, ikke bare med tiltak på kort sikt gjennom særskilte bevilgninger, men også på lang sikt ved å bidra til god og forutsigbar kommuneøkonomi.

Selv om representanten er opptatt av at en post ble kuttet med 10 pst., vil jeg minne om at veksten i kommunesektorens frie inntekter er på 4,5 mrd. kr i 2022. Det er 2,5 mrd. kr mer enn den forrige regjeringens forslag til budsjett. Bare i Oslo, som er representantens eget fylke, styrkes grunnskolenes budsjett med 72,5 mill. kr som følge av veksten i de frie inntektene.

Guri Melby (V) [13:14:10]: Jeg må si jeg reagerer ganske kraftig på at en statsråd kommer med så mange feilopplysninger i et innlegg. For det første: Det var vårt forslag å innrette potten på tapt læring mot de områdene som var mest smitteutsatt. Det la vi inn i vårt statsbudsjett som vi laget i fjor høst. For det andre: Vi har ikke protestert når det gjelder karantenereregler for lærere. Og for det tredje: Vi prioriterte også lærerne i vaksineøkøen, som den eneste yrkesgruppen i tillegg til helsepersonell og andre ansatte i skoler og barnehager.

Videre til spørsmålet: Dette er det tredje skoleåret preget av strenge smitteverntiltak, og jeg tror vi helt enige om at vi skulle ønske at vi hadde sluppet å gjennomføre disse tiltakene. Det er også sånn at dagens regjering gjennomførte tiltak på rødt nivå i januar, imot faglige råd. Da mener jeg at de også har et ekstra ansvar for faktisk å kompensere for den kostnaden som det har. Min erfaring som kunnskapsminister var at det å gi generelle rammeoverføringer til kommunene ikke ga mer penger til skolen. Vi må øremerke midlene. Hva har statsråden tenkt å gjøre for å sikre at pengene når fram til den enkelte elev som trenger ekstra oppfølging?

Statsråd Tonje Brenna [13:15:13]: Jeg er glad for at representanten Melby sier at hun er opptatt av å lytte til faglige råd. Det er vel ikke helt i tråd med f.eks. diskusjonen om eksamen, som kom etter at Utdanningsdirektoratet forleden anbefalte å avlyse. Men det handler om noe av det samme, nemlig hvilke grep vi gjør for å skaffe mest mulig tid til hver enkelt elev i det som er igjen av dette skoleåret.

Jeg tror at vi over tid må følge nøye med på hvordan det utvikler seg for våre barn og unge. Det er derfor jeg har bedt om at vi evaluerer de tiltakene som allerede er satt inn, og at vi ser på hvilke flere tiltak vi kan sette inn.

Jeg tror at hvis jeg nå skulle forskuttert hva som ville virke for alle elever alle steder, ville vi fått svært dårlige løsninger. Vi har bevilget en del penger til nå, og vi kommer også til å gjøre det i framtiden. Vi følger tett og evaluerer de tiltakene som allerede er satt inn, men at vi er ferdige med dette idet smitten demper seg, eller dette

statsbudsjettet utløper, tror jeg dessverre ikke vi kan regne med.

Guri Melby (V) [13:16:11]: Nei, og det er jo egentlig hele poenget mitt, at konsekvensene av denne pandemien kommer til å vare veldig mye lenger enn det smitteverntiltakene har gjort. Derfor er det viktig at vi benytter den anledningen vi har nå, til å gi en ekstra satsing for å bøte på i hvert fall noen av disse konsekvensene så raskt som mulig, men at vi også har en langsiktig plan.

Det jeg reagerer litt på, er at regjeringen framstår som såpass bakpå med tanke på disse konkrete tiltakene. Tiltaket med å gi konkrete midler til tapt progresjon til kommunene har blitt evaluert underveis, og det har vist at de pengene har blitt brukt veldig bra. De har blitt brukt på økt lærertetthet, de har blitt brukt på spesialoppfølging for de elevene som trenger det, og på intensivopplæring.

Kommunene og skolene har fått stor frihet til å forvalte disse midlene på den måten de mener er best. Det er også å vise tillit til sektoren. Så hvorfor er det denne ordningen man valgte å kutte? Hvorfor har man ikke kommet med friske midler til denne ordningen, slik at alle kommuner som faktisk har opplevd nedstengning, nå kunne ha fått etablert den type tilbud?

Statsråd Tonje Brenna [13:17:12]: Jeg kan forsikre representanten om at vi ikke er bakpå eller på noen som helst måte fornøyd. Vi jobber stadig framover. Men det er allikevel sånn at det viktigste vi gjør, er punkt 1: å holde skoler og barnehager åpne, og punkt 2: å sørge for at kommuner og fylkeskommuner har penger og folk nok til å holde hjulene i gang og ta igjen den tapte læringen lokalt. Det er en stor utfordring knyttet til sykefravær i skoler og barnehager, men jeg vet at kommunene våre og de ansatte gjør alt de kan for at barn og unge skal ha et best mulig tilbud.

Så er jeg helt sikker på at det ikke er siste gang vi diskuterer dette i denne salen, og det er forhåpentligvis ikke siste gang noen kommer på en god idé om hvilke tiltak vi kan sette inn. Men jeg tror vi allikevel skal være ydmyke på at en del av konsekvensene pandemien har hatt på barn og unge, overskuer vi ikke helt ennå. Vi vet ikke godt nok hvilke tiltak som kan settes inn mest mulig målrettet. Derfor er det blant de tingene jeg vil se på når vi følger opp dette i fortsettelsen.

Spørsmål 24

Fra representanten Roy Steffensen til landbruks- og matministeren:

«I Ryfylke står bønder på venteliste for strøm. Lyse sier de må vente i fem år. Fortsatt drives for eksempel

35 pst. av tomatproduksjonen hos enkelte tomatgartnere på gass, men de vil gjøre energibruken 100 pst. fornybar. Regjeringen fjerner fritak for CO₂-avgift for veksthusnæringen i 2022 og vil øke avgiften mye mot 2030. Dette er Fremskrittspartiet imot. Nå ser vi at det vil ramme bønder og næringsliv i Ryfylke hardt. I spørretimen 5. januar sa statsråden at regjeringen vil vurdere kompensierende tiltak der CO₂-avgiften slår uheldig ut.

Hva legger statsråden i dette?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsett til neste spørjetime.

Spørsmål 25

Andreas Sjalg Unneland (SV) [13:18:26]: «I løpet av de siste åtte årene er det registrert over 25 000 saker om mishandling i nære relasjoner. I samme tidsrom er ordningen med omvendt voldsalarm kun benyttet 65 ganger. Omvendt voldsalarm øker sikkerheten for utsatte voldsofre og medfører at voldsoffer slipper å være den som må ta belastningen med å bære voldsalarm. Voldsofre er frustrerte over at ordningen ikke er mer utbredt. Denne frustrasjonen deler SV.

Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å sikre at ordningen kan benyttes av flere?»

Statsråd Emilie Mehl [13:19:04]: Jeg vil takke for representanten Unnelands engasjement i denne saken, som gjelder et område som også er veldig viktig for regjeringen.

I Hurdalsplattformen er vi tydelige på at vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep skal prioriteres høyere i hele straffesaksjeden. Vold i nære relasjoner er alvorlig kriminalitet som – ofte – utsetter offeret for grove handlinger i det som skal være det aller tryggeste stedet, deres eget hjem, eller andre steder hvor man skal føle seg trygg.

Som representanten er også jeg opptatt av at kontaktforbud med elektronisk kontroll, som også blir kalt omvendt voldsalarm, skal brukes i de riktige sakene. Vi må beskytte volds- og trusselutsatte, og omvendt voldsalarm er et viktig redskap for å få til det.

Å bli utsatt for en voldelig handling for så å selv måtte gå rundt med voldsalarm etterpå kan oppleves som en ekstra belastning for dem som er utsatt for volden. Slik skal det ikke være, og det er voldsutøver – og ikke voldsofferet – som bør bære byrden i slike situasjoner, og det bidrar vi til ved å øke bruken av omvendt voldsalarm.

De siste årene er det gjennomført en rekke tiltak for å øke bruken av omvendt voldsalarm, bl.a. gjennom rundskriv om kontaktforbud med elektronisk kontroll

fra Riksadvokaten. Riksadvokaten retter også oppmerksomheten mot problemstillingen i sine styringsdokumenter, herunder i det årlige mål- og prioriteringsrundskrivet.

Politidirektoratet gjennomfører også kompetansehevende tiltak, bl.a. gjennom et nasjonalt webinar som er tilgjengeliggjort for varig bruk i hele politietaten, sånn at vi får større bevissthet og oppmerksomhet rundt dette, og at det kan tas mer i bruk.

Det er også utnevnt omvendt voldsalarm-kontakter i hvert politidistrikt. Disse fungerer som pådrivere i ordningen i det enkelte politidistrikt. I tillegg har det også vært viktig at teknologi og utstyr er fornyet, sånn at man skal kunne ta dette i bruk i større utstrekning, for tallet er for lavt i dag.

Det har vært en positiv utvikling i antall påstander om omvendt voldsalarm siden 2019, og omvendt voldsalarm har også vært tatt i bruk i stadig flere saker. Det er sannsynlig at mange av de endringene som har funnet sted de siste årene, også kan bidra til at denne positive utviklingen vil fortsette videre. Jeg er også opptatt av at den nye regjeringen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet følger opp dette som en del av vårt ønske om å styrke innsatsen mot vold og overgrep, og også bedre oppfølging av voldsofre.

Det jobbes for tiden også med et forslag om å åpne for bruk av omvendt voldsalarm ved brudd på besøksforbud. Det har vært på høring, og en sånn lovendring vil også kunne senke terskelen for bruk og gjøre omvendt voldsalarm lettere tilgjengelig som beskyttelsesiltak.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [13:22:06]: TV2 fortalte historien til Anna, som levde i et voldelig forhold, og som måtte jobbe veldig hardt for å få voldsalarm. Hennes historie er dessverre ikke unik, og hun hadde en sterk bønn til justisministeren: Vil du redde liv, så senk terskelen for å bruke omvendt voldsalarm.

I dag kan politiet skrive ut store bøter, de kan bortvise folk, og de kan konfiskere eiendeler, men de kan ikke illegge omvendt voldsalarm når det er brudd på besøksforbud. Den forrige regjeringen sendte på høring forslag om å utvide ordningen med omvendt voldsalarm. Nå ligger saken hos Justisdepartementet. En av tingene ministeren sa at skal vurderes, er å utvide hjemlene til politiet.

Da vil jeg spørre ministeren: Er det på tide å gi politiet mulighet til å illegge omvendt voldsalarm når noen bryter besøksforbud?

Statsråd Emilie Mehl [13:23:00]: Dette forslaget er, som jeg sa, til vurdering i departementet etter høringen. Jeg synes i utgangspunktet at det er positivt at vi har kommet videre med dette, at det er gjennomført en

høring, og at et lovforslag er på trappene. Jeg mener, i likhet med det representanten legger til grunn, at det er viktig å styrke bruken av økt voldsalarm. Da må vi se på hjemlene for det, i tillegg til det jeg var inne på i stad, som handler om politiets praktisering av de eksisterende mulighetene.

Andreas Sjalg Unneland (SV) [13:23:40]: SV er utålmodige, og ofrene er utålmodige. Dette handler om moren som må bytte jobb og flytte, barn som må bytte skole, ofre som alltid må se seg over skulderen for å rekke å trykke på voldsalarmen. Omvendt voldsalarm snur om på dette, sånn at overgriperen som ikke følger besøksforbudet, blir elektronisk overvåket sånn at ofrene beskyttes.

Vi i SV er klare til å danne flertall sammen med regjeringen dersom det bare kommer et forslag til Stortinget. Nå sier ministeren at dette ligger til vurdering i Justisdepartementet, så mitt spørsmål vil være: Når kan vi vente et sånt forslag – når kommer det til Stortinget?

Statsråd Emilie Mehl [13:24:23]: Jeg kan ikke si nøyaktig når det vil komme til Stortinget, men dette jobber jeg med, og jeg har vært opptatt av å følge opp dette siden vi kom inn i regjering. Jeg gleder meg til vi kan danne flertall med SV for å få dette på plass.

Spørsmål 26

Frå representanten Tobias Drevland Lund til justis- og beredskapsministeren:

«I Hurdalsplattformen står det at regjeringen vil «sikre at barnets beste er et grunnleggende hensyn i behandlingen av asylsaker som berører barn», og at «regjeringen vil gjennomgå praksis når det gjelder vurderinger av barnets beste for å sikre at det gjøres konkrete og individuelle vurderinger i hver enkelt sak».

Når vil statsråden sørge for at man går fra ord til handling på dette politikkområdet i lys av de nylige sakene i mediene hvor mødre med barn i Norge har fått vedtak om å bli sendt ut av landet?»

Presidenten: Dette spørsmålet er trekt.

Spørsmål 27

Ingunn Foss (H) [13:24:54]: «Det står i Hurdalsplattformen at domstolsreformen skal reverseres, med unntak av steder hvor det er enighet mellom domstolsleder, kommunene i rettskretsen og tillitsvalgte om å bevare dagens struktur. På NRK 26. januar ble statsråden utfordret på om én kommune skal kunne overkjøre tre andre kommuner og kreve reversering. Statsråden

svarte at «dette må vi se på totalen i», hvorpå hun antydde at innspill fra Nes veier tyngre enn innspill fra Drammen.

Står statsråden fast ved det som står i Hurdalsplattformen, som innebærer at hver enkelt kommune har vettorett?»

Statsråd Emilie Mehl [13:25:32]: Vi har sendt et forslag om å ta tilbake den desentraliserte strukturen for domstolene på høring etter at forrige regjering la opp til en mer sentralisert struktur, som jeg er redd vil føre til nedbygging av domstoler i distriktene i årene som kommer. Vi har bedt om innspill fra alle som ønsker å uttale seg. Høringen er ikke avgrenset til noen spesielle. Det betyr at både Drammen, Nes og andre kommuner kan uttale seg i saken.

Mitt poeng har vært at det er viktig for meg å lytte til også de kommunene som sokner til rettskretsen for de tidligere selvstendige domstolene, og ikke bare den kommunen som i dag har det største rettsstedet i sin kommune, som f.eks. Drammen. Det er viktig at vi tar med oss innspill fra hele landet. Jeg forventer at mange ulike meninger kommer til å komme til uttrykk i høringsrunden. Dette er en sak som det har vært mye diskusjon om i mange år. Det har også vært geografiske forskjeller knyttet til hva de lokale meningene er om dette. Norge er et mangfoldig og variert land, og det er viktig å ha gode prosesser som sikrer at alle syn kan komme til uttrykk.

Ingunn Foss (H) [13:27:01]: Jeg konstaterer at statsråden ikke svarer direkte på spørsmålet. Jeg vil følge opp med å si at den prosessen som regjeringen har lagt opp til, innebærer at tingretter nå kastes ut i en kaotisk prosess, og at en vesentlig del av makten over organiseringen av domstolene flyttes fra Stortinget til lokalpolitikere og fagforeninger, i tråd med det som står i plattformen. Det er i så fall en helt ny måte å styre organiseringen av statsmakten på. I høringsnotatet finner man ikke spor av at regjeringen drøfter det spørsmålet. Heller ikke under kapitlet om prinsipielle spørsmål nevner regjeringen det mest prinsipielle spørsmålet av alle, hvem som skal ha makten over organiseringen av domstolene.

Så spørsmålet mitt er: Hva tenker statsråden om de prinsipielle sidene ved å overlate makten over organiseringen av domstolene til lokalpolitikere, og hvorfor er ikke dette drøftet i høringsnotatet?

Statsråd Emilie Mehl [13:27:53]: Det som er nytt av denne regjeringens politikk når det gjelder domstolene, er at vi ønsker å lytte til forskjellige innspill fra rundt omkring i landet. Det ønsket ikke den forrige regjeringen å ta inn over seg da man sendte forslaget om å sent-

ralisere domstolene på høring. Det kom veldig mange motforestillinger til å slå sammen domstolene til større enheter. En rekke tidligere selvstendige domstoler ble omgjort til rettssteder mot sin vilje og mot lokale syn.

Jeg vil oppfordre representanten Foss til å unngå å lage mer styr rundt dette enn det er grunnlag for, hvis man er bekymret for at det blir mye støy. Dette er ganske enkelt: Vi har sendt et forslag på høring. Der kan de som ønsker det, uttale seg. Vi har sagt at vi ønsker å gå tilbake til den desentraliserte domstolstrukturen og gjenopprette selvstendige domstoler, med mindre det er bred lokal enighet mellom domstolene, de tillitsvalgte og kommunene om å opprettholde dagens struktur.

Ingunn Foss (H) [13:28:55]: Det er allerede mye støy fra tunge aktører innenfor sektoren. Jeg vil følge opp med et spørsmål om noe som står i høringsnotatet: «Flere sorenskrivere ivaretar på en bedre måte maktbalansen mellom domstolene og de øvrige statsmaktene.»

Spørsmålet er da: Hvilket grunnlag har regjeringen for en slik påstand? Vil regjeringen da ta initiativ til en oppdeling også av lagmannsrettskretsene og ansette flere lagmenn, som åpenbart vil være en konsekvens hvis et slikt prinsipp skal legges til grunn?

Statsråd Emilie Mehl [13:29:31]: Norge har en tradisjon, som strekker seg over flere århundrer, for å ha selvstendige sorenskrivere rundt i landet. Konsekvensene av å gå bort fra det var noe den forrige regjeringen ikke vurderte særlig nøye da man valgte å sentralisere bort mange av disse sorenskriverne. Det er også en utvikling som har blitt forskuttert gjennom den kampanjen Domstoladministrasjonen har ført for å få sentralisert domstolene gjennom en årrekke, hvor man bl.a. har innført felles ledelse, som egentlig var ment å være en snever unntaksregel for tilfeller der f.eks. en sorenskriver ved en tingrett har gått av med pensjon, og så har man mistet sorenskriveren sin og blitt lagt under en annen tingrett. Det mener jeg har vært en uheldig utvikling. Jeg ønsker en domstolstruktur som sikrer lokal forankring og sikrer selvstendige domstoler i hele Norge, også i fremtiden.

Spørsmål 28

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:30:40]: «Regjeringa foreslår å reversere løysinga med eitt felles fagleg domstolmiljø i Sogn og Fjordane i jordskifterettane med fast bemanning på alle rettsstadar minst på same nivå som før, og større høve til auka aktivitet på dei mindre rettsstadane både i tingretten og jordskifteretten. Statsråden seier til NRK at det er «uenighet i fagmiljøene» om dette er fornuftig.

Kva fagmiljø kjenner statsråden til som er ueinige i den nye samla desentraliserte modellen for rettsvesenet i Sogn og Fjordane, og som ynskjer å starte ein ny omorganiseringsprosess?»

Statsråd Emilie Mehl [13:31:15]: Så vidt jeg kjenner til, har jeg ikke uttalt meg om fagmiljø i Sogn og Fjordane konkret nå nylig, men på generelt grunnlag er spørsmålet om hvilken struktur man skal ha for jordskifteretter og tingretter, et spørsmål som engasjerer mye. Det ser vi jo i media for tiden.

For meg er det viktig at vi har en god prosess på dette. Vi har lagt fram et forslag om å gå tilbake til den tidligere strukturen for domstolene. Vi ønsker en struktur som har forankring lokalt, som kan sikre selvstendige og sterke domstoler i hele landet også i fremtiden, og jeg er redd for at den sentraliserte strukturen med fjernledelse over tid vil kunne utfordre det. Så har vi lagt ut dette på høring, og vi vil ta de uttalelsene som kommer i høringen alvorlig og se på helheten i det, før vi legger fram et endelig forslag om ny struktur.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:32:18]: Det er ganske utruleg å høyre ein statsråd som her kjem med konkrete framlegg om å pulverisere ein ny struktur, konkret i Sogn og Fjordane, i eit fylke der det er full fagleg einighet om det ein no gjer, kome med generelle påstandar om at ho ser i media enkelte andre plassar i landet at det er ueinighet. Kvifor går ikkje statsråden då konkret på dei plassane der det er ueinighet, i staden for å gå laus på og føreslå å bryte opp vellukka nye organiseringar som det er full ro om. Eg kan sitere Senterparti-ordføraren Jenny Følling i Sunnfjord, som sa det veldig godt sist veke. Ho sa: Dei samanslåtte einingane fungerer godt, og det er viktig å få ro og levere kvalitet.

Når det kjem generelle påstandar om at det er uro i enkelte delar av landet, kvifor går ikkje statsråden konkret på dei delane? Kvifor føreslår ho då å fyre opp ein ny fogderistrid i Sogn og Fjordane, i eit fylke der ein no har (presidenten klubbar) funne samla løysingar, og der (presidenten klubbar igjen) ein no ynskjer litt meir ro.

Presidenten: Til og med fjordingane må halda seg til tida.

Statsråd Emilie Mehl [13:33:26]: Som det framgår av Hurdalsplattformen, og som også ligger til grunn for høringsnotatet, vil regjeringen gjøre unntak der hvor det er lokal enighet om å beholde strukturen. Så hvis det er full lokal enighet i Sogn og Fjordane, er vel ikke dette noe problem for representanten. Da vil dette komme til uttrykk i høringen, og saken er grei.

Jeg har sendt ut et forslag som gjelder hele landet, og så har jeg – til forskjell fra forrige regjering, hvor Venstre

også satt – tenkt å gå inn i de innspillene som kommer. De vil kunne variere fra sted til sted i Norge, fordi Norge er et variert og mangfoldig land. Noen steder kan det hende at den nye strukturen fungerer godt, mens den ikke fungerer like godt andre steder, og det vil jeg lytte til. Det forslaget forrige regjering la fram, ble gjennomført uten at man lyttet til lokale stemmer veldig mange steder, og jeg ønsker å legge opp til en mer demokratisk prosess enn det.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:34:23]: Då har iallfall statsråden stadfesta at ho ikkje kjenner til noka ueinigheit i fagmiljøet i Sogn og Fjordane, og at det ho føreslår – for Sogn og Fjordane sin del – ikkje spring fram av noko lokalt ønske, men fordi regjeringa har sagt det i Hurdalsplattforma. Det er altså sentralt bestemt av Senterpartiet og Arbeidarpartiet at ein skal gå laus på Sogn og Fjordane, også der det er full einigheit, og der ho ikkje kan vise til nokon i fagmiljøet som meiner at det ho føreslår er ein god idé. Det synest eg iallfall er interessant.

Så ber eg òg statsråden: No står du på Stortingets talarstol, og statsråden veit at det blei gjort endringar i prosessen på bakgrunn av lokale innspel. Stortinget skjerpa bl.a. inn at bemanninga av domstolar i distrikt med fire dommars årsverk eller mindre skal haldast oppe, minst på same nivå som i dag. Dette veit du, dette er ikkje ein skulevalsdebatt, du er på Stortingets talarstol. Så seier du at ein kan behalde det viss det er full lokal einigheit. Betyr det at viss det er éin kommune, styrt av rettruande senterpartistar, som vil tilbake til det gamle, då er det ikkje full lokal einigheit, og då kan ... (presidenten klubbar).

Presidenten: Presidenten vil minna representanten om at ein snakkar gjennom presidenten.

Alfred Jens Bjørlo (V) [13:35:31]: Beklagar, president!

Statsråd Emilie Mehl [13:35:33]: Jeg vil ikke akseptere at representanten tillegger meg den type intensjoner eller meninger som sies her, som jeg opplever å ikke ha. Jeg har vært tydelig på at jeg ikke kan ta stilling til hvordan strukturen for domstolene skal se ut basert på hvem som er lengst framme i den offentlige debatten. Men det er mye uenighet i denne saken, og det har det også vært tidligere. Jeg ser fram til å få uttalelser gjennom høringen, og jeg vil ta stilling til saken basert på en grundig høringsrunde og en god prosess. Så ser jeg fram til at vi også i framtiden har en god løsning for både tingretten og jordskifteretten i Sogn og Fjordane. Jeg mener at det er veldig fint hvis det er full lokal enighet om at dagens løsning er bra, og hvis ikke vil jeg vurdere endringer.

Presidenten: Den ordinære spørjetimen er dermed avslutta.

Sak nr. 3 [13:36:34]

Referat

Presidenten: Det ligg ikkje føre noko referat. Dermed er kartet for i dag ferdig handsama.

– Ber nokon om ordet før møtet vert heva? Så er ikkje sett, og møtet er heva.

Møtet slutt kl. 13.36
